

www.turkishstudies.net/economy

Turkish Studies - Economics, Finance, Politics

eISSN: 2667-5625

Research Article / Araştırma Makalesi

ANKARA SCIENCE
UNIVERSITY

The Transformation of Nationalism in Türkiye: The MHP and The İyi Party*

Türkiye’de Milliyetçiliğin Dönüşümü Bağlamında MHP ve İyi Parti

Göktuğ Şeker**

Abstract: This study examines the transformation of nationalism in Türkiye by comparing the MHP and the İyi Party within the framework of changing political and social conditions. It aims to demonstrate that nationalism is not a fixed ideology but a dynamic discourse and practice shaped by contextual factors. The analysis focuses on the interaction between social Dynamics such as security, the economy, demography, and intergenerational differentiation and political processes, including party strategies, alliances, leadership practices, elections, and voter behavior. The study adopts a mixed-methods approach that integrates qualitative and quantitative data types. In the qualitative component, a comprehensive document analysis and semi-structured interviews were conducted. The document analysis is primarily based on party sources of the participants, 60% consist of individuals who have served as senior executives in party organizations or held positions in previous periods, while 40% are academics specializing in Turkish nationalism. To support the quantitative dimension of the study, the textual data obtained were coded using the MAXQDA 24 software and subjected to quantitative content analysis. The findings indicate that, although the nationalism of the two parties is rooted in common historical references, they diverge in terms of their political positioning. In this context, the MHP's nationalism is characterized by an emphasis on national survival and a security-oriented discourse, whereas the İYİ Party defines nationalism within a centrist political perspective, particularly in the context of the economy and democracy. Furthermore, alliance strategies, leadership structures, and variations in voter bases are identified as key drivers of this transformation. In this respect, the study seeks to explain the transformation of nationalism at the level of political parties in Türkiye and to contribute to the literature on nationalism.

Keywords: Türkiye, Nationalism, MHP, İyi Party

Jel Codes: D72, P16, Z13

* This article is based on the doctoral dissertation titled “The Transformation of Nationalism in Turkey: A Comparative Analysis of the Nationalist Movement Party and the Good Party’s Concepts of Nationalism,” prepared under the supervision of Prof. Dr. Gökhan TUNCEL at İnönü University / Institute of Social Sciences / Department of Political and Social Sciences.

Bu makale İnönü Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı’nda Prof. Dr. Gökhan TUNCEL danışmanlığında hazırlanan “Türkiye’de Milliyetçiliğin Dönüşümü: Milliyetçi Hareket Partisi ile İyi Parti’nin Milliyetçilik Anlayışlarının Karşılaştırmalı Analizi” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

** Lecturer Dr., Munzur University, Tunceli Vocational College

Öğr. Gör. Dr., Munzur Üniversitesi, Tunceli Meslek Yüksekokulu

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-1798-5240>

goktugseker@munzur.edu.tr

Cite as/ Atıf: Şeker, G. (2026). The transformation of nationalism in Türkiye: The MHP and the İyi Party / Türkiye’de milliyetçiliğin dönüşümü bağlamında MHP ve İyi Parti. *Turkish Studies – Economics, Finance, Politics*, 21(Ö1), 2613-2679. [Special Issues Dedicated to Prof. Dr. Mahmut Özer], Ankara Bilim University Publications. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.95191>

Received/Geliş: 30 March/Mart 2026

Accepted/Kabul: 15 September/Eylül 2026

Published/Yayın: 20 September/Eylül 2026

Checked by plagiarism software

Öz: Çalışmanın konusu siyasi ve toplumsal şartlar çerçevesinde milliyetçilikte meydana gelen dönüşümün, MHP ile İyi Parti bağlamında mukayeseli olarak incelenmesidir. Temel amaç da milliyetçiliğin sabit ideoloji olmaktan ziyade dönemsel koşullara göre dönüşen pratiklere sahip olduğunu ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda iki siyasi parti, güvenlik, ekonomi, demografi ve kuşaklar arası farklılaşma gibi toplumsal unsurlar ile parti siyaseti, ittifaklar, liderlik pratikleri, seçimler ve seçmen davranışı arasındaki etkileşim ekseninde değerlendirilmektedir. Çalışmada nitel ve nicel veri türlerinin entegrasyonunu sağlayan karma yöntem benimsenmiştir. Yöntemin nitel kısmında kapsamlı doküman incelemesi ve yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Doküman incelemesinin ana eksenini parti kaynakları oluşturmaktadır. İkincil veri kaynağı olarak da makaleler, kurumsal belgeler ve biyografilerden faydalanılmıştır. Görüşmeler amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen katılımcılarla gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların %60'ını parti teşkilatlarında üst düzey yöneticilik yapan ya da geçmiş dönemlerde görev almış kişiler, %40'ını ise Türk milliyetçiliği alanında uzman akademisyenler oluşturmaktadır. Verilerin nicel kısmını desteklemek için elde edilen veriler MAXQDA 24 programı aracılığıyla kodlanmış ve nicel içerik analizine tutulmuştur. Sonuçlar MHP ve İyi Parti'nin milliyetçiliklerinin ortak tarihsel referanslara dayansa da siyasi konumlanma temelinde ayrıldığını göstermektedir. Bu kapsamda MHP'nin milliyetçiliğinde beka vurgusuyla güvenlik söylemi ön plana çıkmaktadır. İyi Parti'de milliyetçiliğin merkez siyaset perspektifinde ekonomi ve demokrasi bağlamında tanımlandığı görülmüştür. Bununla beraber partilerin ittifak politikaları, liderlik yapıları ve seçmen tabanlarındaki farklılaşmanın milliyetçiliğin dönüşümünde belirleyici olduğu neticesine ulaşılmıştır. Bu kapsamda çalışma, Türkiye'de milliyetçiliğin siyasal partiler düzeyinde geçirdiği dönüşümü açıklamayı ve milliyetçilik literatürüne katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Milliyetçilik, MHP, İyi Parti

Jel Kodları: D72, P16, Z13

Structured Abstract:**The Transformation of Nationalism in Türkiye: The MHP and The İyi Party**

This study provides a comparative analysis of the transformation of nationalism in Türkiye through the cases of the MHP and the İyi Party. It argues that nationalism in Türkiye does not represent a fixed or immutable ideological structure; rather, it functions as a dynamic discourse shaped by political conjuncture, institutional arrangements, and sociological change. The central objective of the research is to examine how nationalism is reconstructed at the level of political parties through the interaction between social Dynamics such as security concerns, economic fluctuations, demographic shifts, and generational change and political processes including leadership styles, alliance strategies, organizational structures, and voter behavior.

Methodologically, the study adopts a mixed-method approach. The quantitative dimension consists of document analysis based on party programs, election results, institutional records, and public statements. The qualitative dimension is based on semi-structured interviews conducted with senior party officials from both MHP and the İyi Party, as well as academics specializing in Turkish nationalism. The data were analyzed using content analysis techniques in order to identify thematic patterns and structural divergences between the two parties' interpretations of nationalism.

The theoretical framework of the study draws upon key contributions in nationalism literature, including the works of Marx, Renan, Weber, and Anderson. Nationalism is conceptualized not only as an identity-forming ideology but also as a mechanism of political legitimacy and social mobilization. The analysis engages with three major theoretical approaches to nationalism: primordialism, modernism, and ethno-symbolism. While primordialism views nations as historically rooted and culturally continuous entities, modernism interprets nationalism as a product of industrialization, centralization, and state-building processes. Ethno-symbolism, in turn, emphasizes the persistence of pre-modern ethnic symbols and collective memory within modern nation formation. The study adopts a predominantly modernist perspective while acknowledging elements of ethno-symbolic continuity in the Turkish case.

The findings indicate that sociological transformations in Türkiye have significantly altered the social base of nationalist politics. Security concerns particularly terrorism and migration emerge as central drivers of nationalist discourse. The concept of "state survival" plays a crucial legitimizing role, especially within the MHP's political narrative, linking national security directly to party identity. At the same time, economic instability, unemployment, and demands for social justice influence voter alignment, shaping the strategic positioning of both parties. Economic grievances, especially among younger voters, challenge the sufficiency of traditional security-centered rhetoric.

Demographic shifts and urbanization have diversified the nationalist electorate. While MHP maintains strong support in more traditional and conservative provinces, the İyi Party appeals more effectively to urban, secular, and educated voters in western regions. This divergence reflects the reconfiguration of nationalist politics along sociological lines rather than purely ideological ones. Generational change further complicates this transformation. Younger voters tend to prioritize issues such as justice, meritocracy, economic opportunity, and democratic governance. This generational shift requires nationalist discourse to engage with contemporary concerns beyond classical security themes.

A core dimension of the analysis concerns ideological divergence between MHP and the İyi Party. Although both parties operate within the broader nationalist tradition, they articulate distinct interpretations. MHP represents a state-centric and security-oriented form of nationalism, particularly consolidated within the context of alliance politics after the transition to the Presidential Government System. The İyi Party, by contrast, advances a secular and citizenship-based nationalism, emphasizing democratic values, institutional reform, and rule of law. The divergence is not solely ideological but also organizational. MHP exhibits a hierarchical and leader-centered structure characterized by continuity and internal discipline. The İyi Party, founded as a reaction to internal dissent within MHP, displays a more heterogeneous composition and faces challenges related to institutional consolidation and ideological cohesion.

The study further demonstrates that alliance politics and systemic transformation have elevated the strategic importance of nationalist parties. The institutionalization of electoral alliances has increased their bargaining power within the political system. However, this dynamic also generates tensions in maintaining ideological consistency, particularly for parties operating within opposition coalitions.

Voter behavior analysis reveals two distinct patterns. MHP voters are characterized by loyalty and continuity, perceiving the party as a historical cause rather than merely a political vehicle. İyi Party voters, in contrast, demonstrate a more pragmatic and performance-oriented orientation, with higher electoral mobility. Despite these differences, there is considerable permeability between the two electorates, reflecting the shared ideological heritage of both parties.

In conclusion, nationalism in Türkiye functions as a dynamic interface between social demand and political supply. Rather than declining, it is undergoing structural and discursive transformation shaped by institutional change, sociological diversification, and generational renewal. MHP and the İyi Party represent two differentiated yet interconnected trajectories within Turkish nationalism: one emphasizing state continuity and security, the other foregrounding modernization and democratic governance. This bifurcation illustrates how nationalism adapts to the evolving expectations of the electorate. The transformation observed at the party level reflects broader shifts within Turkish society, demonstrating that nationalism remains a central yet mutable component of contemporary political life in Türkiye.

Moreover, the findings suggest that the sustainability of nationalist politics in Türkiye depends not merely on discursive strength but on institutional capacity and policy coherence. The ability of nationalist parties to translate symbolic narratives into measurable governance outcomes particularly in areas such as economic management, youth employment, regional development, and institutional transparency will shape their long-term political relevance. In this respect, the transformation of nationalism appears closely linked to the evolving expectations of an increasingly urbanized, digitally connected, and socio-economically differentiated electorate. Therefore, the future trajectory of Turkish nationalism is likely to be determined by its capacity to reconcile security-oriented narratives with demands for democratic accountability, social justice, and economic performance within an increasingly competitive and alliance based political environment.

Keywords: Türkiye, Nationalism, MHP, İyi Party.

ملخص منظم:

«وحزب» (İyi) (MHP) تحول القومية في تركيا: حزب الحركة القومية

وحزب «إي» (İyi) وترى (MHP) تقدم هذه الدراسة تحليلاً مقارناً لتحول القومية في تركيا من خلال حالتي حزب الحركة القومية الدراسة أن القومية في تركيا لا تمثل بنية أيديولوجية ثابتة أو غير قابلة للتغيير؛ بل تعمل كخطاب ديناميكي تشكل الظروف السياسية، والترتيبات المؤسسية، والتغيرات الاجتماعية. ويتمثل الهدف الرئيسي للبحث في دراسة كيفية إعادة تشكيل القومية على مستوى الأحزاب السياسية من خلال التفاعل بين الديناميات الاجتماعية — مثل المخاوف الأمنية والتقلبات الاقتصادية والتحولات الديموغرافية والتغيير الجيلي — والعمليات السياسية، بما في ذلك أنماط القيادة واستراتيجيات التحالف والهيكل التنظيمية وسلوك الناخبين.

من الناحية المنهجية، تتبنى الدراسة نهجاً مختلطاً. ويتألف البعد الكمي من تحليل الوثائق استناداً إلى برامج الأحزاب ونتائج الانتخابات والسجلات المؤسسية والبيانات العامة. أما البعد النوعي فيستند إلى مقابلات شبه منظمة أجريت مع كبار المسؤولين الحزبيين من كل من حزب بالإضافة إلى أكاديميين متخصصين في القومية التركية. تم تحليل البيانات باستخدام «(İyi Party)» «وحزب» (İyi) (MHP) الحركة القومية تقنيات تحليل المحتوى من أجل تحديد الأنماط المواضيعية والاختلافات الهيكلية بين تفسيرات الحزبين للقومية.

يعتمد الإطار النظري للدراسة على المساهمات الرئيسية في أدبيات القومية، بما في ذلك أعمال ماركس ورينان وويبر وأندرسون يتم تصور القومية ليس فقط كأيدولوجية تشكل الهوية، بل أيضاً كآلية للشرعية السياسية والتعبئة الاجتماعية. يتناول التحليل ثلاث مقاربات نظرية رئيسية للقومية: الأصولية، والحداثة، والرمزية العرقية. وبينما تنتظر الأصولية إلى الأمم على أنها كيانات ذات جذور تاريخية واستمرارية ثقافية، تفسر الحداثة القومية على أنها نتاج لعمليات التصنيع والمركزية وبناء الدولة. أما الرمزية العرقية، فهي تؤكد بدورها على استمرار الرموز العرقية ما قبل الحديثة والذاكرة الجماعية في إطار تشكيل الأمة الحديثة. تتبنى الدراسة منظوراً حداثياً في الغالب، مع الاعتراف بعناصر الاستمرارية الرمزية العرقية في الحالة التركية.

تشير النتائج إلى أن التحولات الاجتماعية في تركيا قد غيرت بشكل كبير القاعدة الاجتماعية للسياسة القومية. وتبرز المخاوف الأمنية ولا سيما الإرهاب والهجرة، كدوافع رئيسية للخطاب القومي. يلعب مفهوم «بقاء الدولة» دوراً شرعياً حاسماً، لا سيما ضمن السرد السياسي حيث يربط الأمن القومي مباشرة بهوية الحزب. وفي الوقت نفسه، تؤثر عدم الاستقرار الاقتصادي والبطالة (MHP) لحزب الحركة القومية والمطالبات بالعدالة الاجتماعية على توجهات الناخبين، مما يشكل الموقف الاستراتيجي لكلا الحزبين. وتشكل المظالم الاقتصادية، لا سيما بين الناخبين الأصغر سناً، تحدياً لكفاية الخطاب التقليدي المتمحور حول الأمن.

على دعم قوي (MHP) أدت التغيرات الديموغرافية والتحضر إلى تنوع الناخبين القوميين. ففي حين يحافظ حزب الحركة القومية بشكل أكثر فعالية الناخبين الحضريين والعلمانيين والمتعلمين في المناطق (İyi) «في المحافظات الأكثر تقليدية ومحافظه، يجذب حزب «إي» الغربية. ويعكس هذا الاختلاف إعادة تشكيل السياسة القومية وفقاً لخطوط اجتماعية وليس أيديولوجية بحتة. كما يزيد التغيير الجيلي من تعقيد

هذا التحول، حيث يميل الناخبون الأصغر سناً إلى إعطاء الأولوية لقضايا مثل العدالة، والجدارة، والفرص الاقتصادية، والحكم الديمقراطي. يتطلب هذا التحول الجلي أن يتعامل الخطاب القومي مع الشواغل المعاصرة بما يتجاوز الموضوعات الأمنية الكلاسيكية.

وحزب «إي» (MHP) وعلى الرغم من أن (MHP) يتعلق أحد الأبعاد الأساسية للتحليل بالاختلاف الأيديولوجي بين حزب الحركة القومية شكلاً من أشكال (MHP) كلا الحزبين يعملان ضمن التقليد القومي الأوسع، إلا أنهما يعبران عن تفسيرات متميزة. يمثل حزب الحركة القومية القومية يركز على الدولة ويهتم بالأمن، وقد ترسخ بشكل خاص في سياق سياسة التحالفات بعد الانتقال إلى نظام الحكم الرئاسي. على النقيض من ذلك، يروج حزب «إي» لقومية علمانية قائمة على المواطنة، مع التركيز على القيم الديمقراطية والإصلاح المؤسسي وسيادة القانون. ولا يتسم بهيكل (MHP) «بقتصر هذا الاختلاف على الجانب الأيديولوجي فحسب، بل يمتد إلى الجانب التنظيمي أيضاً. فحزب «الحركة القومية» هزمي يركز على القيادة ويتميز بالاستمرارية والانضباط الداخلي. أما حزب «إي»، الذي تأسس كرد فعل على الخلافات الداخلية داخل حزب «الحركة القومية»، فيتميز بتركيبية أكثر تنوعاً ويواجه تحديات تتعلق بترسيخ المؤسسات والتماسك الأيديولوجي».

وتُظهر الدراسة كذلك أن سياسات التحالفات والتحول النظامي قد عززت الأهمية الاستراتيجية للأحزاب القومية. فقد أدى إضفاء الطابع المؤسسي على التحالفات الانتخابية إلى زيادة قوتها التفاوضية داخل النظام السياسي. ومع ذلك، فإن هذه الديناميكية تولد أيضاً توترات في الحفاظ على الاتساق الأيديولوجي، لا سيما بالنسبة للأحزاب التي تعمل ضمن تحالفات المعارضة.

يكشف تحليل سلوك الناخبين عن نمطين متميزين. يتميز ناخبو حزب «الحركة القومية» بالولاء والاستمرارية، حيث ينظرون إلى الحزب على أنه قضية تاريخية وليس مجرد أداة سياسية. في المقابل، يُظهر ناخبو حزب «إي» توجهاً أكثر براغماتية وتركيزاً على الأداء، مع قدر أكبر من الحراك الانتخابي. وعلى الرغم من هذه الاختلافات، هناك تداخل كبير بين الناخبين في كلا الحزبين، مما يعكس التراث الأيديولوجي المشترك بينهما.

في الختام، تعمل القومية في تركيا كواجهة ديناميكية بين الطلب الاجتماعي والعرض السياسي. فبدلاً من أن تتراجع، فإنها تشهد تحولاً وحزب «إي» (MHP) مسارين (MHP) هيكلياً وخطابياً يشكله التغيير المؤسسي، والتنوع الاجتماعي، والتجديد الجلي. يمثل حزب الحركة القومية متميزين لكن مترابطين ضمن القومية التركية: أحدهما يركز على استمرارية الدولة وأمنها، والآخر يسلط الضوء على التحديث والحكم الديمقراطي. يوضح هذا الانقسام كيف تتكيف القومية مع التوقعات المتغيرة للناخبين. ويعكس التحول الملحوظ على مستوى الأحزاب تحولات أوسع نطاقاً داخل المجتمع التركي، مما يدل على أن القومية تظل مكوناً مركزياً لكنه قابل للتغير في الحياة السياسية المعاصرة في تركيا.

علاوة على ذلك، تشير النتائج إلى أن استدامة السياسات القومية في تركيا لا تعتمد فقط على القوة الخطابية، بل على القدرات المؤسسية واتساق السياسات. وستحدد قدرة الأحزاب القومية على ترجمة الروايات الرمزية إلى نتائج حوكمة قابلة للقياس، لا سيما في مجالات مثل الإدارة الاقتصادية، وتوظيف الشباب، والتنمية الإقليمية، والشفافية المؤسسية، مدى أهميتها السياسية على المدى الطويل. وفي هذا الصدد، يبدو أن تحول القومية يرتبط ارتباطاً وثيقاً بالتوقعات المتغيرة لناخبين يتزايد تحضرهم وتربطهم رقمياً وتباينهم الاجتماعي والاقتصادي. ولذلك، من المرجح أن يتحدد المسار المستقبلي للقومية التركية بقدرتها على التوفيق بين الروايات الموجهة نحو الأمن ومطالب المساءلة الديمقراطية والعدالة الاجتماعية والأداء الاقتصادي، وذلك في بيئة سياسية تتسم بتنافسية متزايدة وتستند إلى التحالفات.

(İyi) «حزب «إي» (MHP) الكلمات المفتاحية: تركيا، القومية، حزب الحركة القومية

Résumé Structuré:

La transformation du nationalisme en Turquie : le MHP et le Parti İyi

Cette étude propose une analyse comparative de la transformation du nationalisme en Turquie à travers les cas du MHP et du Parti İyi. Elle soutient que le nationalisme en Turquie ne représente pas une structure idéologique figée ou immuable ; il s'agit plutôt d'un discours dynamique façonné par la conjoncture politique, les arrangements institutionnels et les changements sociologiques. L'objectif central de cette recherche est d'examiner comment le nationalisme se reconstruit au niveau des partis politiques à travers l'interaction entre des dynamiques sociales – telles que les préoccupations en matière de sécurité, les fluctuations économiques, les évolutions démographiques et le changement générationnel – et des processus politiques, notamment les styles de direction, les stratégies d'alliance, les structures organisationnelles et le comportement des électeurs.

Sur le plan méthodologique, cette étude adopte une approche mixte. La dimension quantitative consiste en une analyse documentaire s'appuyant sur les programmes des partis, les résultats électoraux, les archives institutionnelles et les déclarations publiques. La dimension qualitative repose sur des entretiens semi-structurés menés avec des hauts responsables du MHP et du Parti İyi, ainsi qu'avec des universitaires spécialisés dans le nationalisme turc. Les données ont été analysées à l'aide de techniques d'analyse de contenu afin d'identifier des schémas thématiques et des divergences structurelles entre les interprétations du nationalisme par les deux partis.

Le cadre théorique de l'étude s'appuie sur des contributions clés de la littérature sur le nationalisme, notamment les travaux de Marx, Renan, Weber et Anderson. Le nationalisme est conceptualisé non seulement comme une idéologie formatrice d'identité, mais aussi comme un mécanisme de légitimité politique et de

mobilisation sociale. L'analyse s'appuie sur trois grandes approches théoriques du nationalisme : le primordialisme, le modernisme et l'ethno-symbolisme. Alors que le primordialisme considère les nations comme des entités historiquement enracinées et culturellement continues, le modernisme interprète le nationalisme comme un produit des processus d'industrialisation, de centralisation et de construction de l'État. L'ethno-symbolisme, quant à lui, met l'accent sur la persistance de symboles ethniques prémodernes et de la mémoire collective au sein de la formation des nations modernes. L'étude adopte une perspective majoritairement moderniste tout en reconnaissant des éléments de continuité ethno-symbolique dans le cas turc.

Les résultats indiquent que les transformations sociologiques en Turquie ont considérablement modifié la base sociale de la politique nationaliste. Les préoccupations en matière de sécurité, notamment le terrorisme et les migrations, apparaissent comme des moteurs centraux du discours nationaliste. Le concept de « survie de l'État » joue un rôle crucial de légitimation, en particulier dans le discours politique du MHP, en liant directement la sécurité nationale à l'identité du parti. Parallèlement, l'instabilité économique, le chômage et les revendications de justice sociale influencent l'orientation des électeurs, façonnant ainsi le positionnement stratégique des deux partis. Les revendications économiques, notamment parmi les jeunes électeurs, remettent en cause la pertinence de la rhétorique traditionnelle centrée sur la sécurité.

Les changements démographiques et l'urbanisation ont diversifié l'électorat nationaliste. Alors que le MHP conserve un soutien solide dans les provinces plus traditionnelles et conservatrices, le Parti İyi séduit davantage les électeurs urbains, laïques et diplômés des régions occidentales. Cette divergence reflète la reconfiguration de la politique nationaliste selon des lignes sociologiques plutôt que purement idéologiques. Le changement générationnel complique encore davantage cette transformation. Les jeunes électeurs ont tendance à accorder la priorité à des questions telles que la justice, la méritocratie, les opportunités économiques et la gouvernance démocratique. Ce changement générationnel exige que le discours nationaliste aborde les préoccupations contemporaines au-delà des thèmes classiques liés à la sécurité.

Un aspect central de l'analyse concerne la divergence idéologique entre le MHP et le Parti İyi. Bien que les deux partis s'inscrivent dans la tradition nationaliste au sens large, ils en donnent des interprétations distinctes. Le MHP incarne une forme de nationalisme centrée sur l'État et axée sur la sécurité, particulièrement consolidée dans le contexte de la politique d'alliances qui a suivi le passage au système de gouvernement présidentiel. Le Parti İyi, en revanche, prône un nationalisme laïc et fondé sur la citoyenneté, mettant l'accent sur les valeurs démocratiques, la réforme institutionnelle et l'État de droit. Cette divergence n'est pas uniquement idéologique, mais également organisationnelle. Le MHP présente une structure hiérarchique et centrée sur ses dirigeants, caractérisée par la continuité et la discipline interne. Le Parti İyi, fondé en réaction à des dissensions internes au sein du MHP, affiche une composition plus hétérogène et est confronté à des défis liés à la consolidation institutionnelle et à la cohésion idéologique.

L'étude démontre en outre que la politique des alliances et la transformation systémique ont renforcé l'importance stratégique des partis nationalistes. L'institutionnalisation des alliances électorales a accru leur pouvoir de négociation au sein du système politique. Cependant, cette dynamique génère également des tensions quant au maintien de la cohérence idéologique, en particulier pour les partis évoluant au sein de coalitions d'opposition.

L'analyse du comportement des électeurs révèle deux schémas distincts. Les électeurs du MHP se caractérisent par leur loyauté et leur fidélité, percevant le parti comme une cause historique plutôt que comme un simple vecteur politique. Les électeurs du Parti İyi, en revanche, font preuve d'une orientation plus pragmatique et axée sur la performance, avec une mobilité électorale plus élevée. Malgré ces différences, il existe une perméabilité considérable entre les deux électorats, reflétant l'héritage idéologique commun aux deux partis.

En conclusion, le nationalisme en Turquie fonctionne comme une interface dynamique entre la demande sociale et l'offre politique. Loin d'être en déclin, il subit une transformation structurelle et discursive façonnée par les changements institutionnels, la diversification sociologique et le renouvellement générationnel. Le MHP et le Parti İyi représentent deux trajectoires distinctes mais interconnectées au sein du nationalisme turc : l'une mettant l'accent sur la continuité de l'État et la sécurité, l'autre mettant en avant la modernisation et la gouvernance démocratique. Cette bifurcation illustre la manière dont le nationalisme s'adapte aux attentes en constante évolution de l'électorat. La transformation observée au niveau des partis

reflète des changements plus larges au sein de la société turque, démontrant que le nationalisme reste une composante centrale mais mutable de la vie politique contemporaine en Turquie.

De plus, les résultats suggèrent que la pérennité de la politique nationaliste en Turquie ne dépend pas uniquement de la force du discours, mais aussi de la capacité institutionnelle et de la cohérence des politiques. La capacité des partis nationalistes à traduire des récits symboliques en résultats concrets en matière de gouvernance, notamment dans des domaines tels que la gestion économique, l'emploi des jeunes, le développement régional et la transparence institutionnelle, déterminera leur pertinence politique à long terme. À cet égard, la transformation du nationalisme semble étroitement liée à l'évolution des attentes d'un électorat de plus en plus urbanisé, connecté numériquement et marqué par des disparités socio-économiques. Par conséquent, la trajectoire future du nationalisme turc sera probablement déterminée par sa capacité à concilier des discours axés sur la sécurité avec les exigences de responsabilité démocratique, de justice sociale et de performance économique, au sein d'un environnement politique de plus en plus concurrentiel et fondé sur les alliances.

Mots-clés: Turquie, nationalisme, MHP, Parti İyi

Resumen Estructurado:

La transformación del nacionalismo en Turquía: el MHP y el Partido İyi

Este estudio ofrece un análisis comparativo de la transformación del nacionalismo en Turquía a través de los casos del MHP y del Partido İyi. Sostiene que el nacionalismo en Turquía no representa una estructura ideológica fija o inmutable, sino que funciona como un discurso dinámico moldeado por la coyuntura política, los acuerdos institucionales y el cambio sociológico. El objetivo central de la investigación es examinar cómo se reconstruye el nacionalismo a nivel de los partidos políticos a través de la interacción entre dinámicas sociales —como las preocupaciones en materia de seguridad, las fluctuaciones económicas, los cambios demográficos y el relevo generacional— y los procesos políticos, entre los que se incluyen los estilos de liderazgo, las estrategias de alianza, las estructuras organizativas y el comportamiento de los votantes.

Desde el punto de vista metodológico, el estudio adopta un enfoque de métodos mixtos. La dimensión cuantitativa consiste en un análisis documental basado en los programas de los partidos, los resultados electorales, los registros institucionales y las declaraciones públicas. La dimensión cualitativa se basa en entrevistas semiestructuradas realizadas a altos cargos del MHP y del Partido İyi, así como a académicos especializados en el nacionalismo turco. Los datos se analizaron mediante técnicas de análisis de contenido con el fin de identificar patrones temáticos y divergencias estructurales entre las interpretaciones del nacionalismo de ambos partidos.

El marco teórico del estudio se basa en contribuciones clave de la literatura sobre el nacionalismo, incluidas las obras de Marx, Renan, Weber y Anderson. El nacionalismo se conceptualiza no solo como una ideología formadora de identidad, sino también como un mecanismo de legitimidad política y movilización social. El análisis aborda tres enfoques teóricos principales del nacionalismo: el primordialismo, el modernismo y el etnosimbolismo. Mientras que el primordialismo considera a las naciones como entidades con raíces históricas y continuidad cultural, el modernismo interpreta el nacionalismo como un producto de los procesos de industrialización, centralización y construcción del Estado. El etnosimbolismo, por su parte, hace hincapié en la persistencia de símbolos étnicos premodernos y de la memoria colectiva en el marco de la formación de la nación moderna. El estudio adopta una perspectiva predominantemente modernista, al tiempo que reconoce elementos de continuidad etnosimbólica en el caso turco.

Los resultados indican que las transformaciones sociológicas en Turquía han alterado significativamente la base social de la política nacionalista. Las preocupaciones en materia de seguridad —en particular, el terrorismo y la migración— se perfilan como motores centrales del discurso nacionalista. El concepto de «supervivencia del Estado» desempeña un papel legitimador crucial, especialmente en la narrativa política del MHP, al vincular la seguridad nacional directamente con la identidad del partido. Al mismo tiempo, la inestabilidad económica, el desempleo y las demandas de justicia social influyen en la orientación de los votantes, configurando el posicionamiento estratégico de ambos partidos. Las reivindicaciones económicas, especialmente entre los votantes más jóvenes, cuestionan la suficiencia de la retórica tradicional centrada en la seguridad.

Los cambios demográficos y la urbanización han diversificado el electorado nacionalista. Mientras que el MHP mantiene un fuerte apoyo en las provincias más tradicionales y conservadoras, el Partido İyi atrae con mayor eficacia a los votantes urbanos, laicos y con estudios de las regiones occidentales. Esta divergencia refleja la reconfiguración de la política nacionalista según criterios sociológicos más que puramente ideológicos. El cambio generacional complica aún más esta transformación. Los votantes más jóvenes tienden a dar prioridad a cuestiones como la justicia, la meritocracia, las oportunidades económicas y la gobernanza democrática. Este cambio generacional exige que el discurso nacionalista aborde las preocupaciones contemporáneas más allá de los temas clásicos de seguridad.

Una dimensión fundamental del análisis se refiere a la divergencia ideológica entre el MHP y el Partido İyi. Aunque ambos partidos se inscriben en la tradición nacionalista más amplia, articulan interpretaciones distintas. El MHP representa una forma de nacionalismo centrada en el Estado y orientada a la seguridad, consolidada especialmente en el contexto de la política de alianzas tras la transición al sistema de gobierno presidencial. El Partido İyi, por el contrario, defiende un nacionalismo laico y basado en la ciudadanía, haciendo hincapié en los valores democráticos, la reforma institucional y el Estado de derecho. La divergencia no es únicamente ideológica, sino también organizativa. El MHP presenta una estructura jerárquica y centrada en el líder, caracterizada por la continuidad y la disciplina interna. El Partido İyi, fundado como reacción a la disidencia interna dentro del MHP, muestra una composición más heterogénea y se enfrenta a retos relacionados con la consolidación institucional y la cohesión ideológica.

El estudio demuestra además que la política de alianzas y la transformación sistémica han elevado la importancia estratégica de los partidos nacionalistas. La institucionalización de las alianzas electorales ha aumentado su poder de negociación dentro del sistema político. Sin embargo, esta dinámica también genera tensiones a la hora de mantener la coherencia ideológica, especialmente para los partidos que operan dentro de coaliciones de oposición.

El análisis del comportamiento de los votantes revela dos patrones distintos. Los votantes del MHP se caracterizan por la lealtad y la continuidad, y perciben al partido como una causa histórica más que como un mero vehículo político. Los votantes del Partido İyi, por el contrario, muestran una orientación más pragmática y centrada en los resultados, con una mayor movilidad electoral. A pesar de estas diferencias, existe una considerable permeabilidad entre ambos electorados, lo que refleja el legado ideológico compartido por ambos partidos.

En conclusión, el nacionalismo en Turquía funciona como una interfaz dinámica entre la demanda social y la oferta política. Lejos de estar en declive, está experimentando una transformación estructural y discursiva moldeada por el cambio institucional, la diversificación sociológica y la renovación generacional. El MHP y el Partido İyi representan dos trayectorias diferenciadas, aunque interconectadas, dentro del nacionalismo turco: una que hace hincapié en la continuidad y la seguridad del Estado, y otra que pone en primer plano la modernización y la gobernanza democrática. Esta bifurcación ilustra cómo el nacionalismo se adapta a las expectativas cambiantes del electorado. La transformación observada a nivel de los partidos refleja cambios más amplios dentro de la sociedad turca, lo que demuestra que el nacionalismo sigue siendo un componente central, aunque mutable, de la vida política contemporánea en Turquía.

Además, los resultados sugieren que la sostenibilidad de la política nacionalista en Turquía no depende únicamente de la fuerza discursiva, sino también de la capacidad institucional y la coherencia de las políticas. La capacidad de los partidos nacionalistas para traducir las narrativas simbólicas en resultados de gobernanza cuantificables —especialmente en ámbitos como la gestión económica, el empleo juvenil, el desarrollo regional y la transparencia institucional— determinará su relevancia política a largo plazo. En este sentido, la transformación del nacionalismo parece estar estrechamente vinculada a las expectativas cambiantes de un electorado cada vez más urbanizado, conectado digitalmente y diferenciado desde el punto de vista socioeconómico. Por lo tanto, es probable que la trayectoria futura del nacionalismo turco venga determinada por su capacidad para conciliar las narrativas orientadas a la seguridad con las demandas de rendición de cuentas democrática, justicia social y resultados económicos, en un entorno político cada vez más competitivo y basado en alianzas.

Palabras clave: Turquía, nacionalismo, MHP, Partido İyi

结构化摘要:

土耳其民族主义的转型：民族行动党与“伊伊”党

本研究通过民族行动党和“伊伊”党的案例，对土耳其民族主义的转型进行了比较分析。研究认为，土耳其的民族主义并非一种固定或一成不变的意识形态结构，而是受政治局势、制度安排和社会变迁共同塑造的动态话语。本研究的核心目标是考察民族主义如何在政党层面通过社会动态（如安全关切、经济波动、人口结构变化和代际更替）与政治进程（包括领导风格、联盟策略、组织结构和选民行为）之间的互动而得以重构。

在方法论上，本研究采用混合研究法。定量部分包括基于政党纲领、选举结果、制度记录和公开声明的文献分析。定性部分则基于对民族主义运动党（MHP）和“伊伊党”（İyi Party）的高级党内官员，以及专门研究土耳其民族主义的学者进行的半结构化访谈。数据采用内容分析技术进行分析，以识别两党对民族主义解释中的主题模式和结构性差异。

本研究的理论框架借鉴了民族主义文献中的关键成果，包括马克思、雷南、韦伯和安德森的著作。民族主义不仅被概念化为一种身份建构的意识形态，也被视为一种政治合法性和社会动员的机制。本研究分析涉及民族主义的三大理论取向：原生论、现代主义和族裔符号主义。原生论将民族视为具有历史根基和文化连续性的实体，而现代主义则将民族主义解释为工业化、中央集权和国家建设进程的产物。而民族符号主义则强调前现代民族符号和集体记忆在现代民族形成过程中的延续性。本研究主要采用现代主义视角，同时承认土耳其案例中存在民族符号延续性的要素。

研究结果表明，土耳其的社会转型已显著改变了民族主义政治的社会基础。安全问题——特别是恐怖主义和移民问题——已成为民族主义话语的核心驱动力。“国家存续”这一概念发挥着至关重要的正当化作用，尤其在民族行动党（MHP）的政治叙事中，它将国家安全与政党身份直接联系起来。与此同时，经济不稳定、失业以及对社会正义的诉求影响着选民的立场，从而塑造了两党的战略定位。经济不满情绪——特别是在年轻选民中——对传统以安全为中心的言论是否充分提出了挑战。

人口结构变化和城市化使民族主义选民群体更加多元化。虽然民族行动党在较为传统和保守的省份仍保持着强有力的支持，但“伊伊党”在西部地区对城市、世俗和受过教育的选民的吸引力更大。这种分化反映出民族主义政治正沿着社会学维度而非纯粹意识形态维度进行重构。代际更替进一步加剧了这种转型的复杂性。年轻选民往往更重视正义、精英治国、经济机会和民主治理等问题。这种代际更替要求民族主义话语在经典安全议题之外，进一步回应当代关切。

本分析的核心维度在于民族主义运动党与“伊伊党”之间的意识形态分歧。尽管两党均立足于更广泛的民族主义传统，但它们所阐述的观点却截然不同。民族主义运动党代表一种以国家为中心、以安全为导向的民族主义形式，这种立场在向总统制政府体系过渡后的联盟政治背景下得到了特别巩固。相比之下，“伊伊党”则倡导一种世俗的、以公民身份为基础的民族主义，强调民主价值观、制度改革和法治。这种分歧不仅体现在意识形态上，也体现在组织层面。民族行动党展现出一种等级分明、以领导人为中心的结构，其特点是延续性和内部纪律。而“伊伊党”作为对民族行动党内部异议的反应而成立，其组成更为异质，且面临着与制度巩固和意识形态凝聚力相关的挑战。

本研究进一步表明，联盟政治与体制转型提升了民族主义政党的战略重要性。选举联盟的制度化增强了这些政党在政治体系内的谈判能力。然而，这种动态也给维持意识形态的一致性带来了压力，特别是对于在反对派联盟中运作的政党而言。

选民行为分析揭示了两种截然不同的模式。民族行动党（MHP）的选民以忠诚和连续性为特征，他们将该党视为一项历史事业，而非仅仅是一个政治工具。相比之下，“伊伊党”（İyi Party）的选民则表现出更务实的态度和更注重政绩的取向，其选举流动性更高。尽管存在这些差异，但两党选民群体之间存在相当大的渗透性，这反映了双方共享的意识形态遗产。

总而言之，土耳其的民族主义充当了社会需求与政治供给之间的动态接口。它并非在衰退，而是正在经历由制度变革、社会学上的多样化以及代际更替所塑造的结构性与话语性转型。民族主

Исламистская партия (МНР) и «Ийи»代表了土耳其民族主义内部两条既相互区别又相互关联的发展轨迹：一条强调国家连续性与安全，另一条则突出现代化与民主治理。这种分化说明了民族主义如何适应选民不断变化的期望。在政党层面观察到的这种转型反映了土耳其社会内部更广泛的变迁，表明民族主义仍然是土耳其当代政治生活中一个核心但可变的组成部分。

此外，研究结果表明，土耳其民族主义政治的可持续性不仅取决于话语力量，更取决于制度能力和政策的一致性。民族主义政党能否将象征性叙事转化为可衡量的治理成果——特别是在经济管理、青年就业、区域发展和制度透明度等领域——将决定其长期的政治影响力。就此而言，民族主义的转型似乎与日益城市化、数字化互联且社会经济分化加剧的选民群体不断演变的期望密切相关。因此，在日益竞争激烈且以联盟为基础的政治环境中，土耳其民族主义的未来走向很可能取决于其能否在以安全为导向的叙事与对民主问责、社会正义及经济表现的需求之间取得平衡。

关键词：土耳其，民族主义，民族行动党（МНР），伊伊党（İyi Party）

Структурированное Резюме:

Трансформация национализма в Турции: партии МНР и «Ийи»

В данном исследовании представлен сравнительный анализ трансформации национализма в Турции на примере партий МНР и «Ийи». В нем утверждается, что национализм в Турции не представляет собой фиксированную или неизменную идеологическую структуру; напротив, он функционирует как динамический дискурс, формируемый политической конъюнктурой, институциональными механизмами и социологическими изменениями. Основная цель исследования — проанализировать, как национализм реконструируется на уровне политических партий посредством взаимодействия между социальными факторами, такими как проблемы безопасности, экономические колебания, демографические сдвиги и смена поколений, и политическими процессами, включая стили лидерства, стратегии формирования альянсов, организационные структуры и поведение избирателей.

С методологической точки зрения в исследовании используется смешанный подход. Количественный аспект состоит из анализа документов, основанного на партийных программах, результатах выборов, институциональных отчетах и публичных заявлениях. Качественный аспект основан на полуструктурированных интервью, проведенных с высокопоставленными партийными функционерами как из МНР, так и из партии «Ийи», а также с учеными, специализирующимися на турецком национализме. Данные были проанализированы с использованием методов контент-анализа с целью выявления тематических закономерностей и структурных различий между интерпретациями национализма обеими партиями.

Теоретическая основа исследования опирается на ключевые работы в литературе по национализму, включая труды Маркса, Ренана, Вебера и Андерсона. Национализм рассматривается не только как идеология, формирующая идентичность, но и как механизм политической легитимности и социальной мобилизации. В анализе используются три основных теоретических подхода к национализму: примордиализм, модернизм и этносимволизм. В то время как примордиализм рассматривает нации как исторически укорененные и культурно непрерывные образования, модернизм интерпретирует национализм как продукт процессов индустриализации, централизации и государственного строительства. Этносимволизм, в свою очередь, подчеркивает сохранение домодернистских этнических символов и коллективной памяти в процессе формирования современной нации. В исследовании преобладает модернистская перспектива, хотя при этом признаются элементы этносимволической преемственности в турецком контексте.

Результаты показывают, что социологические преобразования в Турции существенно изменили социальную базу националистической политики. Проблемы безопасности, в частности терроризм и миграция, выступают в качестве основных движущих сил националистического дискурса. Концепция «выживания государства» играет ключевую легитимизирующую роль, особенно в политическом нарративе Партии национального движения (МХП), напрямую связывая национальную безопасность с партийной идентичностью. В то же время экономическая нестабильность, безработица и требования социальной справедливости влияют на выбор избирателей, определяя стратегическое

позиционирование обеих партий. Недовольство экономическим положением, особенно среди молодых избирателей, ставит под сомнение достаточность традиционной риторики, ориентированной на вопросы безопасности.

Демографические сдвиги и урбанизация привели к диверсификации националистического электората. В то время как МНР сохраняет сильную поддержку в более традиционных и консервативных провинциях, партия «Ии» более эффективно привлекает городских, светских и образованных избирателей в западных регионах. Это расхождение отражает перестройку националистической политики по социологическим, а не чисто идеологическим линиям. Смена поколений еще больше усложняет эту трансформацию. Молодые избиратели, как правило, уделяют приоритетное внимание таким вопросам, как справедливость, меритократия, экономические возможности и демократическое управление. Эта смена поколений требует, чтобы националистический дискурс учитывал современные проблемы, выходящие за рамки классических тем безопасности.

Один из ключевых аспектов анализа касается идеологических расхождений между МНР и партией «Ии». Хотя обе партии действуют в рамках более широкой националистической традиции, они формулируют разные интерпретации. МНР представляет государственно-центричную и ориентированную на безопасность форму национализма, особенно укрепившуюся в контексте политики альянсов после перехода к президентской системе правления. Партия «Ии», напротив, продвигает светский и основанный на гражданственности национализм, делая акцент на демократических ценностях, институциональных реформах и верховенстве закона. Расхождения носят не только идеологический, но и организационный характер. МНР демонстрирует иерархическую и лидерско-ориентированную структуру, характеризующуюся преемственностью и внутренней дисциплиной. Партия «Ии», основанная в ответ на внутреннее несогласие в рядах МНР, имеет более гетерогенный состав и сталкивается с проблемами, связанными с институциональной консолидацией и идеологической сплоченностью.

Исследование также демонстрирует, что политика альянсов и системные преобразования повысили стратегическую значимость националистических партий. Институционализация избирательных альянсов усилила их переговорную позицию в рамках политической системы. Однако эта динамика также порождает напряженность в плане поддержания идеологической последовательности, особенно для партий, действующих в составе оппозиционных коалиций.

Анализ поведения избирателей выявляет две четко различимые модели. Избиратели МНР отличаются лояльностью и преемственностью, воспринимая партию скорее как историческое дело, чем просто как политический инструмент. Избиратели партии «Ии», напротив, демонстрируют более прагматичную и ориентированную на результаты позицию, а также более высокую избирательную мобильность. Несмотря на эти различия, между двумя электоратами наблюдается значительная взаимопроницаемость, что отражает общее идеологическое наследие обеих партий.

В заключение можно сказать, что национализм в Турции функционирует как динамический интерфейс между социальным спросом и политическим предложением. Вместо того чтобы угасать, он претерпевает структурную и дискурсивную трансформацию, определяемую институциональными изменениями, социологической диверсификацией и обновлением поколений. Партия МНР и партия «Ии» представляют две различающиеся, но взаимосвязанные траектории в рамках турецкого национализма: одна подчеркивает преемственность государства и безопасность, другая выдвигает на первый план модернизацию и демократическое управление. Это раздвоение иллюстрирует, как национализм адаптируется к меняющимся ожиданиям электората. Трансформация, наблюдаемая на партийном уровне, отражает более широкие сдвиги в турецком обществе, демонстрируя, что национализм остается центральным, но изменчивым компонентом современной политической жизни в Турции.

Кроме того, полученные данные свидетельствуют о том, что устойчивость националистической политики в Турции зависит не только от дискурсивной силы, но и от институционального потенциала и согласованности политики. Способность националистических партий претворять символические нарративы в измеримые результаты государственного управления, особенно в таких сферах, как управление экономикой, занятость молодежи, региональное развитие и

институциональная прозрачность, будет определять их долгосрочную политическую значимость. В этом отношении трансформация национализма, по-видимому, тесно связана с меняющимися ожиданиями все более урбанизированного, цифрового и социально-экономически дифференцированного электората. Таким образом, будущая траектория развития турецкого национализма, вероятно, будет определяться его способностью согласовать ориентированные на безопасность нарративы с требованиями демократической подотчетности, социальной справедливости и экономической эффективности в условиях все более конкурентной и основанной на альянсах политической среды.

Ключевые слова: Турция, национализм, МНР, Партия «Ии»

संरचित सारांश:

तुर्की में राष्ट्रवाद का रूपांतरण: एमएचपी और ईई पार्टी

यह अध्ययन एमएचपी और ईई पार्टी के मामलों के माध्यम से तुर्की में राष्ट्रवाद के रूपांतरण का तुलनात्मक विश्लेषण प्रदान करता है। यह तर्क देता है कि तुर्की में राष्ट्रवाद एक स्थिर या अपरिवर्तनीय वैचारिक संरचना का प्रतिनिधित्व नहीं करता है; बल्कि, यह राजनीतिक परिस्थितियों, संस्थागत व्यवस्थाओं और समाजशास्त्रीय परिवर्तन से आकारित एक गतिशील विमर्श के रूप में कार्य करता है। अनुसंधान का केंद्रीय उद्देश्य यह जांचना है कि सुरक्षा संबंधी चिंताएं, आर्थिक उतार-चढ़ाव, जनसांख्यिकीय बदलाव और पीढ़ीगत परिवर्तन जैसी सामाजिक गतिशीलताओं और नेतृत्व की शैलियाँ, गठबंधन रणनीतियाँ, संगठनात्मक संरचनाएं और मतदाता व्यवहार जैसी राजनीतिक प्रक्रियाओं के बीच अंतःक्रिया के माध्यम से राजनीतिक दलों के स्तर पर राष्ट्रवाद को कैसे पुनर्निर्मित किया जाता है।

पद्धतिगत रूप से, यह अध्ययन एक मिश्रित-विधि दृष्टिकोण अपनाता है। मात्रात्मक आयाम में पार्टी कार्यक्रमों, चुनाव परिणामों, संस्थागत रिकॉर्ड और सार्वजनिक बयानों पर आधारित दस्तावेज़ विश्लेषण शामिल है। गुणात्मक आयाम MHP और İYİ पार्टी दोनों के वरिष्ठ पार्टी अधिकारियों के साथ-साथ तुर्की राष्ट्रवाद में विशेषज्ञता रखने वाले शिक्षाविदों के साथ आयोजित अर्ध-संरचित साक्षात्कारों पर आधारित है। राष्ट्रवाद की दोनों पार्टियों की व्याख्याओं के बीच विषयगत पैटर्न और संरचनात्मक विचलन की पहचान करने के लिए डेटा का विश्लेषण सामग्री विश्लेषण तकनीकों का उपयोग करके किया गया।

अध्ययन का सैद्धांतिक ढांचा राष्ट्रवाद साहित्य में प्रमुख योगदानों पर आधारित है, जिसमें मार्क्स, रेनान, वेबर और एंडरसन के कार्य शामिल हैं।

राष्ट्रवाद को न केवल एक पहचान-निर्माण विचारधारा के रूप में, बल्कि राजनीतिक वैधता और सामाजिक लामबंदी के एक तंत्र के रूप में भी अवधारित किया गया है। यह विश्लेषण राष्ट्रवाद के तीन प्रमुख सैद्धांतिक दृष्टिकोणों से संबंधित है: प्राचीनतावाद, आधुनिकतावाद और जातीय-प्रतीकवाद। जहाँ प्राचीनतावाद राष्ट्रों को ऐतिहासिक रूप से जड़ें जमाएँ और सांस्कृतिक रूप से निरंतर इकाइयों के रूप में देखता है, वहीं आधुनिकतावाद राष्ट्रवाद को औद्योगिकीकरण, केंद्रीकरण और राज्य-निर्माण प्रक्रियाओं के उत्पाद के रूप में व्याख्यायित करता है।

एथनो-सिम्बोलिज़्म, बदले में, आधुनिक राष्ट्र निर्माण के भीतर पूर्व-आधुनिक जातीय प्रतीकों और सामूहिक स्मृति की निरंतरता पर जोर देता है। यह अध्ययन तुर्की के मामले में एथनो-सिम्बोलिक निरंतरता के तत्वों को स्वीकार करते हुए, मुख्य रूप से आधुनिकतावादी दृष्टिकोण अपनाता है।

निष्कर्ष बताते हैं कि तुर्की में समाजशास्त्रीय परिवर्तनों ने राष्ट्रवादी राजनीति के सामाजिक आधार को महत्वपूर्ण रूप से बदल दिया है। सुरक्षा संबंधी चिंताएं, विशेष रूप से आतंकवाद और प्रवासन, राष्ट्रवादी विमर्श के केंद्रीय चालक के रूप में उभरते हैं।

"राज्य के अस्तित्व" की अवधारणा, विशेष रूप से एमएचपी के राजनीतिक बयानों में, एक महत्वपूर्ण वैधता प्रदान करने की भूमिका निभाती है, जो राष्ट्रीय सुरक्षा को सीधे पार्टी की पहचान से जोड़ती है। साथ ही, आर्थिक अस्थिरता, बेरोजगारी और सामाजिक न्याय की मांगें मतदाताओं के झुकाव को प्रभावित करती हैं, जो दोनों पार्टियों की रणनीतिक स्थिति को आकार देती हैं। आर्थिक शिकायतें, विशेष रूप से युवा मतदाताओं के बीच, पारंपरिक सुरक्षा-केंद्रित बयानबाजी की पर्याप्तता को चुनौती देती हैं।

जनसांख्यिकीय बदलाव और शहरीकरण ने राष्ट्रवादी मतदाताओं में विविधता ला दी है। जहाँ MHP अधिक पारंपरिक और रूढ़िवादी प्रांतों में मजबूत समर्थन बनाए रखता है, वहीं iyi पार्टी पश्चिमी क्षेत्रों में शहरी, धर्मनिरपेक्ष और शिक्षित मतदाताओं को अधिक प्रभावी ढंग से आकर्षित करती है। यह अंतर केवल वैचारिक होने के बजाय समाजशास्त्रीय आधार पर राष्ट्रवादी राजनीति के पुनर्गठन को दर्शाता है। पीढ़ीगत बदलाव इस परिवर्तन को और जटिल बनाता है। युवा मतदाता न्याय, मेरिटोक्रेसी, आर्थिक अवसर और लोकतांत्रिक शासन जैसे मुद्दों को प्राथमिकता देने की प्रवृत्ति रखते हैं।

इस पीढ़ीगत बदलाव के लिए राष्ट्रवादी विमर्श को शास्त्रीय सुरक्षा विषयों से परे समकालीन चिंताओं से जुड़ने की आवश्यकता है।

विश्लेषण का एक प्रमुख आयाम MHP और iyi पार्टी के बीच वैचारिक विचलन से संबंधित है। यद्यपि दोनों पार्टियां व्यापक राष्ट्रवादी परंपरा के भीतर काम करती हैं, वे अलग-अलग व्याख्याएं प्रस्तुत करती हैं। MHP राष्ट्रवाद के एक राज्य-केंद्रित और सुरक्षा-उन्मुख रूप का प्रतिनिधित्व करती है, जो राष्ट्रपति सरकार प्रणाली में बदलाव के बाद गठबंधन राजनीति के संदर्भ में विशेष रूप से सुदृढ़ हुआ है।

इसके विपरीत, iyi पार्टी एक धर्मनिरपेक्ष और नागरिकता-आधारित राष्ट्रवाद को आगे बढ़ाती है, जो लोकतांत्रिक मूल्यों, संस्थागत सुधार और कानून के शासन पर जोर देती है। यह भिन्नता केवल वैचारिक नहीं बल्कि संगठनात्मक भी है। MHP एक पदानुक्रमित और नेता-केंद्रित संरचना प्रदर्शित करती है, जिसकी विशेषता निरंतरता और आंतरिक अनुशासन है। iyi पार्टी, जो MHP के भीतर आंतरिक असंतोष की प्रतिक्रिया के रूप में स्थापित की गई थी, एक अधिक विषम संरचना प्रदर्शित करती है और उसे संस्थागत सुदृढ़ीकरण और वैचारिक एकजुटता से संबंधित चुनौतियों का सामना करना पड़ता है।

यह अध्ययन आगे यह दर्शाता है कि गठबंधन राजनीति और प्रणालीगत परिवर्तन ने राष्ट्रवादी पार्टियों के रणनीतिक महत्व को बढ़ा दिया है। चुनावी गठबंधनों के संस्थागतकरण ने राजनीतिक प्रणाली के भीतर उनकी सौदेबाजी की शक्ति को बढ़ा दिया है। हालांकि, यह गतिशीलता वैचारिक सुसंगतता बनाए रखने में तनाव भी पैदा करती है, विशेष रूप से विपक्षी गठबंधनों के भीतर काम करने वाली पार्टियों के लिए।

मतदाता व्यवहार विश्लेषण दो अलग-अलग पैटर्न प्रकट करता है। एमएचपी (MHP) के मतदाता वफादारी और निरंतरता से चिह्नित हैं, जो पार्टी को केवल एक राजनीतिक वाहन के बजाय एक ऐतिहासिक कारण के रूप में देखते हैं। इसके विपरीत, iyi पार्टी के मतदाता अधिक चुनावी गतिशीलता के साथ, एक अधिक व्यावहारिक और प्रदर्शन-उन्मुख प्रवृत्ति प्रदर्शित करते हैं। इन मतभेदों के बावजूद, दोनों मतदाता समूहों के बीच काफी पारगम्यता है, जो दोनों पार्टियों की साझा वैचारिक विरासत को दर्शाती है।

निष्कर्षतः, तुर्की में राष्ट्रवाद सामाजिक मांग और राजनीतिक आपूर्ति के बीच एक गतिशील इंटरफ़ेस के रूप में कार्य करता है। घटते हुए की बजाय, यह संस्थागत परिवर्तन, समाजशास्त्रीय विविधीकरण और पीढ़ीगत नवीकरण से आकार लेते हुए संरचनात्मक और विमर्शात्मक परिवर्तन से गुजर रहा है।

एमएचपी और ईई पार्टी तुर्की राष्ट्रवाद के भीतर दो भिन्न लेकिन परस्पर जुड़े मार्गों का प्रतिनिधित्व करती हैं: एक राज्य की निरंतरता और सुरक्षा पर जोर देती है, तो दूसरी आधुनिकीकरण और लोकतांत्रिक शासन को प्राथमिकता देती है। यह विभाजन दर्शाता है कि राष्ट्रवाद मतदाताओं की बदलती अपेक्षाओं के अनुकूल कैसे होता है। पार्टी स्तर पर देखी गई यह परिवर्तन तुर्की समाज के भीतर व्यापक बदलावों को दर्शाता है, यह प्रदर्शित करते हुए कि राष्ट्रवाद तुर्की में समकालीन राजनीतिक जीवन का एक केंद्रीय लेकिन परिवर्तनीय घटक बना हुआ है।

इसके अलावा, निष्कर्ष बताते हैं कि तुर्की में राष्ट्रवादी राजनीति की स्थिरता केवल भाषणगत ताकत पर नहीं, बल्कि संस्थागत क्षमता और नीतिगत सुसंगतता पर निर्भर करती है। राष्ट्रवादी दलों की प्रतीकात्मक कथाओं को आर्थिक प्रबंधन, युवा रोजगार, क्षेत्रीय विकास और संस्थागत पारदर्शिता जैसे क्षेत्रों में मापने योग्य शासन परिणामों में बदलने की क्षमता, उनकी दीर्घकालिक राजनीतिक प्रासंगिकता को आकार देगी।

इस संबंध में, राष्ट्रवाद का रूपांतरण तेजी से शहरीकृत, डिजिटल रूप से जुड़े, और सामाजिक-आर्थिक रूप से विभेदित मतदाताओं की विकसित होती अपेक्षाओं से निकटता से जुड़ा प्रतीत होता है। इसलिए, तुर्की राष्ट्रवाद की भविष्य की दिशा, एक तेजी से प्रतिस्पर्धी और गठबंधन आधारित राजनीतिक माहौल के भीतर सुरक्षा-उन्मुख कथाओं को लोकतांत्रिक जवाबदेही, सामाजिक न्याय और आर्थिक प्रदर्शन की मांगों के साथ सामंजस्य स्थापित करने की इसकी क्षमता द्वारा निर्धारित होने की संभावना है।

कीवर्ड: तुर्की, राष्ट्रवाद, एमएचपी, ईई पार्टी

Yapılandırılmış Özet:

Bu çalışma, MHP ve İYİ Parti örnekleri üzerinden Türkiye'de milliyetçiliğin dönüşümünü karşılaştırmalı olarak analiz etmektedir. Çalışma, Türkiye'de milliyetçiliğin sabit ya da değişmez bir ideolojik yapıyı temsil etmediğini; aksine siyasal konjonktür, kurumsal düzenlemeler ve sosyolojik değişim tarafından şekillendirilen dinamik bir söylem olarak işlev gördüğünü ileri sürmektedir. Araştırmanın temel amacı, güvenlik kaygıları, ekonomik dalgalanmalar, demografik değişimler ve kuşak değişimi gibi toplumsal dinamikler ile liderlik tarzları, ittifak stratejileri, örgütsel yapılar ve seçmen davranışı gibi siyasal süreçler arasındaki etkileşim aracılığıyla milliyetçiliğin siyasal partiler düzeyinde nasıl yeniden inşa edildiğini incelemektir.

Yöntemsel açıdan çalışma karma yöntem yaklaşımını benimsemektedir. Nicel boyut, parti programları, seçim sonuçları, kurumsal kayıtlar ve kamuoyu açıklamalarına dayalı doküman analizinden oluşmaktadır. Nitel boyut ise hem MHP hem de İYİ Parti'nin üst düzey yöneticileriyle ve Türk milliyetçiliği alanında uzmanlaşmış akademisyenlerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelere dayanmaktadır. Veriler, iki partinin milliyetçilik yorumları arasındaki tematik örüntüleri ve yapısal ayrışmaları belirlemek amacıyla içerik analizi teknikleriyle çözümlenmiştir.

Çalışmanın kuramsal çerçevesi, Marx, Renan, Weber ve Anderson'ın çalışmaları başta olmak üzere milliyetçilik literatüründeki temel katkılardan yararlanmaktadır. Milliyetçilik yalnızca kimlik oluşturunca bir ideoloji olarak değil, aynı zamanda bir siyasal meşruiyet ve toplumsal seferberlik mekanizması olarak kavramsallaştırılmaktadır. Analiz, milliyetçiliğe ilişkin üç temel kuramsal yaklaşımı — primordializm, modernizm ve etno-sembolizm — ele almaktadır. Primordializm ulusları tarihsel olarak köklü ve kültürel bakımdan sürekli varlıklar olarak görürken, modernizm milliyetçiliği sanayileşme, merkezileşme ve devlet inşası süreçlerinin bir ürünü olarak yorumlamaktadır. Etno-sembolizm ise modern ulus oluşumu içinde modern öncesi etnik sembollerin ve kolektif belleğin sürekliliğini vurgulamaktadır. Çalışma, Türkiye örneğindeki etno-sembolik süreklilik unsurlarını kabul etmekle birlikte ağırlıklı olarak modernist bir perspektif benimsemektedir.

Bulgular, Türkiye'deki sosyolojik dönüşümlerin milliyetçi siyasetin toplumsal tabanını önemli ölçüde değiştirdiğini göstermektedir. Güvenlik kaygıları — özellikle terör ve göç — milliyetçi söylemin merkezî belirleyicileri olarak öne çıkmaktadır. "Devletin bekası" kavramı, ulusal güvenliği doğrudan parti kimliğine bağlayarak, özellikle MHP'nin siyasal anlatısı içinde belirleyici bir meşrulaştırıcı rol oynamaktadır. Aynı zamanda ekonomik istikrarsızlık, işsizlik ve sosyal adalet talepleri seçmen tercihlerini etkileyerek her iki partinin stratejik konumlanışını biçimlendirmektedir. Özellikle genç seçmenler arasındaki ekonomik şikâyetler, geleneksel güvenlik odaklı söylemin yeterliliğini sorgulanır hâle getirmektedir.

Demografik değişimler ve kentleşme, milliyetçi seçmen kitlesini çeşitlendirmiştir. MHP daha geleneksel ve muhafazakâr illerde güçlü desteğini korurken, İYİ Parti batı bölgelerindeki kentli, seküler ve eğitilmiş seçmenlere daha etkili biçimde hitap etmektedir. Bu ayrışma, milliyetçi siyasetin salt ideolojik değil sosyolojik hatlar boyunca yeniden yapılandığını yansıtmaktadır. Kuşak değişimi bu dönüşümü daha da karmaşık hâle getirmektedir. Genç seçmenler adalet, liyakat, ekonomik fırsat ve demokratik yönetim gibi konulara öncelik verme eğilimindedir. Bu kuşaksal kayma, milliyetçi söylemin klasik güvenlik temalarının ötesinde güncel meselelerle ilişki kurmasını gerektirmektedir.

Analizin temel boyutlarından biri MHP ile İYİ Parti arasındaki ideolojik ayrışmadır. Her iki parti de geniş anlamda milliyetçi gelenek içinde konumlansa da farklı yorumlar geliştirmektedir. MHP, özellikle Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişin ardından ittifak siyaseti bağlamında pekişen, devlet merkezli ve güvenlik odaklı bir milliyetçilik biçimini temsil etmektedir. Buna karşılık İYİ Parti, demokratik değerleri, kurumsal reformu ve hukukun üstünlüğünü vurgulayan seküler ve yurttaşlık temelli bir milliyetçiliği savunmaktadır. Bu ayrışma yalnızca ideolojik değil, aynı zamanda örgütseldir. MHP, süreklilik ve iç disiplinle nitelenen hiyerarşik ve lider merkezli bir yapı sergilemektedir. MHP içindeki iç muhalefete tepki olarak kurulan İYİ Parti ise daha heterojen bir bileşim göstermekte ve kurumsal konsolidasyon ile ideolojik bütünlük konusunda zorluklarla karşılaşmaktadır.

Çalışma ayrıca, ittifak siyasetinin ve sistemsel dönüşümün milliyetçi partilerin stratejik önemini artırdığını ortaya koymaktadır. Seçim ittifaklarının kurumsallaşması, bu partilerin siyasal sistem içindeki pazarlık gücünü yükseltmiştir. Ancak bu durum, özellikle muhalefet koalisyonları içinde yer alan partiler açısından ideolojik tutarlılığın korunmasında gerilimler de doğurmaktadır.

Seçmen davranışı analizi iki farklı örüntü ortaya çıkarmaktadır. MHP seçmenleri, partiyi yalnızca bir siyasal araç olarak değil tarihsel bir dava olarak algılamaları bakımından bağlılık ve süreklilikle nitelenmektedir. Buna karşılık İYİ Parti seçmenleri daha pragmatik ve performans odaklı bir yönelim ile daha yüksek bir seçmen hareketliliği sergilemektedir. Bu farklılıklara rağmen, iki seçmen kitlesi arasında her iki partinin paylaştığı ideolojik mirası yansıtan kayda değer bir geçişkenlik bulunmaktadır.

Sonuç olarak Türkiye'de milliyetçilik, toplumsal talep ile siyasal arz arasında dinamik bir arayüz işlevi görmektedir. Gerilemek bir yana, kurumsal değişim, sosyolojik çeşitlenme ve kuşaksal yenilenme tarafından şekillendirilen yapısal ve söylemsel bir dönüşüm geçirmektedir. MHP ve İYİ Parti, Türk milliyetçiliği içinde birbirinden farklılaşmış ancak birbiriyle bağlantılı iki yörüngeyi temsil etmektedir: biri devletin sürekliliğini ve güvenliği vurgularken, diğeri modernleşmeyi ve demokratik yönetişimi öne çıkarmaktadır. Bu çatallanma, milliyetçiliğin seçmenin değişen beklentilerine nasıl uyum sağladığını göstermektedir. Parti düzeyinde gözlemlenen dönüşüm, Türk toplumundaki daha geniş kaymaları yansıtmakta ve milliyetçiliğin Türkiye'de çağdaş siyasal yaşamın merkezî ancak değişken bir bileşeni olmayı sürdürdüğünü ortaya koymaktadır.

Bunun yanı sıra bulgular, Türkiye'de milliyetçi siyasetin sürdürülebilirliğinin yalnızca söylemsel güce değil, kurumsal kapasite ve politika tutarlılığına da bağlı olduğunu göstermektedir. Milliyetçi partilerin sembolik anlatıları ölçülebilir yönetim çıktılarına özellikle ekonomi yönetimi, genç istihdamı, bölgesel kalkınma ve kurumsal şeffaflık alanlarında dönüştürebilme yetisi, uzun vadeli siyasal etkinliklerini belirleyecektir. Bu bakımdan milliyetçiliğin dönüşümü, giderek kentleşen, dijital olarak bağlantılı ve sosyo-ekonomik açıdan farklılaşan bir seçmen kitlesinin değişen beklentileriyle yakından ilişkili görünmektedir. Dolayısıyla Türk milliyetçiliğinin gelecekteki seyri, güvenlik odaklı anlatıları demokratik hesap verebilirlik, sosyal adalet ve ekonomik performans talepleriyle giderek daha rekabetçi ve ittifak temelli bir siyasal ortam içinde uzlaştırabilme kapasitesi tarafından belirlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Milliyetçilik, MHP, İYİ Parti

The Transformation of Nationalism in Türkiye: The MHP and The İyi Party

Introduction

Nationalism, which occupied a central position during the era in which nation-states emerged, evolved over the period stretching from the Napoleonic Wars to the twenty-first century into a hegemonic political force that shaped both individuals' sense of identity and belonging within the domestic politics of states and the postures adopted by states in international relations. The nation, regarded in the modern era as the fundamental source of political organization, has become the wellspring of political legitimacy rather than merely a community united around shared values. Grounded in the nation, the idea of nationalism constitutes one of the defining elements of political and social relations at the local, national, and global levels. Renewing itself in response to economic, political, social, and cultural change and transformation, and managing to reproduce itself in virtually every period, nationalism possesses a dynamic character in this respect. Just as nationalism serves as a source and instrument of social integration, it may likewise be deployed as a source and instrument of social and political fragmentation.

The idea of nationalism, which occupies a significant place in Türkiye's political history, has exerted influence over both political structures and the processes they have undergone. In the late Ottoman period, the idea of nationalism inspired the non-Muslim communities within the empire to embark upon separatist movements while simultaneously preparing the ground for the emergence of Turkish nationalism, which would come to constitute the social and political foundation of the nation-state that was to be established. In this respect, nationalism not only accelerated the dissolution of the Ottoman Empire through separatist movements but also became the principal vehicle of modernization and contributed to the construction of a new national identity. Over time, Turkish nationalism, situated at the very center of political discourse, evolved from a cultural awakening into a political programme. The fact that intellectual and political developments in Türkiye have never been independent of developments in the international arena has likewise manifested itself in the trajectory of nationalism. The rise of fascist ideology in Europe during the 1930s and the anti-communism of the post-Second World War period carried the influence of nationalism in Türkiye beyond the intellectual dimension and into the political sphere. Ascendant during this period, Turkish nationalism continued its process of ideological maturation at the intellectual level while at the same time entering a process of institutionalization that culminated in the formation of a political party founded upon Turkish nationalism.

Turkish nationalism has been decisive in shaping politics across the intellectual, legal, and structural domains, as well as in sustaining it at the level of discourse and action. Processes unfolding at the national and global levels, together with the political parties and formations grounded in Turkish nationalism, have in turn influenced the processes of change and transformation within nationalism itself. Accordingly, this study evaluates the transformation of nationalism in Türkiye in the context of political parties founded upon, and whose policies have been shaped by, the idea of

nationalism, examining the different institutional representations of nationalism through comparative analysis. Conducted through the cases of the Nationalist Movement Party (MHP) and the İyi Party, the study addresses the transformation that has taken place in the MHP's understanding of nationalism, along with the political and social dynamics considered to have shaped this transformation. In 2017, the contest over the chairmanship of the MHP spilled beyond its institutional channels and resulted in defections from the party. Under the leadership of those who departed, the İyi Party was founded as a new party grounded in nationalism.

The principal aim of the study is to determine how the respective nationalisms of the two parties are reflected in their discourse and policy preferences. To this end, the similarities and differences between the MHP and the İyi Party are examined with regard to ideological orientations, leadership practices, organizational structures, and political strategies. Nationalism is, on the one hand, a resource that furnishes ideological positioning and, on the other, a dynamic field of political discourse shaped by conjunctural developments. Within this framework, the study addresses the impact of the MHP and the İyi Party upon the transformation of nationalism at the levels of both thought and action, and in particular the dynamics of the competition between the two parties.

The central research problem of the study is how the transformation experienced within the social base of nationalism in the Turkish case is reflected in the institutional policies of the MHP and the İyi Party, in their respective definitions of nationalism, and in the political competition between them. Within the framework of this problem, and in light of qualitative findings, the study seeks answers to the following questions:

- How have nationalism in Türkiye and the constituency that embraces this ideology been transformed in the course of conjunctural developments?
- In the context of these transformations, what kinds of deviations have occurred over time in the political policies of the MHP and the İyi Party, and what have been the underlying dynamics of these shifts?
- What are the causes and consequences of the institutional divisions that have occurred along the axis of Turkish nationalism over time?
- How are the theoretical and practical boundaries between *milliyetçilik* (nationalism) and *ulusalcılık* (secular-statist Turkish nationalism) constructed at the political level?
- How do the nationalisms of other political actors in Türkiye affect the nationalist discourse and political positioning of the MHP and the İyi Party?

The MHP's understanding of nationalism and the policies it has pursued have changed since its founding, in parallel with developments both in Türkiye and in the wider world. Those who left the party in the early 1990s, together with the Great Unity Party (BBP) they established, adopted a more conservative interpretation of nationalism. The İyi Party, founded in the aftermath of the new process of division within the party in 2017, adopted a secular interpretation of nationalism and sought to position itself closer to the political centre. Despite such an orientation, it is also emphasized that the difference between the MHP and the İyi Party rests less upon ideological foundations than upon leadership style, political strategy, and organizational structure. In practice, both parties are observed to modify their nationalist discourse pragmatically in accordance with prevailing conditions during electoral periods; in this regard, nationalism in the country appears to be reshaped conjuncturally, particularly under the influence of political polarization.

Employing the approaches of historical description and sociological analysis, the study additionally draws upon semi-structured face-to-face interviews, the resulting data from which were analyzed using the MAXQDA 24 software package. In the course of this analysis, a hybrid codebook was employed, developed on the basis of theoretical approaches within the nationalism literature as

well as dynamics emerging from the field data. By analyzing, through the cases of the MHP and the İYİ Party, both the effect of the transformation of nationalism in Türkiye upon political parties and the contribution of those parties to that transformation, this study offers a contribution to the literature and to the understanding of Turkish political life.

The Conceptual and Theoretical Framework of Nationalism

This chapter examines the concepts of ideology, nation, and nationalism, together with the principal theories of nationalism, within the scope of the study's theoretical framework. The historical and political contexts of these concepts are assessed in a manner designed to provide the foundation for the analyses that follow.

Ideology is among the terms most extensively treated in the political science literature. As a system predicated upon political beliefs, ideology tends to foreground the ideas of the governing stratum. Within the Marxist approach, ideology is understood as a form of consciousness that legitimates the interests of the dominant class (Marx, 1992, p. 56). Various classifications exist not only with respect to definitions of ideology but also with regard to its functions. In this respect, nationalism as an ideology constitutes a discursive field that not only constructs identity but also produces political legitimacy and enables social mobilization.

As with the concept of ideology, the concept of the nation likewise admits of numerous definitions. Geographical, philosophical, and historical differences have given rise both to a diversity of definitions of the "nation" and to variation in the value ascribed to the concept. In traditional societies, where the nation was generally defined along the axis of religious affiliation, the term acquired its meaning through individuals' attachment to a prophet or to a system of belief. Ernest Renan, for his part, did not regard adherence to the same religion, the speaking of the same language, or residence upon the same territory as sufficient for a society to constitute a nation; he defined the nation instead as a community possessing a shared past and demonstrating the will and the consent to live together within the existing order. In Renan's thought, the sentiment of social attachment and the notion of continuity assume particular prominence (Renan, 1946, pp. 108–120). Max Weber, by contrast, accorded distinct significance to the state in the formation of the nation, defining the nation as a community that aspires to establish a state of its own (Weber, 2006, pp. 181–187). Kedourie (1971, p. 111) likewise associated the nation with the state, describing it as a community of citizens. Anderson, who approaches the nation critically, observes that nationalism is politically powerful yet philosophically incoherent; that although the nation is constructed upon the concrete foundations of modernity, nationalists impute to the concept a subjective antiquity; and that it constructs a distinctive form of identity and belonging within the modern world (Anderson, 2017, p. 38).

The question of priority between nation and nationalism remains contested in the literature: whereas the primordialist approach regards the nation as a historical and natural given, the modernist approach treats nationalism as the fundamental dynamic that constitutes the nation. Eric Hobsbawm (2017, p. 106) maintains that nationalism is a modern phenomenon that took shape in the nineteenth century. There are likewise positions holding that the concept emerged in the wake of the American and French Revolutions (Smith, 1971, p. 27). Nationalism attained academic prominence in the 1940s through the works of Hans Kohn. Kohn (1944, p. 329) addresses nationalism along the axis of a "Western" typology grounded in rational state-building and an "Eastern" typology of mythological and cultural origin. Within this distinction, the Western model is defined as the product of a political formation, while the Eastern model is characterized as an organic structure developing within a cultural cocoon.

Nationalism is at times treated as an ideology shaped by Romanticism and the Enlightenment, and at other times regarded as a political doctrine. Breuilly addresses nationalism under three headings. The first is nationalism as grounded in the ideas of intellectuals. The second is the sentiment of nationalism resting upon a national consciousness formed through language, culture,

or religion. The third comprises nationalist movements, that is, nationalism in its activist form (Breuilly, 1993, pp. 58–61). Snyder (1964) classifies nationalism across the historical process in terms of integrative, disruptive, aggressive, and contemporary forms. Baradat (2012, p. 62), emphasizing the ideological neutrality of the concept, observes that the right instrumentalizes nationalism in the name of stability and the left in the name of welfare.

The diversity of existing scholarship on nationalism, together with the requirement of a holistic perspective, indicates that nationalism cannot be articulated in unidimensional terms and must instead be approached through a multilayered assessment. Although debates concerning its origins, definition, and classification persist, nationalism continues to retain its character as a determining force in the shaping of politics. Accordingly, the subsequent chapters of this study will examine nationalism through the dynamics of its transformation, treating its political and social dimensions together rather than reducing the concept to a definition.

Divergences of opinion in the literature concerning the emergence of the nation and of nationalism have prepared the ground for the development of theories of nationalism, among which three principal theories have come to the fore. Özkırımlı (2015), who systematizes these theoretical debates comparatively, classifies theories of nationalism along the axis of primordialist, modernist, and ethno-symbolist approaches, and argues that nationalism is less a single, monolithic ideology than a discourse that assumes different forms in different contexts. This approach converges with the fundamental assumption of the present study, which treats nationalism as a practice that transforms in accordance with the conditions of a given period. The first of these theories is primordialism, which regards the nation as a natural form of belonging independent of historical process (Shils, 1957, p. 135). The second is modernist theory, which regards the nation as a socio-economic and structural phenomenon produced by the processes of industrialization and modernization (Gellner, 2013, p. 58). The third is ethno-symbolist theory, which mediates between primordialists and modernists by focusing upon the pre-modern ethnic origins and cultural symbols of the nation (Smith, 1971). The findings obtained in the course of this study's analysis indicate that these theories find expression in differing forms within the MHP and the İyi Party. The MHP's nationalism, configured around an emphasis upon survival (*beka*), security, and a shared historical past, appears to run parallel to the core arguments of primordialist and ethno-symbolist theory. The İyi Party, by contrast, has been found to define nationalism along the axis of centrist politics and upon the ground of the economy, rational institutions, and democracy an approach corresponding predominantly to the framework of modernist theory. This demonstrates that theories of nationalism are concretized in politics in differing forms and are reproduced through practices that undergo transformation within the context of parties.

The first theory to emerge with respect to the interpretation of nationalism is primordialism. According to primordialist theory, the period in which nations emerged extends into remote antiquity. Its proponents accordingly maintain that nations possess a deep-rooted historical past, and hold that nationalism arose with the politicization of nations. Within the theory, tradition, meaning, and language which lay the groundwork for social cohesion are accorded particular importance. Gökalp (2007, pp. 280–283), while noting the significance of belief and myth in social integration, identifies language as the essential vehicle of cultural transmission.

Modernist theory is referred to in some sources as instrumentalism. Rather than tracing the origins of nationalism to remote antiquity, this theory regards it as a product of modernity, evaluating nationalism as the outcome of the processes of industrialization, centralization, and modern state-building. Modernist theory holds that nationalism is not a given essence but is rather capable of undergoing change and transformation according to conditions of place and time. Considering politics and culture together, it argues that nationalism, besides serving as an identity capable of mobilizing the citizen, may coordinate the interests of different groups within society and may be

transformed into a thesis that furnishes legitimacy to the power of the ruling authority. Within modernist theory, nationalism is assessed as a response to the structural transformations of the modernization process. Anderson (2017, pp. 20–22) defines the nation as a political community imagined within the modern era.

Ethno-symbolist theory regards the other two theories with a critical eye. While it treats the nation as a modern phenomenon, it nonetheless maintains that the ethnic foundations of nations emerged prior to the modern era. According to ethno-symbolist theory, shared culture and history occupy an important place in the process through which nationalism emerged. The theory regards as reductionist both the primordialist contention that nations form spontaneously and possess an immutable structure and the modernist claim that nationalisms are fabricated and constructed. Arguing that the ethnic past has been neglected within the nationalism literature, the ethno-symbolist approach assesses nations in the context of historical and ethnic continuity.

In order to apprehend the Turkish counterpart of these theoretical debates, the work of Tanıl Bora proves instructive. In *Türk Sağının Üç Hali* (The Three Faces of the Turkish Right), Bora reads the Turkish right through three mutually permeable states nationalism, conservatism, and Islamism and argues that nationalism bears a fluid character among these three (Bora, 2017, p. 14). In *Cereyanlar* (Currents), meanwhile, he addresses political ideologies in Türkiye along the axis of historical continuities and ruptures, thereby laying bare the modes of articulation that nationalism establishes with different ideological strands (Bora, 2017, p. 54). This framework serves as a theoretical foundation for the analysis of the MHP and the İYİ Party, which, despite sharing a common historical origin, exhibit divergent nationalist practices.

One of the significant conceptual distinctions within debates on nationalism in the Turkish context is the differentiation between *ulusalcılık* and *milliyetçilik*. Although both terms are employed as equivalents of "nationalism" in Western languages, within Türkiye's intellectual tradition they point to distinct strands. *Milliyetçilik* denotes a tradition whose roots extend to Ziya Gökalp and to the Turkist current of the early Republican period, marked by strong ethno-cultural referents and identified predominantly with right-wing politics. *Ulusalcılık*, by contrast, designates a current that gained visibility from the 1990s onward, distinguished by a pronounced emphasis upon secularism and Kemalism, a foregrounded anti-imperialist discourse, and a self-positioning along a left-Kemalist line (Bora, 2017, p. 103). This distinction is not merely a terminological preference but a reflection of the ways in which nationalism has been articulated to different ideological families in Türkiye. Although both the MHP and the İYİ Party examined in this study emerge from within the nationalist tradition, the İYİ Party's orientation toward centrist politics is significant insofar as it opens to debate the permeability of the boundaries between these two strands.

When the three theories of nationalism are considered together, it becomes apparent that nationalism does not possess a unidimensional structure but is rather multilayered and dynamic in character. Each theory foregrounds a different dimension of nationalism, which in turn indicates that nationalism is structurally open to transformation. In this study, nationalism will be assessed from a holistic perspective through political actors, social factors, and party structures in line with the possibilities afforded by these theories. The study analyzes nationalism on the basis of the modernist approach, while also taking into account elements of ethno-symbolic continuity, through discourse and practice at the level of political parties*.

* For selected studies focusing on the Nationalist Movement Party (MHP) and nationalism, see: Akdal (2020), Karaca (2023), Adıgüzel, 2011), (Akgün, 2012), (Akıncı & Yavuzylmaz, 2018), (Akyüz, 2015), (Arslan, 2012), (Aydın, 2015), (Başkan, 2016), (Belli, 2015), (Bırsel & Özkaya Duman, 2013), (Ceriş, 2012), (Çağlayan, 2015), (Çakır, 2016), (Çalışkan, 2018), (Çalışkan, 2017), (Çav, 2021), (Çaylak & Şahbaz, 2018), (Çoban, 2021), (Çog, 2015), (Davulcu, 2015), (Demir, 2011), (Dervişoğlu, 2015), (Dinç, 2016), (Doğan, 2013), (Erdil, 2025), (Gedikli Berber, 2012), (Gündoğdu, 2016), (Gürsoy Ataman, 2015), (Güven Kılıçarslan, 2019), (Haliloğlu, 2020), (Harmancı, 2010), (Hasanoğlu, 2015), (İçli, 2015), (Kara, 2017), (Karaca, 2023), (Karakoç, 2020), (Kaya & Eroğlu, 2021), (Kaymak & Öztürk Aykaç, 2015), (Kılıç, 2015),

The Transformation of Nationalism in the Context of Political and Social Dynamics

This section evaluates the political and social transformation that has occurred in the understandings of nationalism held by the Nationalist Movement Party (MHP) and the İYİ Party, in light of data obtained through qualitative research methods. The data were analyzed by means of content analysis. Both deductive and inductive coding approaches were adopted in the course of the analysis. The deductive codes were derived from the theories of nationalism constituting the study's theoretical framework, together with the categories embedded in the research questions: the discourse of survival (*beka*) and security, the economy, democracy, alliance politics, leadership, and voter behavior. The inductive codes, by contrast, were developed from the data themselves during the process of reading. The coding process was conducted using the MAXQDA 24 software package. Throughout this process, code definitions, coding decisions, and the relationships among categories were explicitly specified in the codebook, thereby safeguarding the consistency and auditability of the analysis. The resulting codes were organized under main themes, sub-themes, and the smaller subordinate codes attached to them. The codebook is presented in Table 1, and the findings are set out below under thematic headings.

Table 1. Codebook

Main Theme	Sub-Theme	Code	f
Sociological Change and the Social Base	Social Tension and Security	Security sensitivity (PKK, terrorism) & migration	17
		Polarization	5
	Economy and Everyday Life	Interest- and expectation-driven participation	9
		Economic pressures & social justice	4
		Economic crises & unemployment	2
		Anxiety about the future	2
	Social Structure and Demography	Differentiation within the base	29
		Diversity (differing perceptions of nationalism)	18
		Massification	7
		Urbanization & the effect of education	6
		Migration and demographic change	6
		Globalization & external dynamics	2
	Generations and Modes of Participation	Generational transformation	9
		Youth engagement with politics	4

(Kızar & Yavuz, 2019), (Koby, 2019), (Köprülü, 2018), (Koroğlu, 2018), (Osmanoğlu, 2013), (Özbay, 2020), (Özdemir, 2009), (Özkan, 2019), (Özmen & Öztürk, 2019), (Öztürk, 2015), (Sinar Ugurlu, 2010), (Soğukömeroğulları, 2013a), (Soğukömeroğulları, 2013b), (Sütçü, 2012), (Şahin, 2017), (Şimşek, 2015), (Şimşek, 2024), (Şimşek, 2022), (Temur, 2011), (Torun Çelik, 2016), (Torun, 2018), (Tunç, 2010), (Türk, 2018), (Uğurlu, 2011), (Ulucan, 2019), (Ulutaş & Ulu, 2015), (Üngüder, 2017), (Yegen, 2018), (Yeşilyurt, 2022), (Yıldırım, 2012), (Yıldırım-Şahin, 2019), (Yılmaz, 2013), (Yiğit, 2010), (Yussupova & Zabun, 2020), (Zavotçu, 2012).

		Social media / digital politics	1
Ideological Orientation and Conceptual Distinctions	Discourse and the Dynamics of Transformation	Discursive fluctuation (Turkish-Islamic ↔ secular ↔ <i>ulusalcı</i>)	34
		Instrumentalization of nationalism	25
		Conjunctural/strategic nationalism (strategic deployment)	10
		Security-oriented nationalism	8
		Consolidation of the MHP's statist line	8
		The İYİ Party's shift toward the centre	5
	Types and Interpretations of Nationalism	Principled/inclusive, value-based nationalism	41
		Kemalist / laicist / secular nationalism	39
		Conservative discourse	20
		Citizenship-based nationalism	10
		The modernity of nationalism (<i>ulusalcılık</i>)	6
		Centre-right nationalism	3
	Competing / Alternative Frames	Ethnic identity politics	12
		Decline of identity politics	7
Intra-Party Processes and Leadership	Division and Alliances	Intra-party divisions & defections/organizational transfers	18
		Effect of alliances/external factors	14
		Emergence of a new party (the rise of the İYİ Party) & the search for alternatives	11
		Radicalization & illegality	5
		Alliance potential (a nationalist alliance)	2
		Founder/leader legacy (Atatürk, Türkeş) & intellectual legacy	23
	Founding, Legacy, and Leadership	Leadership ambition / personal influence	11
		Leadership crisis & loss of trust	9
		Leadership change (Akşener → Dervişoğlu, etc.)	4
	Governance and Institutionalization	Failure to institutionalize & pragmatism	13
		Crisis of intra-party democracy / purging of internal opposition	12

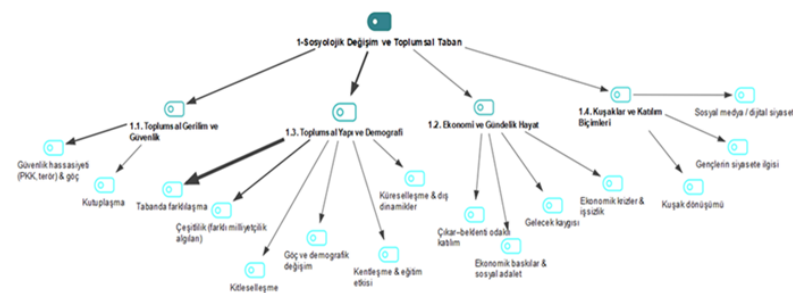
Party Base and Voter Behavior		Managerial weakness & transparency problems	7
		Cadre formation / merit	6
		Candidate selection & elitism	4
	Elections and Strategy	Electoral strategy & performance (broad cluster)	11
	Profile and Mobility	Voter realignments & restructuring	14
		Reciprocal interaction (MHP ↔ İYİ Party)	3
		Urban / secular / centre-right voter profile	2
		Loyalty & continuity	15
	Attitudes and Motivation	Informed voter support	3
		Pragmatic voter behavior	3

As Table 1 indicates, a number of main themes emerged from the findings. The main themes, their corresponding sub-themes, and the associated codes are presented separately together with their frequencies. In order that the findings emerging within the main themes and their attendant sub-themes might be set out with clarity, each main theme is assessed separately.

Sociological Change and the Social Base

One of the most robust findings of the research is that the social bases of the nationalist parties have undergone considerable transformation over time. Social structure, intergenerational differences, economic conditions, and security concerns are seen to exert determining effects upon nationalism. The sub-themes and codes belonging to this theme are presented in Figure 1 in accordance with the hierarchical code–subcode model.

Figure 1. Hierarchical code–subcode model for the theme of sociological change and the social base

Social Tension and Security

Participants emphasized that the phenomena of terrorism (the PKK) and migration play a determining role in the shaping of nationalism ($f = 17$). This confirms the strength of security sensitivity within the party base. The PKK threat, which participants regard as a matter of existential survival (*beka*), was associated with the MHP's Turkish-Islamic line and with its contemporary political reactions. One participant expresses this perception of security in the following terms: "If there is a problem of survival, such as the PKK, the state intervenes. The PKK is not demanding a right, and everyone can now see this. The PKK is a terrorist organization pursuing a policy of dividing and destroying the Turkish nation." Polarization, which comes to the fore in political competition ($f = 5$), was criticized by participants as divisive and dangerous. The continued use of

the divisive language that Türkeş had rejected, together with ethnic identity politics, was found to run counter to the inclusiveness of nationalism. A participant with political experience criticizes the tendency toward polarization within contemporary nationalist discourse by setting it against the perspective of historical figures: "When one looks at developments after 1997, what strikes me — and what I do not accept — is that the polarizing, divisive, and dangerous mentality that Alparslan Türkeş categorically rejected holds currency today. Such a change has taken place... If you call a citizen living in the East a Kurd, and someone elsewhere a Laz or a Circassian, division arises among people, and this is not a right thing to do."

The waves of terrorism and migration that intensified from the 1990s onward were enumerated as fundamental dynamics of social transformation. It was further stated that the practice of prolonged incumbency has transformed the social base, and that the resistance of conventional politicians to change has obstructed the path of new actors. With globalization and the dissolution of the USSR, sensitivity regarding Turks abroad increased, and the power of the state came to be associated with the protection of the rights of Turks beyond the country's borders. In the context of contemporary opposition to immigration, the policies of the Victory Party (Zafer Partisi) were assessed by participants not as a manifestation of a "fascist" tendency but rather as a strategic move calculated to win grassroots support.

The pronounced role of terrorism and migration in the transformation of nationalism bears resemblance to the security-based nationalism constructed through shared identity, historical belonging, and the perception of the other — elements foregrounded by primordialist and ethno-symbolist theory (Geertz, 1973). The transformation of nationalism under the influence of political competition and globalization likewise runs parallel to the modernist perspective, which evaluates nationalism as the product of changing economic and political conditions.

Economy and Everyday Life

Not only security and identity factors but also economic conditions and interest-driven dynamics prove determining in the shaping of nationalism. According to participants, interest- and expectation-driven participation ($f = 9$), together with economic pressures and demands for social justice ($f = 4$), affect the social base of nationalist parties. Unemployment and economic crisis ($f = 2$), along with the mounting anxiety about the future ($f = 2$), figure among the significant factors in voters' orientation toward nationalist parties. This indicates that economic fragilities have become an element bearing directly upon nationalist discourse. Participants stated that problems such as young people queuing for visas, unemployment, the prevalence of narcotics, and the absence of justice constitute elements that weaken nationalist discourse. The effect of crises and of deficiencies in social justice upon nationalist idealism is exemplified in participants' views as follows: "If young people today are standing in visa queues, if there is unemployment, if narcotics are widespread, if there is neither right nor justice, then it is simply not possible to speak of nationalism here." Within this framework, it is noted that the prevailing economic outlook in the country plays an important role in perceptions of nationalism. It was stated that a policy approach attentive to the problems of Turkish youth and pensioners finds resonance within the nationalist base.

The internal dynamics of political parties were likewise associated with economic interests. Among the reasons for defections from the İYİ Party, mistaken candidate selections, the non-fulfillment of individual demands, and allegations of self-interest come to the fore. This finding indicates that the effect of economic deterioration upon voters is related to the processes of socio-economic transformation foregrounded within modernist theory.

Social Structure and Demography

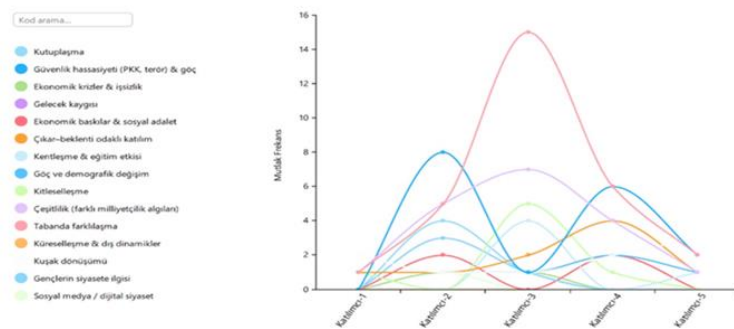
The findings indicate that the nationalist base has diversified and has undergone sociological transformation. The codes "differentiation within the base" and "diversification of perceptions of

"nationalism" are the principal indicators of this change. Processes of urbanization, education, and demographic mobility have occasioned a re-articulation of nationalism within the social base. The influence of globalization and of external dynamics demonstrates the interaction of Turkish nationalism with developments at the global level.

The transformation has revised the outlook upon nationalism of those groups that migrated from village to city and whose level of education rose. Turkish nationalism, initially an elite movement, has been transformed into an expression of identity in the eyes of the urban middle class and of university-educated youth. One of the academic participants explains the transformation as follows: "In the 1960s, nationalism in Türkiye was something that found resonance only among a particular elite. What we call Turkish nationalism, or Turkism, was an elite movement. The existence of a party defining itself as Turkish nationalist accelerated the mass diffusion of Turkish nationalism." The data indicate that Turkish nationalism possesses an inclusive structure that does not countenance ethnic discrimination and that it constitutes a point of reference across all strata of society. At the same time, although conceptual differences obtain between the secular and anti-imperialist *ulusalcılar* and the *milliyetçiler*, whose discourse carries religious tones, a consensus is observed on certain social questions.

The secularizing tendency of the new generation has lent flexibility to perceptions of nationalism. The erosion of the barriers between outward appearance (earrings, tattoos, and the like) and traditional spaces (the *Ülkü Ocakları*, or Idealist Hearths) is one example of this. Viewed in terms of political geography, it was established that the MHP, in conjunction with the People's Alliance (Cumhur İttifakı), has grown stronger within the traditional and provincial base identified as the "Seljuk Crescent," while the İYİ Party finds resonance in the western provinces and among the secular segment of the electorate. This differentiation is expressed by one participant in the following terms: "With the formation of the People's Alliance, there is a Nationalist Movement Party that has returned once more to its pre-1980 sociological structure. Against this, the İYİ Party has taken up the urban, Mediterranean, secular constituency that had become MHP-aligned after 1990." In sum, the transformation within social structure has brought with it the heterogenization of the nationalist base. The code trends belonging to this theme are presented in Figure 2. An examination of the information given in the figure reveals that the most frequently applied code is "differentiation within the base."

Figure 2. Code trend for the theme of sociological change and the social base

The influence exerted by rising levels of education and increasing rates of urbanization upon the transformation of nationalism accords with modernist theory, which holds that nationalism is reproduced under modern conditions (Gellner, 2013, p. 53). Moreover, the fact that nationalism constitutes a common point of reference across different social formations and produces identity through historical attachments converges with the symbolic continuity and collective memory foregrounded by ethno-symbolist theory (Smith, 1971). Viewed in terms of political geography, the MHP's consolidation in the regions designated the "Seljuk Crescent" and the İYİ Party's resonance

among urban and secular constituencies indicate that the social bases of the two parties are concentrated within different cultural basins. This differentiation may be read in dialogue with the cultural fault lines identified by the centre–periphery approach (Mardin, 1990, pp. 30–66), to which recourse is frequently had in explaining Turkish politics. Nevertheless, because nationalism in Türkiye is a discourse claimed by actors of both the centre and the periphery, neither party can be positioned straightforwardly as the representative of the one or the other. The picture that emerges from the findings is that nationalism constitutes a discursive field which cuts across this classical division and is reproduced, with differing content, within both basins.

Generations and Modes of Participation

The relationship that new generations establish with politics is regarded as a critical field of transformation for the future of nationalist parties. According to participants' statements, generational transformation ($f = 9$) and youth engagement with politics ($f = 4$) are reshaping the dynamics of the nationalist base. Digitalization and social media ($f = 1$) come to the fore as a channel that differentiates the ways in which young voters acquire a political identity. The refusal of conventional politicians in Türkiye to vacate the field renders the emergence of new political actors difficult and defers the integration of younger generations into the political system. Young people today are more open to the outside world and possess the means to examine the conditions of their own country against an international standard. Political formations that integrate the young into politics, that persuade them and incorporate them into processes of participation, are therefore seen to occupy an advantageous position.

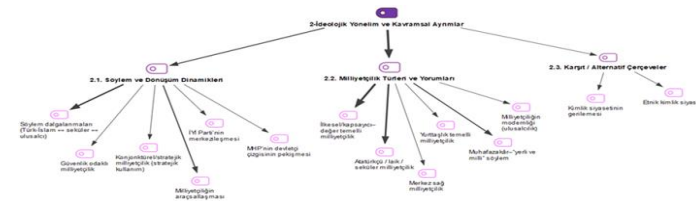
Alongside social change, younger generations are observed to be tending toward secularization. Rather than being apolitical, the young exhibit an anti-political stance arising from the failure of politics to resolve their own problems. The structural distance that young people have developed toward existing institutional politics, together with their capacity for global comparison, is reflected in the findings as follows: "There is a youth that is not apolitical but anti-political. Anti-politics is the condition in which politics fails to find solutions to their problems, and this generation too is moving in that direction... Today's youth are more open to the outside world than those of ten or twenty years ago, and are far better placed to compare the country's situation with that of the world beyond..." Participants emphasize that nationalism did not in the past find resonance among women voters and young women, but that this situation has since changed. The fact that even young people who wear earrings and have tattoos are able to find a place within the *Ülkü Ocakları* (Idealist Hearths) demonstrates the widening of nationalism's social inclusiveness. The relaxation of the barriers between traditional nationalist spaces and the aesthetic and cultural preferences of the new generation is corroborated in the field observations by the following remarks: "In the past we used to see that nationalism did not find much resonance among women voters and young women. That is no longer the case. There are young people wearing earrings and tattoos in the *Ülkü Ocakları*." This finding reveals that the nationalist movement has developed a more flexible accommodation with the lifestyles of younger generations. The MHP has historically attached importance to the cultivation of young people possessed of strong national sentiment. The problems confronting today's youth *visa* queues, unemployment, the prevalence of narcotics, and the absence of justice make it difficult for nationalist discourse to prove effective on its own.

Ultimately, the participation of the young in politics and intergenerational differentiation present nationalist parties with both a challenge and a field of opportunity. The secularizing value worlds of young people, their political practices shaped by digitalization, and their anti-political inclinations are seen to figure among the fundamental factors that will directly determine the future orientations of nationalism.

Ideological Orientation and Conceptual Distinctions

The second main theme of the study focuses on the ideological orientations of nationalist parties and the transformations these orientations have undergone over time. The findings indicate that nationalism has diversified in terms of discourse, conceptual definitions, and ideological positioning, and that this diversification has contributed to the differentiation among political parties. Figure 3 presents the sub-themes and codes associated with this theme according to the hierarchical code–subcode model.

Figure 3. Hierarchical Code–Subcode Model of the Theme Ideological Orientation and Conceptual Distinctions

Discourse and the Dynamics of Transformation

The findings reflect the presence of pronounced discursive fluctuations within the nationalist parties ($f = 34$). Ranging from the Turkish-Islamic Synthesis toward secular and *ulusalcı* emphases and toward security-oriented discourses, these fluctuations indicate that nationalism is instrumentalized as a tool of strategic politics rather than sustained as an ideological position ($f = 25$). Conjunctural ($f = 10$) and security-oriented ($f = 8$) approaches confirm that nationalist rhetoric intensifies during alliance processes or periods of crisis in a manner calculated to serve the purposes of the moment. Having developed as a modern phenomenon within Turkish history, nationalism has shed the doctrinaire character it bore during the Cold War and has evolved into a flexible and pragmatic framework (Hobsbawm, 2017, p. 107). The periodically polarizing use of the concept, however, was characterized by participants as a divisive and dangerous tendency.

The examination conducted at party level shows that, in the post-Türkeş period, the MHP has undergone conjunctural transitions between the *ulusalcı* line and the Turkish-Islamic Ideal, exhibiting a structure that synthesizes Atatürk nationalism with Turkism. One of the academic participants describes this fluctuation across successive periods as follows: "Where Turkish nationalism is concerned, there have been periods in the MHP in which sometimes Turkism, sometimes the Turkish-Islamic element, and sometimes religious identity came to the fore. What brings this about is the prevailing conjuncture. In the 2000s the MHP blended Turkish nationalism with Atatürk nationalism. In the period after 15 July, by contrast, it foregrounded by virtue of the alliances the classical Turkish-Islamic Ideal, a perspective that fuses Turkishness with Islam." By contrast, the approach that confines nationalism within party boundaries is assessed as an element that narrows the concept. The İYİ Party, in its search for a position on the centre-right, has adopted a secular and Atatürk-nationalist identity. As regards other actors, it was observed that Kemalist nationalism has weakened within the CHP through its left-liberal shift, while the AK Party, particularly after 2016 and by way of the People's Alliance, has deployed nationalism as an instrumental rhetoric along a conservative axis. In the words of one participant: "The People's Alliance has brought the Justice and Development Party considerably closer to nationalism, and has brought the Nationalist Movement Party somewhat closer to Islamism." This statement reveals that the alliance relationship does not remain merely at the level of electoral strategy but reciprocally transforms the ideological positioning of both parties. The Victory Party, for its part, constitutes an anti-immigrant secular line, while the Great Unity Party has preserved its traditional Islamic and nationalist line. In sum, nationalism in the Turkish case is a dynamic field that assumes differing

functions in accordance with social dynamics, security problems, and global developments. This indicates that the concept retains its central position as a source of both ideological and pragmatic legitimacy.

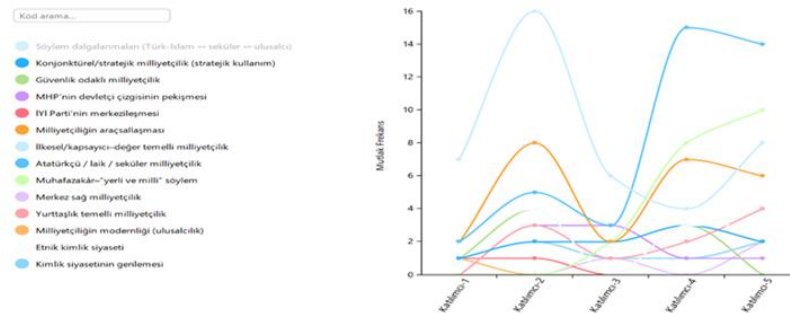
The transformations occurring within nationalism, together with its instrumentalization as a tool of politics, run parallel to the claims of instrumentalist accounts of nationalism (Brass, 1991, p. 45). Approaches that explain nationalism as a political argument and an instrument of mobilization (Breuilly, 1993) prove explanatory of the transformations that parties undergo during periods of crisis and alliance. The İYİ Party positions itself along the axis of an inclusive civic nationalism marked by secular and democratic emphases. The MHP, by contrast, proceeding from the Turkish-Islamic Ideal and from conservative foundations, foregrounds a more cultural form of nationalism; this constitutes the Turkish reflection of the classical distinction between civic and cultural nationalism (Kohn, 2012, pp. 130–146).

Types and Interpretations of Nationalism

The research findings reveal that nationalism is defined in heterogeneous forms within Turkish politics. The themes recurring most frequently in participants' statements are the principled/inclusive, value-based conception of nationalism ($f = 41$) and the Kemalist/secular conception ($f = 39$). These are followed, respectively, by conservative discourse ($f = 20$), the citizenship-based approach ($f = 10$), and centre-right nationalism ($f = 3$). The data indicate that the concept is interpreted not as a matter of racial identity but as a rational programme directed toward the development of the Turkish nation and as a question of inclusive culture. One participant expresses this understanding in the following terms: "No party, institution, or individual that fails to treat nationalism as a proposal advanced on behalf of the nation, as a programme, as a matter of reason and of science, can be a nationalist." Similarly, another participant foregrounds the inclusive, non-racial character of nationalism: "Our Turkish nationalism is a cultural nationalism, one not founded upon race: it is composed of people who live the same religion, who weep over the same things, who live upon the same soil."

In the context of political parties, the MHP has across its history undergone conjunctural transitions between the Turkish-Islamic Ideal and *ulusalcı* rhetoric. In the final analysis it has exhibited a structure that synthesizes Atatürk nationalism within its own ideological laboratory. The İYİ Party, for its part, aimed at its founding to position itself upon the centre-right. Developing a secular conception of nationalism through its emphases upon democracy, liberty, and development, it diverged from the MHP.

At the conceptual level, the distinction between secular and conservative nationalism emerges as the principal fault line. This anticipation is expressed explicitly in participants' statements: "In the period ahead, secularism and conservatism will constitute a fault line within Turkish nationalism." Notwithstanding nationalism's historical bond with religion, secular tendencies are anticipated to grow stronger among the new generations. In sum, nationalism is shaped by differing interpretations and continues to serve as an indispensable source of political legitimacy for all parties.

Figure 4. Code trend for the theme of ideological orientation and conceptual distinctions

Competing / Alternative Frames

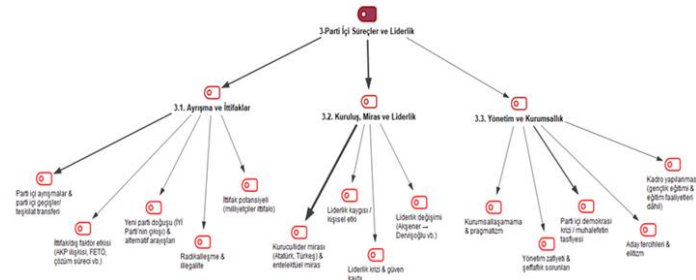
Nationalism is shaped not only through internal interpretations but also in interaction with the alternative discourses positioned against it. In this regard, ethnic identity politics ($f = 12$) is seen as the principal element standing opposed to nationalism. The decline of identity politics ($f = 7$) indicates that nationalist discourse has begun to dominate the political field. Participants emphasize that formations which have difficulty with the definition of the "Turkish Nation" cannot be regarded as nationalist. They characterize criticisms directed at the Ottoman legacy and at Türkeş's vision of Turks abroad as an effort to erode nationalism at the micro level. One participant sets out this criterion in the following terms: "It is an incontrovertible fact that parties which have a problem with the concept of the 'Turkish Nation' cannot be nationalist." *Ulusalcılık* is defined as a rational, nation-statist current possessing a narrower geographical vision than *milliyetçilik*. One of the participants active in politics defines this difference in terms of geographical vision: "*Ulusalcılık* seeks to occupy a far narrower frame in terms of geographical vision. We Turkish nationalists, by contrast, address the future of the Turkish nation across a far broader geography, together with humanity as a whole." An academic participant, meanwhile, establishes the distinction at the conceptual level along the axis of religion and secularism: "*Ulusalcılık* equals *milliyetçilik* minus religion. The word *millet* carries within it an Islamic terminology; *milliyetçilik* foregrounds a religious connotation." The equation of nationalism with racism by the *ulusalcı* camp, together with its approach excluding religious and ethnic elements, is a subject of criticism. This picture likewise appears consistent with ethno-symbolist theory, which emphasizes that nationalism is reproduced within differing ideological positionings.

At the international level, the wave of migration and ethnic nationalism in Europe constitutes a significant factor influencing debates in Türkiye. In this regard, the anti-immigrant discourse of the Victory Party demonstrates that nationalism is being redefined within an alternative frame. Moreover, the MHP's criticism of the İYİ Party over the latter's cooperation with the DEM Party shows that nationalism functions as a field of both legitimacy and conflict among rival actors. In the end, although ethnic politics, *ulusalcılık*, and left-liberal approaches reposition nationalism, the findings indicate that the central position of nationalist rhetoric within Turkish politics has not weakened. This assessment rests upon three observations. First, participants emphasize that every current seeking political success in Türkiye is obliged to articulate itself to nationalist rhetoric. In the words of one participant, "if a current wishes to succeed in Türkiye, it must without question integrate itself into nationalism." Second, the fact that the combined vote share of the nationalist parties reached approximately 24 per cent in the most recent general election (YSK, 2023) demonstrates the resonance of this discourse at the level of the electorate. Finally, the recourse to nationalist themes even by parties emerging from different ideological traditions reveals that nationalism has become a language of legitimacy cutting across the party spectrum.

Intra-Party Processes and Leadership

This main theme sets out the internal dynamics, leadership processes, and levels of institutionalization within the nationalist parties. Participants' statements indicate that intra-party divisions, leadership figures, and problems of institutional structure are determining factors in the transformation of nationalist parties. The sub-themes and codes belonging to this theme are presented in Figure 5 in accordance with the hierarchical code–subcode model.

Figure 5. Hierarchical code–subcode model for the theme of intra-party processes and leadership

Division and Alliances

One of the striking features of the nationalist parties is that of intra-party divisions and organizational transfers. Movements from the Nationalist Movement Party to the İYİ Party demonstrate the permeability between them. Participants assess the emergence of the İYİ Party, within the process of new party formation, as a reaction to the MHP's establishment of an alliance with the Justice and Development Party. In this process, alliances and external factors — events such as the Solution Process and the coup attempt of 15 July — played a determining role in the orientations of the nationalist parties. While alliances gave rise to fractures within the nationalist base, they also prepared the ground for the emergence of new political actors. Alliance potential, radicalization, and illegality are further regarded as elements shaping the future orientations of the nationalist parties.

Participants emphasize that joining or leaving a party lies in the nature of politics, but that every departure ought to be examined so that similar mistakes may be averted in the future: "Just as joining a political party is a natural right, so too is leaving that party a right. But we must examine each departure separately, so that similar mistakes are not made in the periods to come." Whereas departures from the MHP are for the most part attributed to deviation from the party line or to ideological differences, departures from the İYİ Party are said to be associated with such causes as mistaken candidate selections or uncertainty over the presidential candidate.

The fact that many who left the MHP still employ the expression "our party" shows that the division between the two parties possesses a complex character not only at the institutional level but within the base as well. While figures such as Ümit Özdağ and Yavuz Ağralıoğlu stand out among those who departed the İYİ Party on sociological grounds, the fact that a considerable proportion of İYİ Party members within the provincial organizations were formerly of MHP origin renders the permeability between the two parties still more visible. One of the academic participants gives concrete form to this permeability through his observations in the field: "What I see in the provinces, in Anatolia, in the provincial organizations and among the delegates, is that many İYİ Party members were previously with the MHP. Someone who was an MHP provincial chair before 2018 you may find serving as an İYİ Party provincial chair after 2018. Whether these people became İYİ Party members through sociological transformation, or whether political motivation came to the fore, I am not certain."

The founding of the İyi Party arose from the search, on the part of constituencies committed to nationalist and republican values and believing in democracy, to constitute an alternative to the government. In this context, the MHP's establishment of an alliance with the AK Party after 15 July, together with internal debates concerning a change of leadership, are cited among the fundamental reasons for the İyi Party's emergence. The party was founded by actors of MHP origin who had not prevailed in the leadership contest, and although it has borne a nationalist identity since its founding, it has been shaped by its claim to the centre-right. It was found that the MHP has returned, by way of the People's Alliance, to its pre-1980 sociological structure, and that the party's relations with the AK Party have occasioned criticism within the base. Participants emphasize that, particularly in the period following 15 July, the MHP has returned to the classical conception of the "Turkish-Islamic Ideal," which fuses Turkishness with Islam. It was stated that radical social segments too have in this process drawn closer to the MHP by virtue of the People's Alliance. The MHP's association of the İyi Party with its participation in the Table of Six and with the support of the DEM Party has constituted one of the elements of conflict within nationalist discourse among political actors. Ultimately, divisions and alliances within the nationalist parties do not stem from ideological causes alone. Personal expectations, leadership struggles, and conjunctural developments also figure among these causes; this in turn strengthens the central role of nationalism within Turkish politics while preparing the ground for different nationalist strands to generate new actors.

Intra-party divisions, organizational transfers, and the formation of new political parties are bound up with party institutionalization. The continued use of the expression "our party" by actors who left the MHP, and their sustained sense of belonging, indicate that Turkish nationalism is not merely a rational political preference. On the contrary, as noted in the literature, it confirms that Turkish nationalism constitutes a form of deep political socialization and of subcultural identity (Bora & Can, 1999). The fact that departures from the İyi Party rest upon pragmatic rather than ideological grounds, together with the party's claim to the centre-right, is regarded as reflecting the crises of institutionalization experienced in the course of the transition toward the catch-all party model conceptualized by Otto Kirchheimer (1966, pp. 177–200).

Founding, Legacy, and Leadership

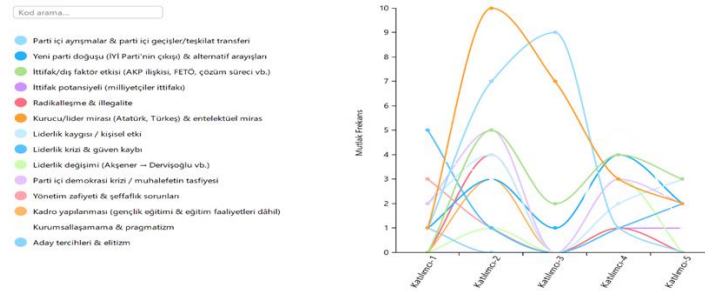
One of the most determining elements of intra-party processes within the nationalist parties is the phenomenon of leadership. The findings show that the code of founder/leader legacy and intellectual legacy comes to the fore. Participants emphasize that, within Turkish nationalism, figures such as Atatürk and Alparslan Türkeş are not merely historical symbols but are at the same time indispensable points of reference for ideological continuity. Names such as Ziya Gökalp, Erol Güngör, and Sadri Maksudi Arsal likewise come to the fore in terms of intellectual legacy. This reveals that the intellectual infrastructure of Turkish nationalism has been built upon a scientific, cultural, and philosophical foundation. The leadership of Alparslan Türkeş is assessed as the turning point that carried Turkish nationalism out of the realm of ideas and transformed it into action. One participant expresses this assessment in the following terms: "I can repeat once more the fact that the person who turned the idea of Turkish nationalism into action was Alparslan Türkeş. After his death, a change took place in the definition and the content of Turkish nationalism." Participants state that Türkeş's discourse concerning the presence of Turks beyond the borders of the National Pact (Misak-ı Milli) still retains its enduring force. The founding of the MHP began with Türkeş's entry into the Republican Peasants' Nation Party in 1965, a process that rendered the party the symbol of Turkish nationalism and of the Ülkücü (Idealist) movement. One of the academic participants justifies this reading as follows: "I do not think the MHP was founded in 1969. Although its name was given in 1969, one must take 1965 as the point of departure, for it is in that year that Alparslan Türkeş enters the party and within a short time becomes its chairman." Türkeş's rhetoric, shaped during the Cold War, displays to a considerable degree a parallel with the discourse of the MHP today. The codes of leadership ambition and the determining force of personal influence (f = 11), leadership crisis and

loss of trust ($f = 9$), and leadership change ($f = 4$) reveal that the leader-centred style of politics within nationalist parties constitutes a structure that is powerful yet at the same time fragile. Within the İYİ Party, the leadership of Meral Akşener was determining at the party's founding, while the chairmanship of Müsavat Dervişoğlu has been seen as a new stage in the shaping of the party's future identity. In the case of the MHP, despite its deep-rooted political past, the party's identity is observed to have been transformed increasingly into a conception of senior management gathered around Devlet Bahçeli. This has given rise to an understanding whereby "whatever the chairman and his team want is what comes to pass." This leader-centred structure has rendered the party dependent upon individual charisma.

The presence of a leader-oriented political culture across Turkish society finds its reflection within the nationalist parties as well. The founding of the İYİ Party is assessed within this framework. The party was established under the leadership of actors who had failed to win the chairmanship within the MHP. Its founding was not merely a reaction to the MHP's alliance with the AK Party; it is at the same time assessed as the outcome of the fractures produced by leadership competition. For this reason, within the nationalist parties the individual orientations and strategies of current leaders determine the parties' ideological stance and their legitimacy within the base no less than does the legacy of their founding figures.

Because this sub-theme contains the most prominent code within the main theme to which it belongs, the trend of the codes within the theme was examined. The code trend belonging to the theme is presented in Figure 6. An examination of the information given in the figure reveals that the most frequently applied code is "founder/leader legacy (Atatürk, Türkeş) and intellectual legacy."

Figure 6. Code trend for the theme of intra-party processes and leadership

Governance and Institutionalization

Participants' statements reveal that problems of institutionalization are pronounced within the nationalist parties. According to the findings, the crisis of intra-party democracy and the purging of internal opposition ($f = 12$), managerial weakness and problems of transparency ($f = 7$), and the deficiency of merit in cadre formation ($f = 6$) are the principal obstacles limiting the institutional capacity of the nationalist parties. Moreover, the failure to institutionalize together with pragmatism ($f = 13$), and candidate selection and elitism ($f = 4$), demonstrate that the parties remain weak in terms of institutional legitimacy and sustainability in the face of their strongly leader-centred structures.

Despite its deep-rooted political past, the Nationalist Movement Party is today associated with a senior leadership gathered around Devlet Bahçeli. The impossibility of voicing views differing from the will of the chairman and his team has led to a weakening of the culture of consultation and debate within the party. In contrast to the more consultative structure of the Alparslan Türkeş era, this has produced an institutional structure shaped upon the basis of rigid hierarchy and authoritarianism. One participant expresses this transformation as follows: "We Turkish nationalists were raised in an understanding that calls a wrong a wrong. The Turkish nation is one that debates, that possesses a culture of consultation, that convenes the *toy* [the deliberative assembly of the old

Turkic tradition]. In earlier periods the situation within the party rested upon consultation." Participants emphasize that the process of leadership change within the MHP, together with the purging of intra-party opposition, constituted one of the fundamental motivations behind the emergence of the İYİ Party.

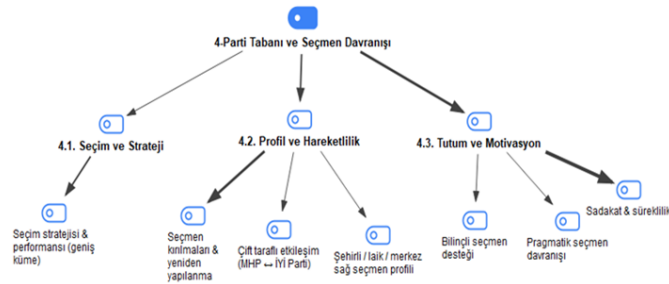
Departures from the MHP, on the other hand, are for the most part associated with dismissals carried out by the central leadership on grounds of non-compliance with intra-party rules, whereas departures from the İYİ Party are generally explained by personal interests and by problems within candidate-selection processes. One participant states on this matter: "Departures from the MHP came about through dismissals by the central headquarters on account of non-compliance with intra-party rules. Departures from the İYİ Party, by contrast, arose from intra-party disarray. Some departures occurred because it was argued that democracy within the party was not functioning." This difference reveals that divisions within nationalist parties often stem not from ideological causes but from managerial weaknesses and institutional problems. Ultimately, the leader-centred style of politics is seen to come to the fore in both of the nationalist parties examined here.

The crisis of intra-party democracy, the purging of opposition, and the strongly leader-centred structures revealed by the findings correspond directly to the thesis of the iron law of oligarchy within the political science literature (Michels, 1962). Indeed, the weakening of intra-party democracy, the strengthening of leader-centred structures, and the drift of organizational processes away from transparency are assessed as fundamental factors limiting the institutionalization of political parties. At the same time, the strong persistence of intra-party belonging and the reproduction of political identity as a subculture indicate that nationalist movements endure not merely as institutional but also as sociological and cultural formations.

Party Base and Voter Behavior

The main theme under this heading examines the base structure, voter profiles, and voting behavior of nationalist parties. Participants' statements reveal that, although MHP and İyi Party voters share similar backgrounds, they have different motivations. The table below presents the subthemes and codes related to this theme according to the hierarchical code-subcode model.

Figure 7. Hierarchical code-subcode model for the Party Base and Voter Behavior theme

Elections and Strategy

Electoral strategy and performance ($f = 11$) emerge as a significant area of discussion within the nationalist parties. In participants' assessments, the İYİ Party achieved notable success against the governing party in the metropolitan municipalities by means of alliances, while the Nationalist Movement Party has continued its politics in conjunction with the People's Alliance. This indicates that voter behaviour is determined not by ideological inclinations alone but by strategic factors as well.

Within the İYİ Party's electoral strategy, the potential to integrate young voters into politics is regarded as a critical element. Having secured electoral success against the governing party in metropolitan centres such as İstanbul and Ankara by virtue of the alliance in which it participated,

the İYİ Party displayed a capacity for strategic manoeuvre grounded in its ability to make effective use of alliance politics. One participant assesses this process in the following terms: "Under the presidential system now in force, we have come through elections in which parties needed to join forces. By joining forces the İYİ Party made fine strategic moves, and for that reason it defeated the governing party in İstanbul and Ankara for the first time." The party's low vote share in provinces possessing a traditional nationalist base, such as Yozgat, calls into question the İYİ Party's relationship with the nationalist electorate. One of the academic participants voices this contradiction as follows: "I cannot speak with precision about the vote shares coming from the provinces according to the election results. Where, then, are we to situate the vote share the İYİ Party obtained in Yozgat. I am not saying there is no sociological change and transformation here; at the very least there is a change at the top and a change in discourse." According to participants' accounts, the party's nationalist identity is reinforced by the view that non-nationalist actors have little chance of conducting politics within it.

Although the İYİ Party aimed at its founding to represent the centre-right, it shifted over time toward a line embracing nationalism, while in the same process seeking to draw votes from the left as well. These strategic orientations have not always brought the success desired. The departures experienced within the party have been associated with the mismatch between expectation and reality generated by both its electoral strategies and its alliance policies. Participants emphasize that, in order to preserve its vote share in subsequent elections and to reach a broader social constituency, the İYİ Party must clarify its strategic identity and demonstrate a stronger performance before the electorate.

Alliance policies have been determining within the MHP's electoral strategy. The close relationship established with the AK Party within the framework of the People's Alliance has enabled the party to consolidate its political strength. At the same time, some participants state that these alliances have narrowed the MHP's scope for independent action and have relegated the party's nationalist discourse to a secondary position.

Ultimately, the electoral strategies of the nationalist parties are shaped through alliances, the role of young voters, geographical differences, and the interpretation of nationalist identity. It was found that strategic choices bring short-term success, but that long-term institutional consolidation requires a clear political orientation and consistency.

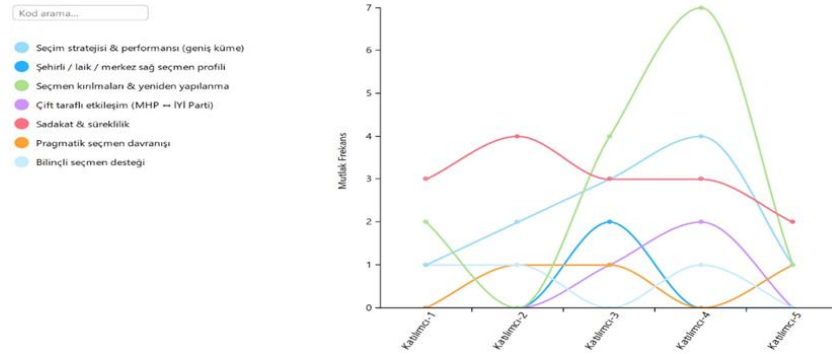
Profile and Mobility

The sociological profile of the nationalist base is one of the indicators of transformation within Turkish politics. The data show that the voter profile divides between urban/secular and provincial/conservative groups, that the İYİ Party draws support from urban and educated constituencies, and that the MHP draws its support from the traditional conservative base. The strong voter permeability between the two parties confirms that the social base of both formations is shaped in large measure through a shared Ülkücü (Idealist) identity. Geographically, the MHP consolidates within the regions designated the "Seljuk Crescent," while the İYİ Party finds resonance in the western provinces and among secular constituencies.

Nationalist voter behaviour differentiates along the axes of loyalty, pragmatism, and informed choice. Loyalty and continuity ($f = 15$), which come to the fore within the MHP base, are sustained by an emotional and traditional attachment to the leader and to the party. Participants characterize the MHP as the most stable formation representing the historical continuity of nationalism: "Since 2016 the MHP has been the most stable nationalist party in Türkiye. Devlet Bahçeli's statements and the party's policies have been influential in this: first the country's interest, then the party's interest." Among İYİ Party voters, a mobility grounded in short-term expectations is more pronounced. At the same time, the İYİ Party's Kemalist and secular emphases bring with them a rational and informed form of voter support ($f = 3$).

In the eyes of the electorate, nationalism is not merely a discourse of identity. It is perceived as a dynamic *mefkûre* an ideal, or guiding cause associated with the interest of the nation, with scientific development, and with the survival of the state. One participant expresses this multilayered perception of nationalism as follows: "For some, nationalism is a passing sentiment. For others, it is casting a vote at an election. For others still it is a *mefkûre*, a structure that directs their conduct in every sphere of life. For the Ülkücüs and for Turkish nationalists, nationalism is a *mefkûre*." In conclusion, within the social base of the nationalist parties, loyalty and traditional continuity in the case of the MHP, and pragmatic preferences together with secular and informed support in the case of the İYİ Party, are interwoven with one another.

Figure 8. Party Base and Voter Behavior Code Trend

Assessment of the Findings

The findings obtained in this part of the study show that nationalism in Türkiye does not possess a singular or static structure. They reveal it to be a field that undergoes transformation through political parties, social dynamics, and voter behaviour. The two parties examined demonstrate how nationalism diversifies and is transformed within different institutional structures, by way of differing discursive strategies and organizational choices. When examined through transformation within the social base, divergence in ideological orientation, and intra-party processes, nationalism is seen to function both as an instrument for the production of political legitimacy and as a framework that transforms social demands. In the concluding section, these findings permit a comprehensive assessment of the effects of nationalism upon the political system, upon party structures, and upon Turkish political life.

Conclusion

The data obtained in the course of this study show that nationalism in Türkiye does not possess a static structure. They reveal nationalism to be a flexible body of discourse and practice undergoing continual transformation in interaction with social change, economic crises, shifts within political parties, and intra-party dynamics. The results show that factors such as the transition to the Presidential Government System, the institutionalization of alliance politics, counter-terrorism, the wave of migration, and digitalization have redefined the discourse of nationalism, its inclusiveness, and the relationship it establishes with the public. Within this framework, the fifty-per-cent-plus-one arithmetic of the electoral system, together with the electoral alliance arrangement that came into force in 2018 and is conceptualized in the literature as an *apparentement* system, has rendered alliances effectively obligatory. This has increased the bargaining power of the nationalist parties (Evci & Kaminski, 2021).

The comparative assessment conducted in the context of the MHP and the İYİ Party shows that nationalism in Türkiye has been institutionalized through two principal and mutually

complementary interpretations. The MHP foregrounds a statist and security-oriented line together with institutional continuity, while the İYİ Party seeks to construct a secular, pluralist nationalism close to the centre-right. The institutional structures and leadership typologies of the two parties directly determine the course of the relationship each establishes with nationalism. Within the MHP, the historical trajectory extending from Türkeş to Bahçeli has produced a centralist, disciplined, and leader-centred institutional culture, thereby securing stability and unity of discourse. This has conferred a strategic advantage upon the party, particularly in the mobilization of its electoral base. Although a leader-oriented organizational structure increases the speed of decision-making, it generates long-term limitations with respect to the renewal of cadres and the production of specialized policy. Within the İYİ Party, Akşener's founding leadership produced a more heterogeneous and pluralist structure comprising actors drawn from differing political cultures. While this enhanced the party's integrative capacity and enabled it to broaden its base, it has at times given rise to internal division, crises of identity, and problems of institutionalization.

Nationalism functions as an interface between social demand and political supply. Approaches that explain the rise of nationalist and radical-right parties through the interaction between voter demand and political supply lend theoretical support to this function (Mudde, 2007, p. 56). Security concerns, counter-terrorism, migratory pressure, and the emphasis upon survival constitute the framework that has long sustained nationalist discourse and whose intensity increases particularly during electoral periods. The concept of *beka* (survival), among the themes most frequently articulated in the data, is present as a central element within the discourse of both parties. More prominent within the MHP's policies, the discourse of survival codes the PKK threat and the debates centred upon Öcalan, the leader of the terrorist organization, directly as problems confronting Türkiye. The heightened sensitivity that has developed toward this threat within the electoral base strengthens the security-based legitimacy of the nationalist parties.

Sociological transformation in Türkiye — urbanization, rising levels of education, generational change, and the flows of information amplified by digital media — has broadened the scope of nationalism. Alongside traditional nationalist referents, new elements such as justice, liberty, equality of opportunity, environmental sensitivity, and technology have been added. Among Generation Z and young adult voters, the semantic world of nationalism is evolving beyond a merely security-focused advocacy toward a more pluralist configuration oriented around an equitable state, effective public services, merit, and participatory citizenship. In this respect, the MHP's preservation of the votes it draws from its conservative and traditional base, and the İYİ Party's proposal of an alternative "secular-citizenship nationalism" among urban, educated, and women voters, show that nationalist discourse has broadened its social reach by finding resonance simultaneously within two distinct sociological constituencies.

Transformations within the political system and the period following 15 July have carried the role of the nationalist parties beyond that of an ideological current, placing them in the position of constitutive and directing actors within the system. The fifty-per-cent-plus-one arithmetic of the electoral system has rendered alliances obligatory, and this has increased the bargaining power of the nationalist parties. The MHP's strategic role within the People's Alliance increases the visibility of the statist–securitarian framework within the state apparatus, while the İYİ Party's position on the opposition wing foregrounds its secular-democratic emphases and its demand for a parliamentary system. Alliance structures redraw the boundaries of rhetoric within nationalist parties, but they may also generate periodic problems of consistency in voter perception. The MHP foregrounds a securitarian discourse during periods of crisis, whereas in ordinary periods it is able to adopt a more flexible position within alliance politics through openings closer to the centre-right. The İYİ Party, blending nationalism with secular and democratic values, keeps to the fore its emphases upon the rule of law, transparency, and accountability. Participants' assessments indicate that the alliance process has produced a twofold effect upon the nationalist parties. On the one hand, alliances have

increased their leverage and their weight within the system; according to one participant, the movement of radical constituencies closer to the MHP by way of the People's Alliance was assessed as an indication of this. On the other hand, the same process has reciprocally transformed the ideological positions of the parties involved and has given rise to fractures within the nationalist base. The rupture that prepared the founding of the İYİ Party, together with the adverse repercussions that the experience of the Nation Alliance produced within the party base, reveals the cost dimension of alliance politics.

The competition between the two parties divides the nationalist electoral base and produces a fragmented structure, which in the long term limits the capacity of nationalism to constitute a consolidated alternative for government. The hardening of political tone and polarization have placed nationalism at the centre of political competition, and this at times constrains the parties' capacity to produce flexible policy. At moments of crisis, nationalism swiftly becomes an item on the media agenda, and the discourse of unity secures high levels of engagement in the short term. Yet the maintenance of the same hard tone during periods of normalization may impede the deepening of policy design. For this reason, flexible management of rhythm in institutional communication, together with data-based analysis, strengthens the alignment between discourse and policy by measuring which discursive frames resonate positively or negatively within which segments of the electorate.

Assessments concerning policy outputs and political representation show that the nationalist parties simultaneously share a common national framework in the fields of justice, security, education, culture, and the economy, and possess divergent sets of approaches built upon that framework. In the context of justice policy, the struggle against corruption, merit, and judicial independence constitute a shared field of demand for both parties, although the manner in which these demands are reflected in their discourse differs. In the MHP's discourse, judicial processes are for the most part addressed within a search for balance consonant with the survival of the state and with political stability. In the İYİ Party's discourse, emphases upon institutional reform, the separation of powers, transparency, and accountability are more pronounced.

In education and cultural policy, the importance of constructing national identity and of preserving historical memory is commonly accepted by both parties. Marked discursive differences nonetheless emerge on matters such as the content of the educational curriculum, the balance between values education and critical thinking, university autonomy, and support for the science and technology ecosystem. Such an expansion is of a nature capable of enabling nationalist discourse to generate a more enduring and inclusive resonance, particularly among the younger generations.

Viewed from the standpoint of economic policy, nationalism offers a framework consonant with an emphasis upon national depth on matters such as support for strategic sectors and the strengthening of supply-chain resilience. Domestic production within the defence industry, security of energy supply, and the processing of critical minerals find strong support among nationalist voters. Yet the capacity of nationalist economic policies in these fields to produce sustainable and effective results depends upon the rational prioritization of public investment, upon transparent procurement processes, upon attention to opportunity costs, and upon the operation of results-oriented performance monitoring mechanisms. Otherwise it is inevitable that an economic nationalism powerful at the symbolic level will become open to question in terms of the efficiency of resource allocation and of policy outputs.

One of the study's most original findings, and one contributing to the literature, concerns the regional distribution of nationalist discourse and its interaction with socio-economic context. The data show that local differentiations obscure average tendencies at the national level. The conservative and nationalist constituency historically strong along the Central Anatolian and Black Sea axis proves sensitive — in those provinces and districts where agricultural transformation has

accelerated and where the service sector and small industry have come to the fore — to such indicators as employment security, social assistance, and access to public services. In these areas nationalism acquires meaning not only through cultural belonging but also through the proximity of the state and the visibility of its services. In the metropolitan centres and the peripheral districts of large cities, by contrast, nationalism is more closely bound up with the sense of social trust, with perceptions of public justice, and with institutional performance. The resonance of nationalist discourse in the urban field accordingly rises in conjunction with themes such as social justice, merit, and the struggle against corruption. This shows that voter behaviour exhibits, rather than a sharp opposition between economic and identity-based voting, a context-specific structure in which the two are interwoven.

Nationalism in Türkiye continues to exist as a dynamic frame of reference that both preserves its historical continuity and is capable of altering its content and function according to contextual conditions. The sustainability of nationalist politics depends upon the conversion of discursive power into institutional capacity. Three strategic axes emerge as decisive in this process: the support of leader-centred structures by data-based and specialized management through institutional deepening; the integration of new generations into the system by way of youth-oriented transformation, digital citizenship, and distinctive employment policies; and, finally, the redress of socio-economic inequalities through regional development, green transition, and local supply chains. This vision is of critical importance if nationalism is to evolve onto the ground of a social contract.

Assessed as a whole, the data indicate that the fundamental element determining the course of nationalism in Türkiye is the coordination between the institutional structure of the political system and the rhythm of social transformation. When institutional elements such as the system of government, alliance rules, and electoral engineering are coordinated with social dynamics such as urbanization, rising educational levels, and global information flows, nationalist discourse attains a more inclusive and effective footing. In periods when this alignment breaks down, however, gaps may widen with respect to policy production and institutional depth even as the tone of discourse rises. The MHP's institutional memory and its strength grounded in continuity, together with the İYİ Party's potential for inclusive renewal, hold the opportunity to offer complementary contributions to Turkish democracy drawn from different channels. A citizenship-centred nationalism integrating security, liberty, and prosperity along a single axis holds the potential to constitute the foundation of a new social contract, both in the resolution of Türkiye's present problems and in the appraisal of future opportunities.

The analysis conducted through the MHP and the İYİ Party demonstrates, in theoretical terms, that nationalism in Türkiye is not a primordial and static essence but a dynamic phenomenon reconstructed in accordance with changing socio-economic conditions, demographic mobility, and the institutional incentives of the political system. That nationalism assumes differing functions within the contexts of alliance politics, security threats, and institutional transformations accords with the modernist perspective, which treats nationalism as a product of modern political processes. At the same time, nationalist discourse as shaped through historical referents, collective memory, and continuity of identity likewise runs parallel to the core arguments of the ethno-symbolist approach. In this respect, the study reveals that nationalism in Turkish politics is not merely a field of ideological identity but is at the same time a hegemonic discursive field that designs the political arena, shapes alliances, and reproduces centre–periphery relations.

Türkiye’de Milliyetçiliğin Dönüşümü Bağlamında MHP ve İyi Parti

Giriş

Ulus devletlerin ortaya çıkış döneminde merkezi konumda yer alan milliyetçilik, Napolyon Savaşları’ndan 21. Yüzyıla kadar ki süreçte, hem devletlerin iç politikalarında bireylerin kimlik ve aidiyet duygularını şekillendiren hem de uluslararası ilişkilerde devletlerin tutumlarını belirleyen hegemonik siyasi güce dönüşmüştür. Modern dönemde siyasi yapılanmanın asli kaynağı kabul edilen millet, ortak değerler etrafında birleşen topluluk olmanın ötesinde, siyasi meşruiyetin kaynağı haline gelmiştir. Millet kaynağına dayanan milliyetçilik düşüncesi, yerel, ulusal ve küresel düzeyde siyasal ve toplumsal ilişkilerin belirleyici unsurlarından birisidir. Ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel değişim ve dönüşümlere göre kendisini yenileyen ve hemen her süreçte kendisini yeniden üretmeyi başaran milliyetçilik bu yönüyle dinamik bir yapıya sahiptir. Milliyetçilik toplumsal bütünleşmenin kaynağı ve aracı işlevi gördüğü gibi toplumsal ve siyasal ayrışmaya da kaynak ve aracı olarak da kullanılabilir.

Türkiye’nin siyasi tarihinde önemli bir yer tutan milliyetçilik düşüncesi, siyasi yapılar ile yaşanan süreçler üzerinde etkili olmuştur. Osmanlı’nın son dönemlerinde milliyetçilik düşüncesi bir taraftan imparatorluk bünyesindeki gayrimüslimlerin ayrılıkçı hareketlere girişmesine ilham kaynağı olurken diğer taraftan yeni kurulacak ulus devletin toplumsal ve siyasal zeminin oluşturacak Türk milliyetçiliğinin oluşumuna zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda milliyetçilik, ayrılıkçı hareketler üzerinden Osmanlı’nın dağılma sürecini hızlandırdığı gibi modernleşmenin temel taşıyıcısı olmuş, yeni milli kimlik inşasına da katkı sunmuştur. Süreç içerisinde politik söylemin merkezinde yer alan Türk milliyetçiliği, kültürel uyanıştan politik bir programa da evrilmiştir. Türkiye’deki düşünsel ve siyasi gelişmelerin uluslararası alanda meydana gelen gelişmelerden bağımsız olmadığı gerçeği milliyetçilikte de kendisini göstermiştir. 1930’larda Avrupa’da yükselen faşizm ideolojisi ve II. Dünya Savaşı sonrasında komünizm karşıtlığı Türkiye’de milliyetçiliğin siyasal alana etkisini düşünsel boyutun ötesine taşımıştır. Bu süreçte yükselen Türk milliyetçiliği bir taraftan düşünsel olarak ideolojik tekâmül sürecini devam ettirirken diğer taraftan kurumsallaşma sürecine girmiş ve Türk milliyetçiliğini esas alan siyasi partiye dönüşmüştür.

Türk milliyetçiliği siyasetin düşünsel, yasal ve yapısal alanda şekillenmesinde, söylem ve eylem düzleminde sürdürülmesinde belirleyici olmuştur. Ancak ulusal ve küresel düzeyde yaşanan süreçler ile Türk milliyetçiliğine dayanan siyasi parti ve oluşumlar da milliyetçiliğin değişim ve dönüşüm süreçlerine etki etmişlerdir. Bu bağlamda çalışmada Türkiye’de milliyetçiliğin dönüşümü milliyetçilik düşüncesi ekseninde kurulan ve politikaları şekillenen siyasi partiler bağlamında değerlendirilmekte, milliyetçiliğin farklı kurumsal temsilleri mukayeseli bir analizle incelenmektedir. Milliyetçi Hareket Partisi ile İyi Parti üzerinden yürütülen bu çalışmada MHP’nin milliyetçilik anlayışında meydana gelen dönüşüm ile bu dönüşümde etkisi olduğu düşünülen siyasal ve toplumsal dinamikleri ele alınmaktadır. 2017 yılında MHP’de genel başkanlık için yaşanan

mücadele mecrası dışına taşınmış ve partiden ayrılanlar olmuştur. Ayrılanların öncülüğünde milliyetçiliği esas alan yeni bir parti olarak İyi Parti kurulmuştur.

Çalışmanın temel amacı iki partinin milliyetçiliklerinin söylem ve politika tercihlerine yansımaları belirlemektir. Bu kapsamda MHP ve İyi Parti arasındaki benzerlikler ve farklılıklar, ideolojik yönelimler ile liderlik pratikleri, teşkilat yapıları ve siyasi stratejiler ele alınmaktadır. Milliyetçilik bir yönüyle ideolojik konumlanma sağlayan bir kaynak iken diğer yönüyle konjonktürel gelişmelerle şekillenen dinamik siyasi söylem alanıdır. Bu bağlamda düşünce ve eylem düzeyinde milliyetçilikte yaşanan dönüşüme MHP ve İyi Parti'nin etkisi, özellikle de iki parti arasında yaşanan rekabetin dinamikleri ele alınmaktadır.

Çalışmanın temel sorunsalı Türkiye özelinde milliyetçiliğin tabanında yaşanan dönüşümün MHP ve İyi Parti'nin kurumsal politikalarına, milliyetçilik tanımlarına ve kendi aralarındaki siyasi rekabete nasıl yansıdığıdır. Bu sorunsal çerçevesinde çalışma, nitel bulgular ışığında aşağıdaki sorulara yanıt aramaktadır:

- Türkiye'de milliyetçilik ve bu ideolojiyi benimseyen taban, konjonktürel süreçte nasıl dönüşüm yaşamıştır?
- Bu dönüşümler bağlamında, MHP ve İyi Parti'nin siyasi politikalarında süreç içerisinde ne tür sapmalar yaşanmış ve bu dönüşümlerin temel dinamikleri neler olmuştur?
- Süreç içerisinde Türk milliyetçiliği ekseninde yaşanan kurumsal ayrılmaların sebepleri ve sonuçları nelerdir?
- Siyasi düzlemde "milliyetçilik" ile "ulusalcılık" arasındaki teorik ve pratik sınırlar nasıl inşa edilmektedir?
- Türkiye'deki diğer siyasi aktörlerin milliyetçilikleri, MHP ve İYİ Parti'nin milliyetçilik söylemini ve siyasal konumlanmasını nasıl etkilemektedir?

MHP'nin milliyetçilik anlayışı ve izlediği politikalar kuruluşundan itibaren dünyadaki ve Türkiye'deki gelişmelere paralel değişmiştir. 1990'ların başında partiden ayrılanlar ve kurdukları Büyük Birlik Partisi milliyetçiliğin daha muhafazakâr yorumunu benimsemiştir. 2017 yılında partide yaşanan yeni ayrışma süreci sonrası kurulan İyi Parti, milliyetçiliğin seküler yorumunu benimsemiş ve merkeze daha yakın olma çabası içerisine girmiştir. Bu tür bir yönelime rağmen MHP ile İyi Parti arasındaki farklılığın ideolojik temelden daha çok liderlik tarzı, politik strateji ve teşkilat yapısına dayandığı da vurgulanmaktadır. Uygulamada her iki partinin seçim süreçlerinde milliyetçilik söylemlerini pragmatik bir yaklaşımla içinde bulunulan şartlara göre değiştirdiği, bu kapsamda özellikle siyasi kutuplaşmanın etkisiyle ülkedeki milliyetçiliğin konjonktürel olarak yeniden şekillendiği gözlenmektedir.

Tarihsel betimleme ve sosyolojik analiz yaklaşımının kullanıldığı çalışmada ayrıca yarı yapılandırılmış yüz yüze görüşme yapılış ve bu görüşmelerde elde edilen veriler MAXQDA 24 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Söz konusu analiz sürecinde milliyetçilik literatüründeki teorik yaklaşımlardan ve saha verilerinden elde edilen dinamiklerden hareketle hibrit kod kitabı kullanılmıştır. Türkiye'de milliyetçilikte yaşanan dönüşümün siyasi partilere etkisi ile yaşanan bu dönüşüme siyasi partilerin katkısını MHP ve İyi Parti üzerinden analiz etmeyi amaçlayan bu çalışma, literatüre ve Türk siyasi hayatının anlaşılmasına katkı sunmaktadır.

Milliyetçiliğin Kavramsal ve Kuramsal Çerçevesi

Bu bölümde ideoloji, millet ve milliyetçilik kavramları ile milliyetçilik kuramları çalışmanın teorik çerçevesi kapsamında ele alınmaktadır. Kavramların tarihsel ve siyasal bağlamları, sonraki analizlere temel oluşturacak şekilde değerlendirilmektedir.

Siyaset bilimi literatüründe en fazla üzerinde durulan terimlerinden birisi ideolojidir. Siyasi inançlara bağlı bir sistem olan ideoloji, yönetici kesimin fikirlerini daha fazla ön plana çıkarmaktadır. Marksist yaklaşımda ideoloji, egemen sınıf çıkarlarını meşrulaştıran bir bilinç biçimi olarak değerlendirilmektedir (Marx, 1992, s. 56). Yalnızca ideoloji tanımlamalarında değil işlevlerine yönelik de çeşitli sınıflandırmalar bulunmaktadır. Bu bağlamda milliyetçilik, ideoloji olarak yalnızca kimlik inşa eden değil aynı zamanda siyasi meşruiyet üreten ve toplumsal mobilizasyon sağlayan söylem alanı oluşturmaktadır.

İdeoloji kavramında olduğu gibi millet kavramının da birçok tanımı bulunmaktadır. Coğrafi, felsefi ve tarihi farklılıklar ‘millet’ tanımında çeşitliliğe ve kavrama atfedilen değerde değişime sebep olmuştur. Geleneksel toplumlarda genellikle dini aidiyet ekseninde tanımlanan millet, kişilerin peygambere ya da inanç sistemine bağlılıkları üzerinden mana kazanmaktadır. Bir toplumun millet olabilmesi için aynı dine mensubiyeti, aynı dili telaffuz etmeyi ve aynı toprak parçasında yaşamayı yeterli görmeyen Ernest Renan ise milleti, ortak geçmişe sahip, mevcut düzen içerisinde birlikte yaşama iradesi ve rızası gösteren topluluk olarak tanımlamıştır. Renan’ın düşüncesinde seçim ve irade biçimi olarak kabul ettiği toplumsal bağlılık hissiyatı ve süreklilik öne çıkmıştır (Renan, 1946, ss. 108-120). Max Weber ise milletin oluşumunda devlete ayrı değer atfetmiştir. Bu bağlamda milleti kendi devletini kurmayı arzulayan topluluk (Weber, 2006, ss. 181-187) olarak tanımlamıştır. Kedourie (1971, s. 111) de milleti, devletle ilişkilendirmiş ve onu vatandaş topluluğu şeklinde ifade etmiştir. Millete eleştirel yaklaşan Anderson, milliyetçiliğin siyaseten güçlü, felsefi açıdan tutarsız olduğunu, milletin modernizmin gerçekçi temelleri üzerinde inşa edilmesine karşın milliyetçilerin kavrama öznel kadimlik yüklediğini ve modern dünyada kendine özgü kimlik aidiyeti inşa ettiğini (Anderson, 2017, s. 38) belirtmektedir.

Literatürde millet ile milliyetçilik arasındaki öncelik ilişkisi tartışmalıdır; primordial yaklaşım milleti tarihsel ve doğal bir veri olarak görürken, modernist yaklaşım milliyetçiliği milleti kuran temel dinamik olarak değerlendirmektedir. Eric Hobsbawn (2017, s. 106) milliyetçiliğin 19. yüzyılda oluşan modern olgu olduğunu ifade etmiştir. Amerikan ve Fransız devrimlerinin akabinde bu kavramın ortaya çıktığını ileri süren görüşler de bulunmaktadır (Smith, 1971, s. 27). Milliyetçiliğin akademik olarak ön plana çıkması ise 1940’lı yıllarda ise Hans Kohn’un eserleriyle olmuştur. Kohn (1944, s. 329), milliyetçiliği rasyonel devlet inşasına dayalı 'Batı' ve mitolojik/kültürel kökenli 'Doğu' tipolojileri ekseninde ele almaktadır. Bu ayrımın Batı modeli siyasal bir yapılanma ürünü iken; Doğu modeli, kültürel bir koza içinde gelişen organik bir yapı olarak tanımlanmaktadır.

Milliyetçilik bazen Romantizm ve Aydınlanmadan etkilenen bir ideoloji gibi ele alınırken bazen de siyasal doktrin kabul edilmektedir. Breuilly milliyetçiliği üç grupta ele almıştır. Birincisi düşünürlerin fikirlerine dayandığı milliyetçiliktir. İkincisi dil, kültür veya din üzerinden oluşan milli bilince dayanan milliyetçilik duygusudur. Üçüncüsü milliyetçiliğin aksiyon almış hali olan milliyetçilik hareketleridir (Breuilly, 1993, ss. 58-61). Snyder (1964), milliyetçiliği tarihsel süreçte bütünleştirici, dağıtıcı, saldırgan ve çağdaş formlar üzerinden tasnif etmektedir. Baradat (2012, s. 62) ise kavramın ideolojik nötrlüğüne vurgu yaparak; sağın istikrar, solun ise refah gerekçesiyle milliyetçiliği araçsallaştırdığını belirtmektedir.

Milliyetçilikle ilgili olarak daha önce yapılmış çalışmalarda çeşitlilik ve bütüncül bakış açısı gerekliliği, milliyetçiliğin tek boyutlu şekilde ifade edilemeyeceğini ve çok katmanlı değerlendirmeye ele alınmasını gerektirmektedir. Kökeni, tanımı ve sınıflandırılması konusundaki tartışmalar devam etmekle birlikte milliyetçilik henüz daha siyasetin şekil almasında belirleyici güç olma niteliğini sürdürmektedir. Bu bağlamda, çalışmanın sonraki bölümlerinde milliyetçilik tanıma indirgenmeden siyasi ve toplumsal boyutları birlikte ele alınarak kavramın dönüşüm dinamikleri üzerinden incelenecektir.

Literatürde millet ve milliyetçiliğin ortaya çıkış sürecine ilişkin düşünce ayrılıkları, milliyetçilik kuramlarının gelişmesine zemin hazırlamıştır. Bunlar arasında üç temel kuram ön plana çıkmıştır. Bu kuramsal tartışmaları karşılaştırmalı biçimde sistematize eden Özkırımlı (2015), milliyetçilik kuramlarını ilkçi, modernist ve etno-sembolcü yaklaşımlar ekseninde tasnif etmekte ve milliyetçiliğin tek ve yekpare bir ideoloji olmaktan ziyade farklı bağlamlarda farklı biçimler alan bir söylem olduğunu ileri sürmektedir. Bu yaklaşım, çalışmanın milliyetçiliği dönemsel koşullara göre dönüşen bir pratik olarak ele alan temel varsayımıyla örtüşmektedir. Birincisi, milleti tarihsel süreçten bağımsız, doğal aidiyet olarak gören ilkçi kuramdır (Shills, 1957, s. 135). İkincisi, milleti sanayileşme ve modernleşme süreçlerinin oluşturduğu sosyo ekonomik ve yapısal olgu olarak gören modernist kuramdır (Gellner, 2013, s. 58). Üçüncüsü de ilkçilerle modernistler arasında koordinasyon sağlayarak milletin modern dönem öncesi etnik kökenlerine ve kültürel sembollerine odaklanan etno sembolcü kuramdır (Smith, 1971). Çalışmanın analiz sürecinde elde edilen bulgular söz konusu kuramların MHP ve İyi Parti’de farklı biçimlerde karşılık bulduğunu göstermektedir. MHP’nin beka, güvenlik ve ortak tarihsel geçmiş vurgusu etrafında şekillenen milliyetçiliğinin ilkçi ve etno-sembolcü kuramların temel argümanlarıyla paralellik taşıdığı görülmektedir. İyi Parti’nin ise milliyetçiliği merkez siyaset ekseninde, ekonomi, rasyonel kurumlar ve demokrasi zemininde tanımladığı ve bu yaklaşımın ağırlıklı olarak modernist kuram çerçevesiyle örtüştüğü belirlenmiştir. Bu durum, milliyetçilik kuramlarının siyasette farklı biçimlerde somutlaştığını ve partiler bağlamında dönüşen pratikler üzerinden yeniden üretildiğini göstermektedir.

Milliyetçiliğin yorumlanmasına ilişkin ortaya çıkan ilk kuram, İlkçi (primordializm) kuramdır. İlkçi kurama göre milletlerin ortaya çıktığı dönem çok eski zamanlara dayanmaktadır. Bundan dolayı kuramın temsilcileri milletlerin köklü tarihi geçmişi olduğunu ifade etmişlerdir. Milliyetçiliğin de milletlerin politikleşmesiyle ortaya çıktığını belirtmektedirler. Kuramda toplumsal birlikteliğe zemin hazırlayan gelenek, mana ve dilin ehemmiyeti bulunmaktadır. Gökalp (2007, ss. 280-283), toplumsal bütünleşmede inanç ve mitlerin önemine değinmekle birlikte kültürel aktarımın asli unsuru olarak dili işaret etmektedir. Modernist kuram bazı kaynaklarda araçsalcılık olarak da geçmektedir. Bu kuram milliyetçiliğin kökenini çok eskilere götürmek yerine modernizmin ürünü olarak görmektedir. Modernist kuram, milliyetçiliği sanayileşme, merkezileşme ve modern devlet inşası süreçlerinin ürünü olarak değerlendirmektedir. Modernist kuram milliyetçiliğin verili bir öz olmadığını aksine mekân ve zaman koşullarına göre değişim ve dönüşüm geçirebileceğini savunmaktadır. Modernist kuram siyaset ve kültürü birlikte değerlendirerek milliyetçiliğin vatandaş hareketi geçirecek kimlik olmanın yanında toplumdaki farklı grupların menfaatlerini koordine edebileceğini ve iktidar gücüne meşruiyet sağlayan bir teze dönüşeceğini savunmaktadır. Modernist kuramda milliyetçilik, modernleşme sürecindeki yapısal dönüşümlere verilen bir tepki olarak değerlendirilmektedir. Anderson (2017, s. 20-22), milleti modern dönemde tahayyül edilmiş siyasal bir cemaat olarak tanımlamaktadır.

Etno Sembolcü kuram diğer iki kurama eleştirel gözle bakmaktadır. Bu kuram milleti modern olgu olarak görmekte ancak milletlerin modern dönem öncesinde ortaya çıktığını savunmaktadır. Etno sembolcü kurama göre milliyetçiliğin ortaya çıkış sürecinde ortak kültür ve tarih önemli bir yere sahiptir. Etno sembolcü kuram İlkçi kuramcılarının öne sürdüğü milletlerin kendiliğinden oluştuğu ve değişmez bir yapıya sahip olduğu düşüncesiyle, Modernistlerin ileri sürmüş olduğu milliyetçiliklerin kurgulanmış ve inşacı olduğu görüşlerini indirgemeci olarak görmektedir. Milliyetçilik literatüründe etnik geçmişin ihmal edildiğini öne süren etno-sembolcü yaklaşım; milletleri tarihsel ve etnik süreklilik bağlamında değerlendirmektedir.

Milliyetçilik kuramlarına ilişkin tartışmaların Türkiye özelindeki karşılığını anlamak için Tanıl Bora’nın (2017) Türk Sağının Üç Hali’nde Türk sağını milliyetçilik, muhafazakârlık ve İslamcılık olmak üzere birbirine geçişken üç hal üzerinden okumakta ve milliyetçiliğin bu üç hal arasında akışkan karakter taşıdığını ileri sürmektedir (Bora, 2017, s.14). Cereyanlar’da ise Türkiye’deki siyasal ideolojileri tarihsel süreklilikler ve kopuşlar ekseninde ele alarak milliyetçiliğin

farklı ideolojik damarlarla kurduğu eklemleme biçimlerini ortaya koymaktadır (Bora, 2017, s. 54). Bu çerçevede, ortak tarihsel kökene sahip olmalarına karşın farklılaşan milliyetçilik pratikleri sergileyen MHP ve İyi Parti'nin analizinde kuramsal zemin işlevi görmektedir.

Türkiye bağlamında milliyetçilik tartışmalarının önemli kavramsal ayrımlarından biri de "ulusalcılık" ile "milliyetçilik" arasındaki farklılaşmadır. Her iki kavram da Batı dillerindeki "nationalism" karşılığında kullanılmakla birlikte, Türkiye'nin entelektüel geleneğinde farklı damarlara işaret etmektedir. Milliyetçilik, kökleri Ziya Gökalp'e ve erken Cumhuriyet dönemi Türkçülük akımına uzanan, etno-kültürel referansları güçlü ve ağırlıklı olarak sağ siyasetle özdeşleşen bir geleneği ifade ederken; ulusalcılık, 1990'lı yıllardan itibaren görünürlük kazanan, laiklik ve Kemalizm vurgusu belirgin, anti-emperyalist söylemi öne çıkan ve kendisini sol-Kemalist çizgide konumlandıran bir akımı tanımlamaktadır (Bora, 2017, s. 103). Bu ayrım yalnızca terminolojik bir tercih değil, milliyetçiliğin Türkiye'de farklı ideolojik ailelere eklemleme biçimlerinin yansımasıdır. Bu çalışmada incelenen MHP ve İyi Parti milliyetçi geleneğin içinden gelmekle birlikte, İyi Parti'nin merkez siyasete yönelimi bu iki damar arasındaki sınırların geçişkenliğini tartışmaya açması bakımından önem taşımaktadır.

Milliyetçilikle ilgili üç kuram birlikte ele alındığında, milliyetçiliğin tek boyutlu yapıda olmadığı, aksine çok katmanlı ve dinamik yapıya sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Her kuram, milliyetçiliğin farklı boyutunu ön plana çıkarmaktadır. Bu durum, milliyetçiliğin dönüşüme açık bir yapıda olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada milliyetçilik, söz konusu kuramların sunduğu imkanlar doğrultusunda siyasi aktörler, toplumsal faktörler ve siyasi parti yapıları üzerinden bütüncül bakış açısıyla değerlendirilecektir. Bu çalışma milliyetçiliği modernist yaklaşım temelinde, etno-sembolik süreklilik unsurlarını da dikkate alarak siyasi parti düzeyinde söylem ve pratik üzerinden analiz etmektedir[†].

Milliyetçiliğin Siyasi ve Toplumsal Dinamikler Bağlamında Dönüşümü

Bu kısımda Milliyetçi Hareket Partisi ile İyi Parti'nin milliyetçilik anlayışlarında meydana gelen siyasi ve toplumsal dönüşüm, nitel araştırma yöntemiyle elde edilen veriler doğrultusunda değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Analiz sürecinde hem dedüktif hem de indüktif kodlama yaklaşımı benimsenmiştir. Dedüktif kodlar, çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan milliyetçilik kuramları ile araştırma sorularında yer alan beka ve güvenlik söylemi, ekonomi, demokrasi, ittifak politikaları, liderlik ve seçmen davranışı kategorilerinden hareketle oluşturulmuştur. İndüktif kodlar ise verilerin okunması sürecinde veriden hareketle geliştirilmiştir. Kodlama süreci MAXQDA 24 programı aracılığıyla yürütülmüştür. Bu süreçte kod tanımları, kodlama kararları ve kategoriler arası ilişkiler kod defterinde açık biçimde tanımlanarak analizin tutarlılığı ve izlenebilirliği gözetilmiştir. Elde edilen kodlar; ana temalar, alt temalar ve bunlara bağlı daha küçük alt kodlar altında düzenlenmiştir. Kod defteri Tablo 1'de gösterilmiş, bulgular aşağıda tematik başlıklar altında sunulmuştur.

[†] MHP ve Milliyetçilik merkezli bir kısım çalışma için bk. Akdal (2020), Karaca (2023), Adıgüzel, 2011), (Akgün, 2012), (Akıncı & Yavuz, 2018), (Akyüz, 2015), (Arslan, 2012), (Aydın, 2015), (Başkan, 2016), (Belli, 2015), (Bırsel & Özkaya Duman, 2013), (Ceribaş, 2012), (Çağlayan, 2015), (Çakır, 2016), (Çalışkan, 2018), (Çalışkan, 2017), (Çav, 2021), (Çaylak & Şahbaz, 2018), (Çoban, 2021), (Çog, 2015), (Davulcu, 2015), (Demir, 2011), (Dervişoğlu, 2015), (Dinç, 2016), (Doğan, 2013), (Erdil, 2025), (Gedikli Berber, 2012), (Gündoğdu, 2016), (Gürsoy Ataman, 2015), (Güven Kılıçarslan, 2019), (Haliloğlu, 2020), (Harmancı, 2010), (Hasanoğlu, 2015), (İçli, 2015), (Kara, 2017), (Karaca, 2023), (Karakoç, 2020), (Kaya & Eroğlu, 2021), (Kaymak & Öztürk Aykaç, 2015), (Kılıç, 2015), (Kızar & Yavuz, 2019), (Kobya, 2019), (Köprülü, 2018), (Köroğlu, 2018), (Osmanoğlu, 2013), (Özbay, 2020), (Özdemir, 2009), (Özkan, 2019), (Özmen & Öztürk, 2019), (Öztürk, 2015), (Sınar Uğurlu, 2010), (Soğukömeroğulları, 2013a), (Soğukömeroğulları, 2013b), (Sütçü, 2012), (Şahin, 2017), (Şimşek, 2015), (Şimşek, 2024), (Şimşek, 2022), (Temur, 2011), (Torun Çelik, 2016), (Torun, 2018), (Tunç, 2010), (Türk, 2018), (Uğurlu, 2011), (Ulucan, 2019), (Ulutaş & Ulu, 2015), (Üngüder, 2017), (Yegen, 2018), (Yeşilyurt, 2022), (Yıldırım, 2012), (Yıldırım-Şahin, 2019), (Yılmaz, 2013), (Yiğit, 2010), (Yussupova & Zabun, 2020), (Zavotcu, 2012).

Tablo 1. Kod Defteri (Kodların renklerine göre renklendirilmiştir)

Ana Tema	Alt Tema	Kod	f
Sosyolojik Değişim ve Toplumsal Taban	Toplumsal Gerilim ve Güvenlik	Güvenlik hassasiyeti (PKK, terör) & göç	17
		Kutuplaşma	5
	Ekonomi ve Gündelik Hayat	Çıkar-beklenti odaklı katılım	9
		Ekonomik baskılar & sosyal adalet	4
		Ekonomik krizler & işsizlik	2
		Gelecek kaygısı	2
	Toplumsal Yapı ve Demografi	Tabanda farklılaşma	29
		Çeşitlilik (farklı milliyetçilik algıları)	18
		Kitleselleşme	7
		Kentleşme & eğitim etkisi	6
		Göç ve demografik değişim	6
		Küreselleşme & dış dinamikler	2
	Kuşaklar ve Katılım Biçimleri	Kuşak dönüşümü	9
		Gençlerin siyasete ilgisi	4
		Sosyal medya / dijital siyaset	1
İdeolojik Yönelim ve Kavramsal Ayrımlar	Söylem ve Dönüşüm Dinamikleri	Söylem dalgalanmaları (Türk-İslam ↔ seküler ↔ ulusalcı)	34
		Milliyetçiliğin araçsallaşması	25
		Konjonktürel/stratejik milliyetçilik (stratejik kullanım)	10
		Güvenlik odaklı milliyetçilik	8
		MHP'nin devletçi çizgisinin pekişmesi	8
		İYİ Parti'nin merkezileşmesi	5
	Milliyetçilik Türleri ve Yorumları	İlkesel/kapsayıcı-değer temelli milliyetçilik	41
		Atatürkçü / laik / seküler milliyetçilik	39
		Muhafazakâr söylem	20
		Yurttaşlık temelli milliyetçilik	10
		Milliyetçiliğin modernliği (ulusalcılık)	6
		Merkez sağ milliyetçilik	3
	Karşıt / Alternatif Çerçevesler	Etnik kimlik siyaseti	12
		Kimlik siyasetinin gerilemesi	7
Parti İçi Süreçler ve Liderlik	Ayrışma ve İttifaklar	Parti içi ayrışmalar & parti içi geçişler/teşkilat transferi	18
		İttifak/dış faktör etkisi	14
		Yeni parti doğuşu (İYİ Parti'nin çıkışı) & alternatif arayışları	11
		Radikalleşme & illegalite	5
		İttifak potansiyeli (milliyetçiler ittifakı)	2
	Kuruluş, Miras ve Liderlik	Kurucu/lider mirası (Atatürk, Türkeş) & entelektüel miras	23
		Liderlik kaygısı / kişisel etki	11
		Liderlik krizi & güven kaybı	9
		Liderlik değişimi (Akşener → Dervişoğlu vb.)	4
	Yönetim ve Kurumsallık	Kurumsallaşamama & pragmatizm	13
		Parti içi demokrasi krizi / muhalefetin tasfiyesi	12
		Yönetim zafiyeti & şeffaflık sorunları	7
		Kadro yapılanması/Liyakat	6
		Aday tercihleri & elitizm	4

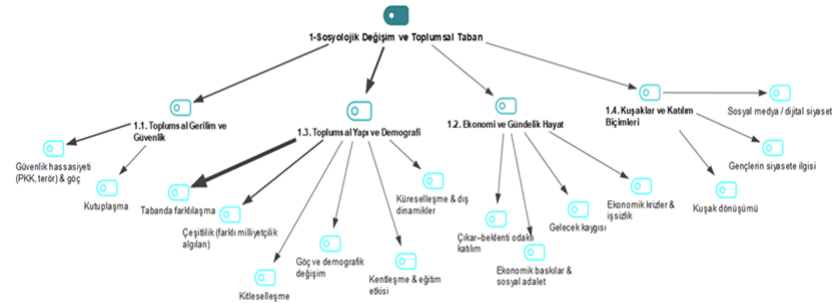
Parti Tabanı ve Seçmen Davranışı	Seçim ve Strateji	Seçim stratejisi & performansı (geniş küme)	11
	Profil ve Hareketlilik	Seçmen kırılmaları & yeniden yapılanma	14
		Çift taraflı etkileşim (MHP ↔ İYİ Parti)	3
		Şehirli / laik / merkez sağ seçmen profili	2
	Tutum ve Motivasyon	Sadakat & süreklilik	15
		Bilinçli seçmen desteği	3
		Pragmatik seçmen davranışı	3

Tablo 1’de görüldüğü üzere bulgulara çeşitli ana temalar ortaya çıkmıştır. Ana temalar, bunlara ait alt temalar ve kodlar frekanslarıyla birlikte ayrı ayrı sunulmuştur. Ana temalar ve bunlara bağlı alt temalarda ortaya çıkan bulguların net şekilde sunulabilmesi adına her ana tema ayrı şekilde değerlendirilmiştir.

Sosyolojik Değişim ve Toplumsal Taban

Araştırmanın en güçlü bulgularından biri, milliyetçi partilerin toplumsal tabanlarının zaman içinde ciddi dönüşüm yaşadığıdır. Toplumsal yapının, kuşaklar arası farklılıkların, ekonomik koşulların ve güvenlik kaygılarının milliyetçilik üzerinde belirleyici etkiler oluşturduğu görülmektedir. Şekil 1’de temaya ait alt tema ve kodlar hiyerarşik kod ve alt kod modeline göre verilmiştir.

Şekil 1. Sosyolojik değişim ve toplumsal taban temasına ait hiyerarşik kod-alt kod modeli

Toplumsal Gerilim ve Güvenlik

Katılımcılar, milliyetçiliğin şekillenmesinde terör (PKK) ve göç olgularının belirleyici rol oynadığını vurgulamıştır (f=17). Bu durum güvenlik hassasiyetinin tabandaki gücünü doğrulamıştır. Katılımcıların beka sorunu şeklinde gördüğü PKK tehdidi MHP’nin Türk-İslam çizgisi ve güncel siyasi reaksiyonlarıyla ilişkilendirilmiştir. Bir katılımcı bu güvenlik algısını şu sözlerle ifade etmektedir: "Bir beka problemi varsa PKK gibi, devlet müdahale eder. PKK bir hak istemiyor, bunu da herkes artık görüyor. PKK, Türk milletini bölme, yıkma politikası güden bir terör örgütüdür." Siyasi rekabette öne çıkan kutuplaşma (f=5) ise katılımcılarca 'bölücü ve tehlikeli' bulunarak eleştirilmiştir. Türkeş’in reddettiği ayrıştırıcı dilin halen sürdürülmesi ve etnik kimlik siyaseti, milliyetçiliğin kapsayıcılığına aykırı bulunmuştur. Siyasi deneyimi olan bir katılımcı, güncel milliyetçi söylemdeki kutuplaşma eğilimini tarihsel figürlerin perspektifiyle karşılaştırarak şu şekilde eleştirmektedir: "1997’den sonraki gelişmelere bakıldığında benim dikkatimi çeken ve kabul etmediğim, Alparslan Türkeş’in de kesinlikle reddettiği kutuplaştırıcı, ayrıştırıcı ve tehlikeli olan anlayışın günümüzde geçerliliğidir. Böyle bir değişim meydana gelmiştir... Doğu’da yaşayan vatandaşa Kürt dersin, başka yerdekine Laz veya Çerkez dersin insanlar arasında ayrışma oluyor, bu durumda doğru bir şey değildir"

1990’lardan itibaren artan terör ve göç dalgaları toplumsal dönüşümün temel dinamikleri olarak sıralanmıştır. Ayrıca uzun süreli iktidar pratiğinin toplumsal tabanı dönüştürdüğü ve konvansiyonel siyasetçilerin değişime direncinin yeni aktörlerin önünü tıkadığı ifade edilmiştir.

Küreselleşme ve SSCB'nin dağılmasıyla birlikte dış Türkler konusundaki hassasiyet artmış; devletin gücü sınır ötesi Türklerin haklarının korunmasıyla ilişkilendirilmiştir. Güncel göç karşıtlığı bağlamında Zafer Partisi'nin politikaları ise katılımcılarca 'faşist' bir eğilimden ziyade, taban kazandıran stratejik bir hamle olarak değerlendirilmiştir.

Yaşanan terör ve göç olaylarının milliyetçiliğin dönüşümünde belirgin rolü olması ilkçi ve etno sembolcü kuramların ön plana çıkardığı ortak kimlik, tarihsel mensubiyet ve öteki algısı üzerinden kurulmuş olan güvenlik temelli milliyetçilikle benzerlik göstermektedir (Geertz, 1973). Milliyetçiliğin siyasi rekabet ve küreselleşmenin etkisiyle dönüşümü de modernist kuramın milliyetçiliği değişen ekonomik ve siyasi şartların ürünü olarak değerlendiren bakış açısıyla paralellik göstermektedir.

Ekonomi ve Gündelik Hayat

Milliyetçiliğin şekillenmesinde sadece güvenlik ve kimlik unsurları değil iktisadi şartlar ve menfaat odaklı dinamikler de belirleyici olmaktadır. Katılımcılara göre çıkar beklenti odaklı katılım (f=9) ve iktisadi baskılarla sosyal adalet istekleri (f=4), milliyetçi partilerin toplumsal tabanını etkilemektedir. İşsizlik ve iktisadi krizle (f=2) yükselişte olan gelecek kaygısı (f=2), seçmenlerin milliyetçi partilere yöneliminde önemli etkenler arasındadır. Bu da iktisadi kırılğanlıkların milliyetçilik söylemini güçlendiren unsur durumuna geldiğini göstermektedir. Katılımcılar, gençlerin vize kuyruklarında beklemesi, işsizlik, uyuşturucu yaygınlığı ve adalet eksikliği gibi problemlerin milliyetçilik söylemini zayıflatan unsurlar olduğunu belirtmiştir. Krizlerin ve sosyal adalet eksikliklerinin milliyetçi idealizm üzerindeki etkisi katılımcı görüşlerinde şöyle örneklendirilmektedir: "Günümüzde gençler vize kuyruklarındaysa, işsizlik varsa, uyuşturucu yaygınsa, hak ve adalet yok ise zaten burada milliyetçilikten söz etmek mümkün değildir." Bu çerçevede ülkemizdeki ekonomik anlayışın milliyetçilik algısında önemli rol oynadığı belirtilmektedir. Türk gencinin ve emeklisinin sorunlarıyla ilgilenen politika anlayışının milliyetçi tabanda karşılık bulduğu ifade edilmiştir.

Ayrıca siyasi partilerin iç dinamikleri de ekonomik menfaatlerle ilişkilendirilmiştir. İyi Parti'den ayrılıkların nedenleri arasında yanlış isim tercihleri, bireysel isteklerin karşılanmaması ve çıkar iddiaları öne çıkmaktadır. Bu bulgu ekonomik yapının bozulmasının seçmenler üzerindeki etkisinin modernist kuramda öne çıkan sosyo-ekonomik dönüşüm süreçleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir.

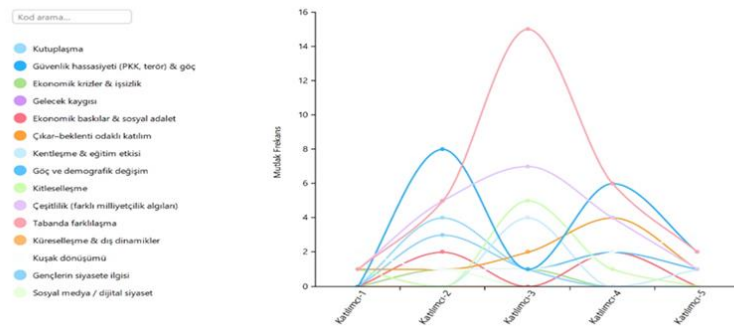
Toplumsal Yapı ve Demografi

Bulgular milliyetçi tabanın çeşitlendiğini ve sosyolojik dönüşüm geçirdiğini göstermektedir. Tabanda farklılaşma ve milliyetçilik algılarının çeşitlenmesi kodları bu değişimin ana göstergeleridir. Kentleşme, eğitim ve demografik hareketlilik süreçleri milliyetçiliğin toplumsal tabanda yeniden açıklanmasını sağlamıştır. Küreselleşme ve dış dinamiklerin etkisi Türk milliyetçiliğinin küresel boyuttaki gelişmelerle etkileşimini göstermektedir.

Yaşanan dönüşüm köyden kente göç eden ve eğitim düzeyi artan grupların milliyetçiliğe bakışını revize etmiştir. İlk olarak elit hareket şeklinde olan Türk milliyetçiliği, kentli orta sınıf ve üniversiteli gençler nezdinde kimlik ifadesine dönüşmüştür. Akademisyen katılımcılardan biri dönüşümü şöyle açıklamaktadır: "1960'larda milliyetçilik Türkiye'de yalnızca belirli bir elit nezdinde karşılık bulan bir durumdu. Türk milliyetçiliği ya da Türkçülük dediğimiz şey bir elit hareketiydi. Kendini Türk milliyetçisi olarak tarif eden partinin varlığı, Türk milliyetçiliğinin kiteselleşmesini hızlandırmıştır." Veriler Türk milliyetçiliğinin etnik ayrımcılığı kabul etmeyen kapsayıcı yapıda olduğunu ve toplumun bütün katmanlarında referans noktası oluşturduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, seküler/anti-emperyalist 'ulusalcılar' ile dini tonları barındıran 'milliyetçiler' arasında kavramsal farklılıklar bulunsu da, belirli toplumsal meselelerde konsensüs sağlandığı görülmektedir.

Yeni jenerasyonun sekülerleşme eğilimi milliyetçilik algısına esneklik kazandırmıştır. Dış görünüş (küpe, dövme vb.) ile geleneksel mekanlar (Ülkü Ocakları) arasındaki bariyerlerin aşılması buna örnektir. Siyasi coğrafya açısından bakıldığında, MHP'nin Cumhuriyet İttifakı ile birlikte 'Selçuklu Hilali' olarak tanımlanan geleneksel/taşıra tabanında güçlendiği İyi Parti'nin ise batı illerinde ve seküler kesimde karşılık bulduğu tespit edilmiştir. Bu farklılaşma bir katılımcı tarafından şu şekilde ifade edilmektedir: "Cumhuriyet İttifakı'nın kurulmasıyla birlikte tekrardan 1980 öncesi sosyolojik yapısına dönen bir Milliyetçi Hareket Partisi vardır. Bunun karşısında 1990 sonrası MHP'lileşen kentli, Akdenizli, laik bir yapıyı İyi Parti sahiplenmektedir." Sonuç olarak toplumsal yapıdaki dönüşüm, milliyetçi tabanın heterojenleşmesini beraberinde getirmiştir. Temaya ait kod trendleri Şekil 2'de sunulmuştur. Şekilde verilen bilgiler incelendiğinde en sık kullanılan kodun "Tabanda farklılaşma" kodu olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 2. Sosyolojik değişim ve toplumsal taban temasına ait kod trendi

Eğitim seviyesindeki artışlar ve kentleşme oranlarının yükselişin milliyetçilikte meydana gelen dönüşümde etki sahibi olması, milliyetçiliğin modern şartlarda yeniden üretildiğini ileri süren modernist kuramla uyum sağlamaktadır (Gellner, 2013: 53). Ayrıca milliyetçiliğin farklı toplumsal yapılarda ortak referans oluşturması ve tarihi aidiyetler üzerinden kimlik üretmesi etno sembolcü kuramın öne çıkardığı sembolik süreklilik ve ortak hafızayla örtüşmektedir (Smith, 1971). Siyasi coğrafya açısından bakıldığında MHP'nin "Selçuklu Hilali" olarak adlandırılan bölgelerde güçlenmesi, İyi Parti'nin ise kentli ve seküler kesimlerde karşılık bulması, iki partinin toplumsal tabanlarının farklı kültürel havzalarda yoğunlaştığını göstermektedir. Bu farklılaşma, Türk siyasetini açıklamada başvurulan merkez-çevre yaklaşımının (Mardin, 1990, ss. 30-66) işaret ettiği kültürel fay hatlarıyla diyalog içinde okunabilir. Bununla birlikte milliyetçiliğin Türkiye'de hem merkez hem çevre aktörlerince sahiplenilen söylem olması, iki partiden herhangi birinin doğrudan merkezin ya da çevrenin temsilcisi olarak konumlandırılmasına olanak vermemektedir. Bulguların ortaya koyduğu tablo, milliyetçiliğin bu klasik bölünmeyi kesen ve her iki havzada farklı içeriklerle yeniden üretilen bir söylem alanı olduğudur.

Kuşaklar ve Katılım Biçimleri

Yeni kuşakların siyasetle kurduğu ilişki, milliyetçi partilerin geleceği açısından kritik dönüşüm alanı olarak görülmektedir. Katılımcı ifadelerine göre kuşak dönüşümü ($f=9$) ve gençlerin siyasete ilgisi ($f=4$), milliyetçi tabanın dinamiklerini yeniden şekillendirmektedir. Dijitalleşme ve sosyal medya ($f=1$) genç seçmenlerin siyasi kimlik edinme biçimlerini farklılaştıran kanal olarak öne çıkmaktadır. Türkiye'de konvansiyonel siyasetçilerin sahayı terk etmemesi yeni siyasi aktörlerin ortaya çıkışını zorlaştırmakta ve genç kuşakların siyasal sisteme entegrasyonunu ertelemektedir. Günümüzde gençler dış dünyaya daha açıktır. Ülke şartlarını uluslararası düzeyde inceleme imkanına sahiptir. Bundan dolayı gençleri siyasete entegre eden onları ikna eden ve katılım süreçlerine katan siyasi yapılar avantajlı konumda görülmektedir.

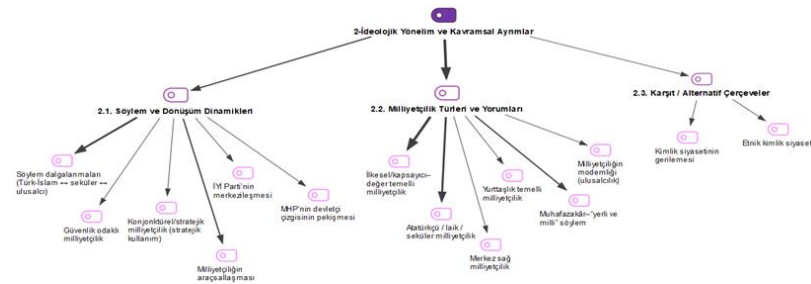
Toplumsal değişimle birlikte genç kuşakların sekülerleşmeye yöneldiği görülmektedir. Gençlik apolitik olmaktan ziyade siyasetin kendi sorunlarına çözüm bulamamasından kaynaklı anti-politik duruş sergilemektedir. Gençlerin mevcut kurumsal siyasete yönelik geliştirdiği yapısal mesafe ve küresel mukayese yeteneği bulgulara şu şekilde yansımıştır: *"Apolitik değil anti politik bir gençlik var. Anti politika siyasetin kendi sorunlarına çözüm bulamama durumudur nesilde bu yönde ilerliyor... Bugünün gençliği on yıl, yirmi yıl öncesine göre dış dünyaya daha açık, dış dünya ile ülkenin durumunu mukayese etme imkanına daha çok vakıf..."* Katılımcılar, milliyetçiliğin geçmişte kadın seçmen ve genç kızlarda karşılık bulmadığını, ancak günümüzde bu durumun değiştiğini vurgulamaktadır. Küpe takan, dövme yaptıran gençlerin dahi Ülkü Ocakları'nda yer alabilmesi, milliyetçiliğin toplumsal kapsayıcılığındaki genişlemeyi göstermektedir. Geleneksel milliyetçi mekanlar ile yeni jenerasyonun estetik ve kültürel tercihleri arasındaki bariyerlerin esnemesi saha gözlemlerinde şu tespitlerle desteklenmektedir: *"Milliyetçiliğin kadın seçmen ve genç kızlarda çok fazla karşılık bulmadığını eskiden görmekteydik. Şu an öyle değil. Küpe takıp dövme yaptıran gençler Ülkü Ocakları'nda var."* Bu bulgu, milliyetçi hareketin genç kuşakların yaşam tarzlarıyla daha esnek bir uyum geliştirdiğini ortaya koymaktadır. MHP tarihsel olarak milli duyguları yüksek gençlerin yetiştirilmesine önem vermiştir. Günümüz gençliğinin karşılaştığı vize kuyrukları, işsizlik, uyuşturucu yaygınlığı ve adalet eksikliği gibi problemler milliyetçilik söyleminin tek başına etkili olmasını zorlaştırmaktadır.

Neticede gençlerin siyasete katılımı ve kuşaklar arası farklılaşma milliyetçi partiler için hem meydan okuma hem de fırsat alanı sunmaktadır. Gençlerin sekülerleşen değer dünyaları, dijitalleşme ile şekillenen siyasal pratikleri ve anti-politik eğilimleri, milliyetçiliğin gelecekteki yönelimlerini doğrudan belirleyecek temel faktörler arasında görülmektedir.

İdeolojik Yönelim ve Kavramsal Ayrımlar

Araştırmanın ikinci ana teması milliyetçi partilerin ideolojik yönelimlerdeki farklılıklar ve bu yönelimlerin zaman içerisinde geçirdiği dönüşümlere odaklanmaktadır. Veriler milliyetçiliğin söylemde, kavramsal tanımlarda ve ideolojik pozisyonlarda çeşitlendiğini ve bu çeşitliliğin parti ayrışmalarını beslediğini göstermektedir. Şekil 3'de bu temaya ait alt tema ve kodlar hiyerarşik kod-alt kod modeline göre verilmiştir.

Şekil 3. İdeolojik yönelim ve kavramsal ayrımlar temasına ait hiyerarşik kod-alt kod modeli

Söylem ve Dönüşüm Dinamikleri

Bulgular milliyetçi partilerde belirgin söylem dalgalanmalarının (f=34) olduğunu yansıtmaktadır. Türk-İslam sentezinden seküler-ulusalcı vurgulara ve güvenlik odaklı söylemlere doğru çeşitlenen bu dalgalanmalar milliyetçiliğin ideolojik duruştan ziyade stratejik siyaset aracı olarak araçsallaştırıldığını (f=25) göstermektedir. Konjonktürel (f=10) ve güvenlik odaklı (f=8) yaklaşımlar milliyetçi retoriğin ittifak süreçleri veya kriz dönemlerinde dönemsel amaçlara hizmet edecek şekilde yoğunlaştığını doğrulamaktadır. Türk tarihinde modern bir olgu olarak gelişen milliyetçilik Soğuk Savaş dönemindeki doktriner karakterinden sıyrılarak günümüzde esnek ve pragmatik bir çerçeveye evrilmiştir (Hobsbawm, 2017, s. 107). Ancak kavramın dönemsel olarak kutuplaştırıcı kullanımı, katılımcılarca bölücü ve tehlikeli bir eğilim olarak nitelendirilmiştir.

Partiler düzeyinde yapılan incelemede; MHP'nin Türkiye sonrası dönemde ulusalcı çizgi ile Türk-İslam ülküsü arasında konjonktürel geçişler yaşadığı ve Atatürk milliyetçiliği ile Türkçülüğü sentezleyen bir yapı sergilediği görülmektedir. Akademisyen katılımcılardan biri bu dalgalanmayı dönemler üzerinden şöyle betimlemektedir: *"Türk milliyetçiliği söz konusu olduğunda MHP'de bazen Türkçülüğün, bazen Türk-İslam'ın, bazen dini kimliğin ön plana çıktığı dönemler olmuştur. Buna sebep olan, içinde bulunulan konjonktürdür. 2000'li yıllarda MHP, Türk milliyetçiliğini Atatürk milliyetçiliği ile harmanladı. 15 Temmuz'dan sonraki dönemde ise ittifaklar sayesinde Türklükle İslam'ı harmanlayan klasik Türk-İslam ülküsü şeklindeki bakış açısını ön plana çıkarmıştır."* Buna karşın milliyetçiliği parti sınırlarına hapseden yaklaşım, kavramı daraltan bir unsur olarak değerlendirilmektedir. İyi Parti ise merkez sağda konumlanma arayışıyla seküler ve Atatürk milliyetçisi kimlik benimsemiştir. Diğer aktörler bağlamında, CHP'de sol-liberal kayma ile Kemalist milliyetçiliğin zayıfladığı, AK Parti'nin ise özellikle 2016 sonrası Cumhur İttifakı ile milliyetçiliği araçsal bir retorik olarak muhafazakâr ekseninde kullandığı gözlemlenmiştir. Katılımcı görüşüne göre: *"Cumhur İttifakı, Adalet ve Kalkınma Partisi'ni daha çok milliyetçiliğe yaklaştırmıştır; Milliyetçi Hareket Partisi'ni ise biraz daha İslamcılığa yaklaştırmıştır."* Bu ifade, ittifak ilişkisinin yalnızca seçim stratejisi düzeyinde kalmayıp tarafların ideolojik konumlanmalarını karşılıklı olarak dönüştürdüğünü ortaya koymaktadır. Zafer Partisi göçmen karşıtı seküler hat oluşturmaktadır. Büyük Birlik Partisi de geleneksel İslami ve milliyetçi çizgisini korumuştur.

Sonuç olarak Türkiye özelinde milliyetçilik toplumsal dinamikler, güvenlik sorunları ve küresel gelişmeler doğrultusunda farklı işlevler yüklenen dinamik alan niteliğindedir. Bu da kavramın hem ideolojik hem de pragmatik meşruiyet kaynağı olarak merkezi konumunu koruduğunu kanıtlamaktadır.

Milliyetçilikte meydana gelen dönüşümler ve milliyetçiliğin siyaset aracı olarak araçsallaştırılması araçsal milliyetçiliğin savlarıyla paralellik göstermektedir (Brass, 1991, s. 45). Milliyetçiliği politik bir argüman ve mobilizasyon aracı şeklinde açıklayan yaklaşımlar (Breuilly, 1993), partilerin kriz ve ittifak dönemlerindeki dönüşümlerini açıklayıcı niteliktedir. İyi Parti seküler ve demokratik vurgularla kapsayıcı sivil milliyetçilik ekseninde konumlanmaktadır. MHP ise Türk-İslam ülküsü ve muhafazakar temellerden yola çıkarak daha kültürel milliyetçiliği öne çıkarması klasik sivil-kültürel milliyetçilik ayrımının Türkiye'de ki yansımasıdır (Kohn, 2012, ss. 130-146).

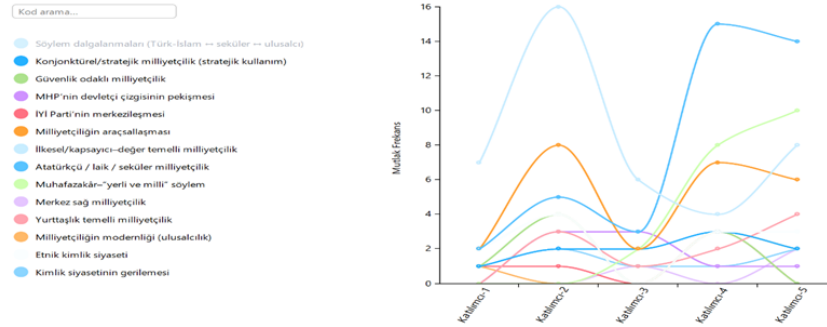
Milliyetçilik Türleri ve Yorumları

Araştırma bulguları, milliyetçiliğin Türkiye siyasetinde heterojen biçimlerde tanımlandığını ortaya koymaktadır. Katılımcı ifadelerinde en sık tekrarlanan temalar; ilkesel/kapsayıcı-değer temelli (f=41) ve Atatürkçü/seküler (f=39) milliyetçilik anlayışlarıdır. Bunları sırasıyla muhafazakâr söylem (f=20), yurttaşlık temelli yaklaşım (f=10) ve merkez sağ milliyetçilik (f=3) izlemektedir. Veriler kavramın ırksal kimlikten değil Türk milletinin gelişmesini amaçlayan rasyonel program ve kapsayıcı kültür meselesi olarak yorumlandığını göstermektedir. Bir katılımcı bu anlayışı şu sözlerle ifade etmektedir: *"Milliyetçiliği, millet adına bir teklif, bir program, bir akıl ve bilim meselesi olarak ele almayan hiçbir parti, kurum ve şahıs milliyetçi olamaz."* Benzer şekilde diğer katılımcı, milliyetçiliğin ırka dayanmayan kapsayıcı niteliğini ön plana çıkarmaktadır: *"Bizim Türk milliyetçiliğimiz; aynı dini yaşayan, aynı şeye ağılayan, aynı topraklarda yaşayan kişilerden oluşan, ırka dayanmayan bir kültür milliyetçiliğidir."*

Siyasi partiler bağlamında MHP tarihsel süreçte Türk-İslam ülküsüyle ulusalcı retorik arasında konjonktürel geçişler yaşamıştır. Son kertede Atatürk milliyetçiliğini kendi ideolojik laboratuvarında sentezleyen yapı sergilemiştir. İyi Parti ise kuruluşunda merkez sağda konumlanmayı hedeflemiştir. Demokrasi, özgürlük ve kalkınma vurgularıyla seküler milliyetçilik anlayışı geliştirerek MHP'den ayrılmıştır.

Kavramsal düzlemde seküler ve muhafazakar milliyetçilik arasındaki ayrım, temel fay hattı olarak öne çıkmaktadır. Bu öngörü katılımcı ifadelerinde açık biçimde yer almaktadır: *"Bundan sonraki dönemde sekülerlik ve muhafazakarlık, Türk milliyetçiliği içinde bir fay hattı olacaktır."* Milliyetçiliğin tarihsel olarak dinle olan bağına rağmen yeni kuşaklar arasında seküler eğilimlerin güçlendiği öngörülmektedir. Sonuç olarak milliyetçilik ilkesel, seküler, muhafazakâr ve yurttaşlık temelli farklı yorumlarla şekillenmekte tüm partiler için vazgeçilmez siyasal meşruiyet kaynağı olma özelliğini sürdürmektedir.

Şekil 4. İdeolojik yönelim ve kavramsal ayrımlar temasına ait kod trendi

Karşıt / Alternatif Çerçeveler

Milliyetçilik, yalnızca içsel yorumlarla değil, karşısında konumlanan alternatif söylemlerle etkileşim halinde şekillenmektedir. Bu kapsamda etnik kimlik siyaseti (f=12), milliyetçiliğin karşısındaki temel unsur olarak görülmektedir. Kimlik siyasetinin gerilemesi (f=7), milliyetçi söylemin siyasal alanı domine etmeye başladığını göstermektedir. Katılımcılar, "Türk Milleti" tanımıyla sorun yaşayan yapıların milliyetçi kabul edilemeyeceğini vurgulamaktadır. Osmanlı mirasına ve Türkçe'nin dış Türkler vizyonuna yönelik eleştirileri, milliyetçiliği mikro ölçekte yıpratma çabası olarak nitelendirmektedir. Bir katılımcı bu ölçütü şu sözlerle ortaya koymaktadır: *"'Türk Milleti' kavramı ile sorunlu olan partilerin milliyetçi olmayacağı su götürmez bir gerçektir."* Ulusalcılık, milliyetçiliğe kıyasla daha dar bir coğrafi vizyona sahip, rasyonel ve ulus-devletçi bir akım olarak tanımlanmaktadır. Siyasetçi katılımcılardan biri bu farkı coğrafi vizyon üzerinden tanımlamaktadır: *"Ulusalcılık coğrafi vizyon olarak çok daha dar bir çerçevede yer tutmaya çalışıyor. Fakat biz Türk milliyetçileri, çok daha geniş bir coğrafyada, insanlığın bütünü ile birlikte Türk milletinin geleceğini ele alıyoruz."* Akademisyen katılımcı ise ayrımı kavramsal düzlemde, din ve sekülerlik eksenini üzerinden kurmaktadır: *"Ulusalcılık eşittir milliyetçilik eksi dindir. Millet kelimesi İslami bir terminolojiyi içinde barındırır; milliyetçilik dini bir çağrışıma ön plana çıkarır."* Ulusalcı kesimin milliyetçiliği ırkçılıkla eşdeğer görmesi ve dini/etnik unsurları dışlayan yaklaşımı eleştirisi konusudur. Milliyetçiliğin farklı ideolojik konumlanmalar içinde yeniden üretildiğini vurgulayan etno-sembolcü kuramla da uyumlu görünüm sergilemektedir.

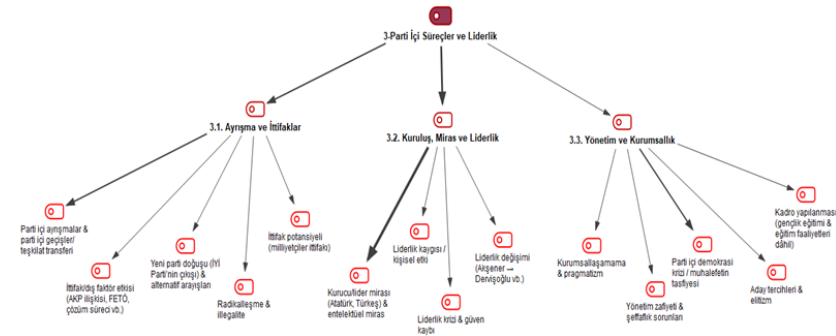
Uluslararası seviyede Avrupa'daki göç ve etnik milliyetçilik dalgası Türkiye'deki tartışmaları etkileyen önemli faktördür. Bu kapsamda Zafer Partisi'nin göçmen karşıtı söylemleri milliyetçiliğin alternatif çerçevede tekrardan tanımlandığını göstermektedir. Ayrıca MHP'nin, İyi Parti'yi DEM Parti ile iş birliği üzerinden eleştirmesi milliyetçiliğin rakip aktörler arasında meşruiyet ve çatışma alanı işlevi gördüğünü göstermektedir. Sonuçta etnik siyaset, ulusalcılık ve sol-liberal yaklaşımlar milliyetçiliği yeniden konumlandırırsa da bulgular milliyetçi retoriğin Türkiye siyasetindeki merkezi konumunun zayıflamadığına işaret etmektedir. Bu değerlendirme üç gözleme dayanmaktadır: İlk olarak katılımcılar Türkiye'de siyasi başarı arayışındaki her akımın milliyetçi retoriğe eklenmek durumunda olduğunu vurgulamaktadır. Bir katılımcının ifadesiyle "Türkiye'de bir akım başarılı olmak istiyorsa kesinlikle milliyetçiliğe entegre olmalıdır" İkinci olarak milliyetçi partilerin toplam oy oranının son genel seçimde yaklaşık %24 düzeyine ulaşması (YSK, 2023)

söylemin seçmen düzeyindeki karşılığını göstermektedir. Son olarak farklı ideolojik geleneklerden gelen partilerin bile milliyetçi temalara başvurusu milliyetçiliğin parti yelpazesini kesen meşruiyet dili haline geldiğini ortaya koymaktadır.

Parti İçi Süreçler ve Liderlik

Bu ana tema, milliyetçi partilerdeki içsel dinamikleri, liderlik süreçlerini ve kurumsallaşma düzeylerini ortaya koymaktadır. Katılımcıların ifadeleri, parti içi ayrışmaların, liderlik figürlerinin ve kurumsal yapı sorunlarının milliyetçi partilerin dönüşümünde belirleyici olduğunu göstermektedir. Şekil 5.'de bu temaya ait alt tema ve kodlar hiyerarşik kod-alt kod modeline göre verilmiştir.

Şekil 5. Parti içi süreçler ve liderlik temasına ait hiyerarşik kod modeli

Ayrışma ve İttifaklar

Milliyetçi partilerin dikkat çekici özelliklerinden biri parti içi ayrışmalar ve teşkilat transferleridir. Milliyetçi Hareket Partisi'nden İyi Parti'ye yönelimler, partiler arasındaki geçişkenliği göstermektedir. Katılımcılar yeni parti doğuşu sürecinde İyi Parti'nin çıkışını MHP'nin Adalet ve Kalkınma Partisi ile ittifak kurmasına yönelik tepki olarak değerlendirmektedir. Bu süreçte ittifaklar ve dış faktörler, çözüm süreci ve 15 Temmuz darbe girişimi gibi olaylar milliyetçi partilerin yönelimlerinde belirleyici rol oynamıştır. İttifaklar bir yandan milliyetçi tabanda kırılmalara yol açarken diğer yandan yeni siyasi aktörlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Ayrıca ittifak potansiyeliyle radikalleşme ve illegalite, milliyetçi partilerin gelecekteki yönelimlerini şekillendiren unsurlar olarak görülmektedir.

Katılımcılar, bir partiye katılmanın veya ayrılmanın siyasetin doğasında yer aldığını, ancak her ayrılığın gelecekte benzer hataların önlenmesi açısından incelenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. *"Nasıl ki bir siyasi partiye katılmak doğal bir haksız, aynı şekilde o partiden ayrılmak da bir hak. Fakat her ayrılığı da ayrı ayrı incelememiz lazım ki gelecek dönemlerde benzer hatalar yapılmaz."* MHP'deki ayrılıklar çoğunlukla parti çizgisinden sapma veya ideolojik farklılıklara bağlanırken, İyi Parti'deki ayrılıkların yanlış aday tercihleri veya cumhurbaşkanı adayı belirsizliği gibi nedenlerle ilişkili olduğu ifade edilmektedir.

MHP'den ayrılan birçok kişinin hâlâ "bizim parti" söylemini kullanması, iki parti arasındaki ayrışmanın yalnızca kurumsal düzeyde değil, tabanda da karmaşık yapıya sahip olduğunu göstermektedir. İyi Parti'den ayrılanlar arasında Ümit Özdağ ve Yavuz Ağırallıoğlu gibi isimler sosyolojik gerekçelerle öne çıkarken, taşra teşkilatlarında İyi Partililerin önemli kısmının geçmişte MHP kökenli olması, iki parti arasındaki geçişkenliği daha görünür hale getirmektedir. Akademisyen katılımcılardan biri bu geçişkenliği sahadaki gözlemleriyle şöyle somutlaştırmaktadır: *"Taşrada, Anadolu'da, il teşkilatlarında, delegelerde gördüğüm şey, birçok İyi Partilinin daha önceden MHP'li olduğudur. 2018 öncesi MHP il başkanı olan birini 2018 sonrası İyi Parti il başkanı olarak*

görebilmektesiniz. Bu kişiler sosyolojik dönüşümle mi İyi Partili oldular, yoksa siyasi motivasyon mu ön plana çıktı, bundan emin değilim."

İyi Parti'nin kuruluşu, milliyetçi ve cumhuriyetçi değerleri benimsemiş, demokrasiye inanan kesimlerin iktidar alternatifi oluşturma arayışından doğmuştur. Bu bağlamda, MHP'nin 15 Temmuz sonrası AK Parti ile ittifak kurması ve yönetim değişimine dair iç tartışmalar, İyi Parti'nin ortaya çıkışının temel gerekçeleri arasında gösterilmektedir. Parti, liderlik mücadelesinde başarı kazanamayan MHP kökenli aktörlerce kurulmuş, kuruluşundan itibaren milliyetçi kimlik taşısa da merkez sağ iddiasıyla şekillenmiştir. MHP'nin 1980 öncesi sosyolojik yapısına Cumhur İttifakı ile yeniden yöneldiği, partinin AK Parti ile ilişkilerinin ise tabanda eleştirilere neden olduğu bulgulanmıştır. Katılımcılar, özellikle 15 Temmuz sonrası dönemde MHP'nin Türklük ve İslam'ı harmanlayan klasik "Türk-İslam Ülküsü" anlayışına geri döndüğünü vurgulamaktadır. Bu süreçte radikal toplumsal kesimlerin de Cumhur İttifakı sayesinde MHP'ye yaklaştığı ifade edilmiştir. MHP'nin İyi Parti'yi Altılı Masa'da yer alması ve DEM Parti'nin desteği ile ilişkilendirmesi milliyetçi söylemin siyasi aktörler arasındaki çatışma unsurlarından biri olmuştur. Neticede milliyetçi partilerdeki ayrışmalar ve ittifaklar sadece ideolojik sebeplerden kaynaklanmamaktadır. Bu sebepler arasında kişisel beklentiler, liderlik mücadeleleri ve konjonktürel gelişmelerde bulunmaktadır bu da milliyetçiliğin Türkiye siyasetindeki merkezi rolünü güçlendirirken farklı milliyetçi damarların yeni aktörler üretmesine zemin hazırlamaktadır.

Parti içi ayrışmalar, teşkilat transferleri ve yeni siyasi parti oluşumları, parti kurumsallaşmasıyla ilgilidir. MHP'den ayrılan aktörlerin sonraki süreçte de bizim parti söylemini kullanması ve aidiyet duygusunu sürdürmesi Türk milliyetçiliğinin salt rasyonel siyasi tercih olmadığını göstermektedir. Aksine literatürde belirtildiği üzere derin siyasi toplumsallaşma ve alt-kültür kimliği olduğunu doğrulamaktadır (Bora & Can, 1999). İyi Parti'de ki ayrılıkların ideolojik sapmalardan ziyade pragmatik sebeplere dayanması ve partinin merkez sağ iddiası, literatürde Otto Kirchheimer (1966, ss. 177-200) tarafından kavramsallaştırılan kitle partisi modeline geçiş sürecinde yaşanan kurumsallaşma krizleri olarak görülmektedir.

Kuruluş, Miras ve Liderlik

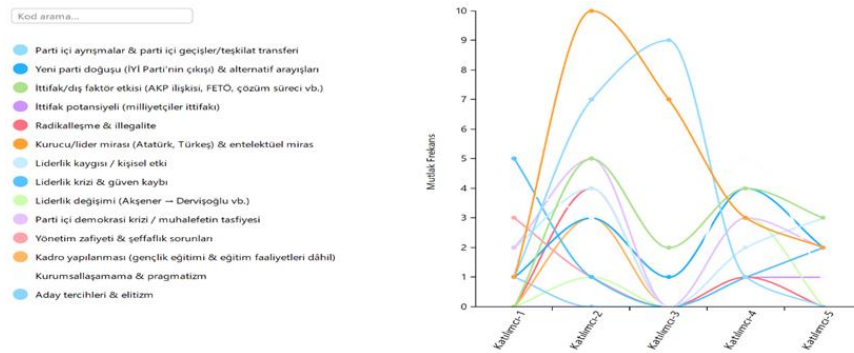
Milliyetçi partilerde parti içi süreçlerin en belirleyici unsurlarından biri, liderlik olgusudur. Bulgular, kurucu/lider mirası ve entelektüel miras kodunun öne çıktığını göstermektedir. Katılımcılar, Türk milliyetçiliğinde Atatürk ve Alparslan Türkeş gibi figürlerin sadece tarihsel sembol olmadığını bununla birlikte ideolojik sürekliliğin vazgeçilmez referansları olduğunu vurgulamaktadır. Ziya Gökalp, Erol Güngör ve Sadri Maksudi Arsal gibi isimler de entelektüel miras açısından öne çıkmaktadır. Türk milliyetçiliğinin düşünsel altyapısının bilimsel, kültürel ve felsefi temel üzerine inşa edildiğini ortaya koymaktadır. Alparslan Türkeş'in liderliği, Türk milliyetçiliğini fikirden çıkarıp aksiyona dönüştüren dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir. Bir katılımcı bu değerlendirmeyi şu sözlerle ifade etmektedir: *"Türk milliyetçiliği fikrini aksiyon haline geçiren insanın Alparslan Türkeş olduğu gerçeğini bir daha tekrar edebilirim. Onun vefatından sonra Türk milliyetçiliğini tanımlama ve içerik açısından bir değişim yaşanmıştır."* Katılımcılar, Türkeş'in Misak-ı Milli sınırlarının ötesinde de Türklerin yaşadığına yönelik söylemlerinin henüz daha kalıcılığını koruduğunu belirtmektedir. MHP'nin kuruluşu, Türkeş'in 1965'te Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'ne katılmasıyla başlamıştır. Bu süreç, partiyi Türk milliyetçiliğinin ve ülkücülüğün sembolü haline getirmiştir. Akademisyen katılımcılardan biri bu okumayı şöyle gerekçelendirmektedir: *"MHP'nin 1969 yılında kurulduğunu düşünmüyorum. İsmi 1969'da konulmuş olsa da 1965'i almak gerekmektedir; çünkü bu tarihte Alparslan Türkeş partiye giriyor ve kısa süre içinde genel başkan oluyor."* Soğuk Savaş zamanında şekillenen Türkeş'in retorik, günümüzde MHP söylemleriyle büyük ölçüde paralellik göstermektedir. Liderlik kaygısı ve kişisel etkinin belirleyiciliği ($f=11$), liderlik krizi ve güven kaybı ($f=9$) ve liderlik değişimi ($f=4$) kodları, milliyetçi partilerde lider merkezli siyaset tarzının güçlü fakat aynı zamanda kırılabilir yapı oluşturduğunu ortaya

koymaktadır. İyi Parti’de Meral Akşener’in liderliği partinin kuruluşunda belirleyici olmuştur. Müsavat Dervişoğlu’nun genel başkanlığı partinin gelecekteki kimliğinin şekillenmesinde yeni aşama olarak görülmüştür. MHP özelinde ise köklü siyasi geçmişine rağmen partinin kimliğinin giderek Devlet Bahçeli etrafında toplanan üst yönetim anlayışına dönüştüğü görülmektedir. Bu durum da Genel Başkan ve ekibi ne isterse o olur anlayışını ortaya çıkarmıştır. Lider merkezli bu yapı, partiyi bireysel karizmaya bağımlı hale getirmiştir.

Türk toplumu genelinde lider odaklı siyasal kültürün bulunması milliyetçi partilerde de yansımaları bulmaktadır. İyi Parti’nin kuruluşu bu kapsamda değerlendirilmektedir. Parti, MHP içinde liderliği kazanamayan aktörlerin öncülüğünde kurulmuştur. Kuruluş süreci sadece MHP’nin AK Parti ile ittifakına tepki değildir. Aynı zamanda liderlik rekabetinin oluşturduğu kırılmaların neticesi olarak değerlendirilmektedir. Bundan dolayı milliyetçi partilerde kurucu figürlerin mirası kadar mevcut liderlerin bireysel yönelimleri ve stratejileri de partilerin ideolojik duruşunu ve tabandaki meşruiyetini belirlemektedir.

Bu alt tema bağlı olduğu ana temada en öne çıkan kodu barındırdığı için temada yer alan kodların trendi incelenmiştir. Şekil 6’de temaya ait kod trendi verilmiştir. Şekilde verilen bilgiler incelendiğinde en sık kullanılan kodun “Kurucu/lider mirası (Atatürk, Türkeş) & entelektüel miras” kodu olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 6. Parti içi süreçler ve liderlik temasına ait kod trendi

Yönetim ve Kurumsallık

Katılımcıların ifadeleri, milliyetçi partilerde kurumsallaşma sorunlarının belirgin olduğunu ortaya koymaktadır. Bulgulara göre, parti içi demokrasi krizi ve muhalefetin tasfiyesi ($f=12$), yönetim zafiyeti & şeffaflık sorunları ($f=7$) ve liyakat eksikliği & kadro yapılanması ($f=6$) milliyetçi partilerin kurumsal kapasitesini sınırlayan başlıca engellerdir. Ayrıca kurumsallaşamama ve pragmatizm ($f=13$) ile aday tercihleri ve elitizm ($f=4$), partilerin güçlü lider merkezli yapıları karşısında kurumsal meşruiyet ve sürdürülebilirlik açısından zayıf kaldığını göstermektedir.

Milliyetçi Hareket Partisi, köklü siyasi geçmişine rağmen günümüzde Devlet Bahçeli etrafında toplanmış bir üst yönetim ile anılmaktadır. Genel Başkan ve ekibinin iradesi dışında farklı düşüncelerin dile getirilememesi, parti içi istişare ve tartışma kültürünün zayıflamasına yol açmıştır. Bu durum, Alparslan Türkeş dönemindeki daha istişareye dayalı yapının aksine, katı hiyerarşi ve otoriterlik temelinde şekillenen bir kurumsal yapı yaratmıştır. Bir katılımcı bu dönüşümü şöyle ifade etmektedir: *"Biz Türk milliyetçileri, yalnızca yanlış diyen bir anlayıştan yetiştik. Tartışma yapan, istişare kültürü olan, toy kuran bir millettir Türk milleti. Önceki dönemlerde parti içindeki durum istişareye dayanıyordu."* Katılımcılar, MHP’deki yönetim değişim sürecinin parti içi muhalefetin tasfiye edilmesinin, İyi Parti’nin ortaya çıkışındaki temel motivasyonlardan biri olduğunu vurgulamaktadır.

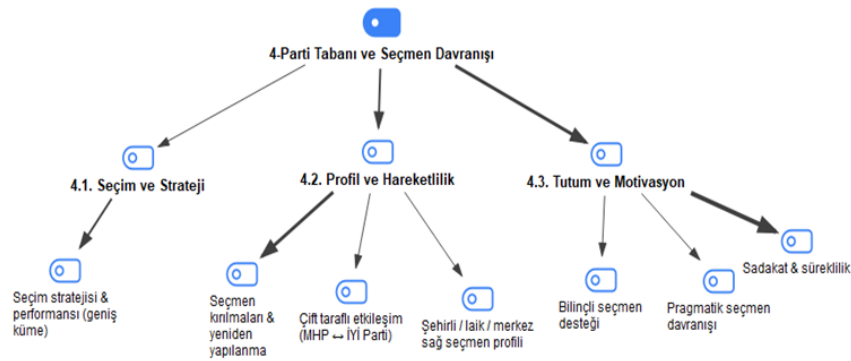
Öte yandan, MHP'deki ayrılmalar daha çok parti içi kurallara uyulmaması nedeniyle merkez tarafından yapılan görevden almalarla ilişkilendirilmektedir. İyi Parti'deki ayrılmalar genellikle kişisel menfaatler ve aday belirleme süreçlerindeki sorunlarla açıklanmaktadır. Bir katılımcı konuyla ilgili olarak: *MHP'deki ayrılmalar, parti içi kurallara uyulmadığından ötürü genel merkez tarafından görevden almalarla gerçekleşmiştir. İyi Parti'deki ayrılmalar ise parti içi karışıklıklardan olmuştur. Bazı ayrılmalar parti içindeki demokrasinin işlemediği savunulduğu için yaşanmıştır.*" Bu farklılık milliyetçi partilerde ayrışmaların çoğu zaman ideolojik olmaktan ziyade yönetim zafiyetleri ve kurumsal sorunlardan kaynaklandığını ortaya koymaktadır. Sonuçta milliyetçi partilerin her iki örneğinde de lider merkezli siyaset tarzının ön plana çıktığı görülmektedir.

Bulguların ortaya koyduğu parti içi demokrasi krizi, muhalefetin tasfiyesi ve güçlü lider merkezli yapılar, siyaset bilimi literatüründeki oligarşinin tunç kanunu teziyle doğrudan örtüşmektedir (Michels, 1962). Nitekim parti içi demokrasinin zayıflaması, lider merkezli yapıların güçlenmesi ve örgütsel süreçlerin şeffaflıktan uzaklaşması, siyasal partilerin kurumsallaşmasını sınırlayan temel faktörler olarak değerlendirilmektedir. Bununla beraber parti içi aidiyetin güçlü şekilde sürdürülmesi ve siyasal kimliğin alt-kültür olarak yeniden üretilmesi milliyetçi hareketlerin sadece kurumsal değil sosyolojik ve kültürel yapı olarak varlığını sürdürdüğünü göstermektedir.

Parti Tabanı ve Seçmen Davranışı

Bu başlık altındaki ana tema milliyetçi partilerin taban yapısını, seçmen profillerini ve oy verme davranışlarını incelemektedir. Katılımcıların ifadeleri, MHP ve İyi Parti seçmenlerinin benzer kökenlerden gelmesine rağmen farklı motivasyonlara sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Aşağıdaki tabloda bu temaya ait alt tema ve kodlar hiyerarşik kod-alt kod modeline göre verilmiştir.

Şekil 7. Parti tabanı ve seçmen davranışı temasına ait hiyerarşik kod-alt kod modeli

Seçim ve Strateji

Milliyetçi partilerde seçim stratejisi ve performansı ($f=11$) önemli tartışma alanı olarak öne çıkmaktadır. Katılımcıların değerlendirmelerinde İyi Parti büyükşehirlerde iktidar partisine karşı ittifaklarla dikkat çekici başarı elde etmiştir. Milliyetçi Hareket Partisi ise Cumhur İttifakı ile birlikte siyaseti devam ettirmiştir. Bu durum, seçmen davranışının sadece ideolojik eğilimlerle olmadığını stratejik faktörlerle de belirlendiğini göstermektedir.

İyi Parti'nin seçim stratejisinde genç seçmenleri siyasete entegre etme potansiyeli kritik unsur olarak görülmektedir. İstanbul ve Ankara gibi büyükşehirlerde, içinde yer aldığı ittifak sayesinde iktidar partisine karşı seçim başarısı elde eden İyi Parti ittifak siyasetini etkin kullanma becerisine dayalı stratejik hamle kabiliyeti sergilemiştir. Bir katılımcı bu süreci şu sözlerle değerlendirmektedir: *"Geçerli olan başkanlık sisteminde partilerin güç birliği yapması gereken seçimler atlattık. İyi Parti güç birliği yaparak güzel stratejik hamleler yapmıştır; bundan dolayı da ilk defa iktidar partisini İstanbul ve Ankara'da yenmiştir."* Yozgat gibi geleneksel milliyetçi tabana sahip illerde partinin oy oranlarının düşük kalması, İyi Parti'nin milliyetçi seçmenle ilişkisini

sorgulatmaktadır. Akademisyen katılımcılardan biri bu çelişkiyi şöyle dile getirmektedir: *"Seçim sonuçlarına göre illerden gelen oy oranları konusunda net konuşamıyorum. O zaman Yozgat ilinde İyi Parti'nin aldığı oy oranını nereye oturtacağız? Ben burada sosyolojik değişim ve dönüşüm yoktur demiyorum; en azından tavanda bir değişim ve söylemde bir değişim vardır."* Katılımcıların aktarımlarına göre, partinin milliyetçi kimliği, parti içinde milliyetçi olmayan aktörlerin siyaset yapma şansının düşük olduğu düşüncesiyle pekişmektedir.

İyi Parti, kuruluş sürecinde merkez sağı temsil etmeyi hedeflemiş olsa da zamanla milliyetçiliği benimseyen çizgiye kaymış ve bu süreçte soldan da oy alma çabası göstermiştir. Bu stratejik yönelimler her zaman arzu edilen başarıyı getirmemiştir. Partide yaşanan ayrılıklar hem seçim stratejilerinin hem de ittifak politikalarının yarattığı beklenti-gerçeklik uyumsuzluğu ile ilişkilendirilmiştir. Katılımcılar İyi Parti'nin sonraki seçimlerde oy oranını koruyabilmesi ve daha geniş toplumsal kesime ulaşabilmesi için stratejik kimliğini netleştirmesi ve seçmen karşısında daha güçlü performans sergilemesi gerektiğini vurgulamaktadır.

MHP'nin seçim stratejisinde ittifak politikaları belirleyici olmuştur. Cumhur İttifakı çerçevesinde AK Parti ile kurulan yakın ilişki siyasi gücünü pekiştirmesine olanak tanımıştır. Bununla birlikte, bazı katılımcılar MHP'nin bu ittifaklar sebebiyle bağımsız hareket alanının daraldığını ve partinin milliyetçi söylemini ikincil konuma düşürdüğünü ifade etmektedir.

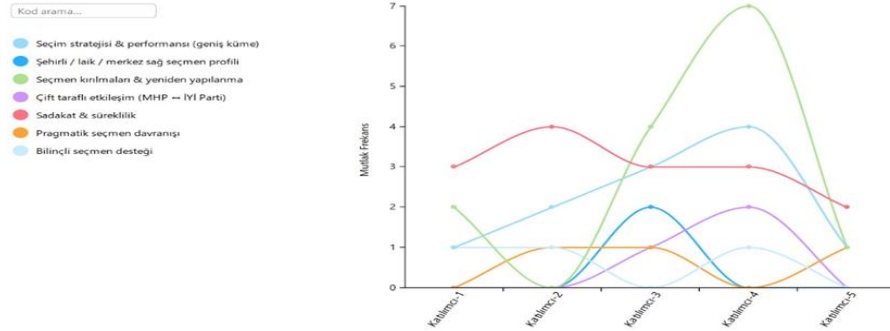
Sonuçta milliyetçi partilerin seçim stratejileri, ittifaklar, genç seçmenlerin rolü, coğrafi farklılıklar ve milliyetçi kimliğin yorumlanması üzerinden şekillenmektedir. Stratejik tercihlerin kısa vadeli başarı getirdiği, ancak uzun vadeli kurumsal güçlenme için net siyasal yönelim ve tutarlılık gerektiği bulgulanmıştır.

Profil ve Hareketlilik

Milliyetçi tabanın sosyolojik profili Türk siyasetindeki dönüşümün göstergelerinden biridir. Veriler seçmen profilinin şehirli/seküler ve taşra/muhafazakâr gruplar arasında ayrıştığını İyi Parti'nin kentli ve eğitimli kesimlerden destek aldığını göstermektedir. MHP'nin ise geleneksel muhafazakâr tabandan destek aldığını ortaya koymaktadır. İki parti arasındaki güçlü seçmen geçişkenliği her iki yapının sosyal tabanının büyük ölçüde ortak ülkücü kimlik üzerinden şekillendiğini doğrulamaktadır. Coğrafi açıdan MHP "Selçuklu Hilali" olarak adlandırılan bölgelerde konsolide olmaktadır. İyi Parti batı illerinde ve seküler odaklarda karşılık bulmaktadır.

Milliyetçi seçmen davranışları sadakat, pragmatizm ve bilinçli tercih eksenlerinde farklılaşmaktadır. MHP tabanında öne çıkan sadakat ve süreklilik (f=15), lidere ve partiye yönelik duygusal/geleneksel bağlılıkla desteklenmektedir. Katılımcılar, MHP'yi milliyetçiliğin tarihsel sürekliliğini temsil eden en istikrarlı yapı olarak tanımlamaktadır. *"MHP, 2016 sonrasında Türkiye'deki en istikrarlı milliyetçi partidir. Bunda Devlet Bahçeli'nin açıklamaları ve parti politikaları etkilidir: önce ülke menfaati, sonra parti menfaati."* İyi Parti seçmeninde kısa vadeli beklentilere dayalı hareketlilik daha belirgindir. Bununla birlikte, İyi Parti'nin Atatürkçü ve seküler vurgusu, rasyonel ve bilinçli bir seçmen desteğini (f=3) de beraberinde getirmektedir.

Milliyetçilik, seçmen nezdinde sadece kimlik söylemi değildir. Milletin menfaati, bilimsel gelişim ve devletin bekasıyla ilişkilendirilen dinamik "mefkure" olarak algılanmaktadır. Bir katılımcı milliyetçiliğin çok katmanlı algılanışını şöyle ifade etmektedir: *"Milliyetçilik bazılarına göre geçici bir histir. Bazılarına göre seçimde oy kullanmaktır. Bazılarına göre ise mefkuredir, hayatının her alanında davranışlarına yön veren bir yapıdadır. Ülkücüler ve Türk milliyetçilerine göre milliyetçilik mefkuredir."* Sonuç olarak milliyetçi partilerin toplumsal tabanında MHP'de sadakat ve geleneksel süreklilik, İyi Parti'de ise pragmatik tercihler ile seküler-bilinçli destek dinamikleri iç içe geçmektedir.

Şekil 8. Parti tabanı ve seçmen davranışı kod trendi

Çalışmanın bu kısmında elde edilen bulgular Türkiye’de milliyetçiliğin tekil ve durağan yapıda olmadığını göstermektedir. Siyasi partiler, toplumsal dinamikler ve seçmen davranışları üzerinden dönüşen alan olduğunu ortaya koymaktadır. Değerlendirilen iki parti, milliyetçiliğin farklı kurumsal yapılarda, farklı söylemsel stratejiler ve örgütsel tercihler aracılığıyla nasıl çeşitlendiğini ve dönüştüğünü göstermektedir. Toplumsal tabandaki dönüşüm, ideolojik yönelimlerdeki ayrışma ve parti içi süreçlerle incelendiğinde milliyetçiliğin hem siyasi meşruiyet üretme aracı hem de toplumsal talepleri dönüştüren çerçeve olarak işlev gördüğü görülmektedir. Bulgular sonuç kısmında milliyetçiliğin siyasi sistem, siyasi parti yapıları ve Türk siyasi hayatı üzerindeki etkilerinin kapsamlı biçimde değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır.

Sonuç

Çalışma sonucunda elde edilen veriler Türkiye’de milliyetçiliğin durağan yapıda olmadığını göstermektedir. Milliyetçilik toplumsal dönüşüm, ekonomik krizler, siyasi partilerdeki değişimler ve parti içi dinamiklerle etkileşim içinde sürekli dönüşüm geçiren esnek söylem ve pratikler bütünü olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışma sonuçları Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ne geçiş, ittifak siyasetinin kurumsallaşması, terörle mücadele, göç dalgası ve dijitalleşme gibi faktörlerin milliyetçiliğin söylemini, kapsayıcılığını ve halkla kurduğu ilişkiyi yeniden belirlediğini göstermektedir. Bu çerçevede seçim sistemindeki %50+1 aritmetiği ve 2018’de yürürlüğe giren literatürde "apparentement" sistemi olarak kavramsallaştırılan seçim ittifakı düzenlemesi ittifakları fiilen zorunlu hale getirmiştir. Bu durum milliyetçi partilerin pazarlık gücünü artırmıştır (Evcı & Kaminski, 2021).

MHP ve İyi Parti bağlamında yapılan mukayeseli değerlendirme Türkiye’de milliyetçiliğin birbirini tamamlayan iki ana yorum üzerinden kurumsallaştığını göstermektedir. MHP, devletçi ve güvenlikçi çizgiyi kurumsal süreklilikle ön plana çıkarmaktadır. İyi Parti seküler, çoğulcu ve merkez sağa yakın milliyetçilik oluşturmaya çalışmaktadır. İki partinin kurumsal yapıları ve liderlik tipolojileri, milliyetçilikle kurulan ilişkinin seyrini doğrudan belirlemektedir. MHP’de Türkeş’ten Bahçeli’ye uzanan tarihsel süreç merkeziyetçi, disiplinli ve lider merkezli kurumsal kültür oluşturarak istikrar ve söylem birliği sağlamıştır. Bu durum özellikle seçmen tabanının mobilizasyonunda partiye stratejik fayda kazandırmıştır. Lider odaklı teşkilat yapısı karar alma sürecinde hızı artırsa da kadro yenilenmesi ve uzmanlaşmış politika üretimi açısından uzun vadeli sınırlılıklar doğurmaktadır. İyi Parti’de Akşener’in kurucu liderliği, farklı siyasi kültürlerden gelen aktörlerin bulunduğu daha heterojen ve çoğulcu yapı ortaya çıkarmıştır. Bütünleştiriciliği artıran durum partinin tabanını genişletmesine olanak sağlasa da kimi zaman iç ayrışma, kimlik bunalımı ve kurumsallaşma sorunlarına sebebiyet vermiştir.

Milliyetçilik, toplumsal taleple siyasi arz arasında arayüz işlevine sahiptir. Milliyetçi ve radikal sağ partilerin yükselişini seçmen talebiyle siyasal arzın etkileşimi üzerinden açıklayan yaklaşımlar işlevi kuramsal düzeyde de desteklemektedir (Mudde, 2007: 56). Güvenlik kaygıları, terörle mücadele, göç baskısı ve beka vurgusu, milliyetçi söylemi uzun süreli besleyen ve özellikle

seçim dönemlerinde yoğunluğu artan çerçeveyi oluşturmaktadır. Verilerde en sık dile getirilen temalardan biri olan "beka" kavramı, iki partinin söylemlerinde merkezi unsur olarak bulunmaktadır. MHP'nin politikalarında daha ön plana çıkan beka söylemi PKK tehdidini ve terör örgütü lideri Öcalan eksenli tartışmaları doğrudan Türkiye'nin problemi olarak kodlamaktadır. Seçmen tabanında bu tehdide karşı gelişen yüksek hassasiyet, milliyetçi partilerin güvenlik eksenli meşruiyetini güçlendirmektedir.

Türkiye'de ki sosyolojik dönüşüm kentleşme, eğitim düzeyindeki artış, kuşak değişimi ve dijital medyanın artırdığı bilgi akışları, milliyetçiliğin kapsamını genişletmiştir. Geleneksel milliyetçi referansların yanına adalet, özgürlük, fırsat eşitliği, çevre duyarlılığı ve teknoloji gibi yeni unsurlar eklenmiştir. Z kuşağı ve genç yetişkin seçmenlerde milliyetçiliğin anlam dünyası sadece güvenlik odaklı savunuculuktan çıkarak hakkaniyetli devlet, etkin kamu hizmeti, liyakat ve katılımcı yurttaşlık eksenine kayan daha çoğulcu yapıya doğru evrilmektedir. Bu bağlamda MHP'nin muhafazakar ve geleneksel tabandan aldığı oyları koruması, İyi Parti'nin ise kentli, eğitilmiş ve kadın seçmenler nezdinde alternatif bir "seküler-yurttaşlık milliyetçiliği" önermesi, milliyetçi söylemin iki farklı sosyolojik kesimde eş zamanlı karşılık bularak toplumsal erişimini genişlettiğini göstermektedir.

Siyasal sistemdeki dönüşümler ve 15 Temmuz sonrası süreç milliyetçi partilerin sistem içindeki rolünü ideolojik akım olmaktan çıkararak sistemin kurucu ve yönlendirici aktörü konumuna getirmiştir. Seçim sistemindeki %50+1 aritmetiği ittifakları zorunlu hale getirmiştir. Bu durumda milliyetçi partilerin pazarlık gücünü artırmıştır. MHP'nin Cumhur İttifakı içerisindeki stratejik rolü, devletçi-güvenlikçi çerçevenin devlet aygıtı içinde görünürlüğünü arttırmaktadır. İyi Parti'nin muhalefet kanadındaki konumu seküler-demokratik vurguları ve parlamenter sistem isteğini öne çıkarmaktadır. İttifak yapıları, milliyetçi partilerde retorik sınırlarını yeniden çizirken, seçmen algısında dönemsel tutarlılık sorunları da oluşturabilmektedir. MHP, kriz dönemlerinde güvenlikçi söylemi öne çıkarırken, normal dönemlerde merkez sağa yakın açılımlarla ittifak siyasetinde daha esnek pozisyon alabilmektedir. İyi Parti, milliyetçiliği seküler ve demokratik değerlerle harmanlayarak, hukukun üstünlüğü, şeffaflık ve hesap verebilirlik vurgularını ön planda tutmaktadır. Katılımcı değerlendirmeleri, ittifak sürecinin milliyetçi partiler üzerinde çift yönlü bir etki oluşturduğuna işaret etmektedir. Bir yandan ittifaklar, milliyetçi partilerin ittifak gücünü ve sistem içindeki ağırlığını artırmıştır. Katılımcıya göre radikal kesimlerin Cumhur İttifakı aracılığıyla MHP'ye yaklaşması bu durumun bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Öte yandan aynı süreç, tarafların ideolojik konumlarını karşılıklı olarak dönüştürmüş ve milliyetçi tabanda kırılmalara yol açmıştır. İyi Parti'nin kuruluşunu hazırlayan kopuş ile Millet İttifakı deneyiminin parti tabanında oluşturduğu olumsuz yansımalar ittifak siyasetinin maliyet boyutunu ortaya çıkarmaktadır.

İki parti arasındaki rekabet, milliyetçi seçmen tabanını bölerek parçalı yapı oluşturmaktadır. Bu durumda uzun vadede milliyetçiliğin konsolide iktidar alternatifi olmasını sınırlamaktadır. Siyasetin üslubundaki sertleşme ve kutuplaşma milliyetçiliğin siyasi rekabetin merkezine yerleşmesine yol açmaktadır. Bu durum partilerin esnek politika üretme kapasitesini kimi zaman sınırlandırmaktadır. Kriz anlarında medyada milliyetçilik hızla gündem halini almakta ve birlik söylemi kısa vadede yüksek etkileşim sağlamaktadır. Ancak normalleşme sürecinde aynı sert tonun sürdürülmesi politika tasarımının derinleşmesini engelleyebilmektedir. Bundan dolayı kurumsal iletişimde esnek ritim yönetimi ve veri temelli analiz, hangi seçmen kesimlerinde hangi söylem çerçevelerinin pozitif ya da negatif yankılandığını ölçerek söylem-politika hizalanmasını güçlendirmektedir.

Politika çıktılarına ve siyasi temsile ilişkin değerlendirmeler milliyetçi partilerin adalet, güvenlik, eğitim, kültür ve ekonomi alanlarında paylaştıkları ortak milli yapıyla bu yapı üzerinde ayrıışan yaklaşım setlerinin eş zamanlı şekilde var olduğunu göstermektedir. Adalet politikaları bağlamında, yolsuzlukla mücadele, liyakat ve yargı bağımsızlığı her iki parti açısından ortak talep

alanı oluşturmakla birlikte, bu taleplerin söylemlere yansıma biçimi farklılaşmaktadır. MHP söyleminde yargı süreçleri, çoğunlukla devletin bekası ve siyasal istikrarla uyumlu denge arayışı içerisinde ele alınmaktadır. İyi Parti söyleminde kurumsal reform, erkler ayrılığı, şeffaflık ve hesap verebilirlik vurguları daha belirgin olmaktadır.

Eğitim ve kültür politikalarında milli kimlik inşasının ve tarihsel hafızanın korunmasının önemi iki parti tarafından ortak biçimde kabul edilmektedir. Bununla birlikte, eğitim müfredatının içeriği, değerler eğitimiyle eleştirel düşünme arasındaki denge, üniversite özerkliği ve bilim-teknoloji ekosisteminin desteklenmesi gibi başlıklarda belirgin söylem farklılıkları öne çıkmaktadır. Bu tür genişleme, özellikle genç nesiller nezdinde milliyetçi söylemin daha kalıcı ve kapsayıcı karşılık üretmesine fayda sağlayabilecek niteliktedir.

Ekonomi politikaları açısından bakıldığında ise milliyetçilik stratejik sektörlerin desteklenmesi ve tedarik zinciri dayanıklılığının artırılması gibi başlıklarda ulusal derinlik vurgusuyla uyumlu çerçeve sunmaktadır. Savunma sanayiinde millileşme, enerji arz güvenliği ve kritik madenlerin işlenmesi konuları milliyetçi seçimde güçlü destek bulmaktadır. Ancak bu alanlarda milliyetçi ekonomi politikalarının sürdürülebilir ve etkili sonuçlar doğurabilmesi, kamu yatırımlarının rasyonel biçimde önceliklendirilmesine, şeffaf tedarik süreçlerine, fırsat maliyetlerinin gözetilmesine ve sonuç odaklı performans izleme mekanizmalarının işletilmesine bağlıdır. Aksi halde, sembolik düzeyde güçlü olan ekonomik milliyetçiliğin, kaynak tahsisi etkinliği ve politika çıktıları açısından sorgulanabilir hale gelmesi kaçınılmazdır.

Çalışmanın literatüre katkı sağlayan en özgün bulgularından biri de milliyetçi söylemin bölgesel dağılımı ve sosyo-ekonomik bağlamla etkileşimidir. Veriler, yerel farklılaşmaların ulusal düzeydeki ortalama eğilimleri örttüğünü göstermektedir. Orta Anadolu ve Karadeniz hattında tarihsel olarak güçlü olan muhafazakâr ve milliyetçi kesim; tarımsal dönüşümün hızlandığı, hizmet sektörü ve küçük sanayinin öne çıktığı il ve ilçelerde istihdam güvenliği, sosyal yardımlar ve kamu hizmetlerine erişim gibi göstergelere duyarlıdır. Bu alanlarda milliyetçilik sadece kültürel aidiyet değil aynı zamanda devletin yakınlığı ve hizmetin görünürlüğü ile anlam kazanmaktadır. Buna karşın büyükşehirlerde ve metropollerin çevre ilçelerinde milliyetçilik toplumsal güven duygusu kamusal adalet algısı ve kurumsal performansla daha yakından ilişkilidir. Bundan dolayı milliyetçi söylemin kentsel sahadaki karşılığı, sosyal adalet, liyakat ve yolsuzlukla mücadele gibi temalarla birlikte yükselmektedir. Seçmen davranışında ekonomik oy verme ile kimlik temelli oy verme arasında keskin karşıtlık yerine bağlama özgü iç içe geçmiş bir yapı bulunduğunu göstermektedir.

Milliyetçilik, Türkiye’de hem tarihsel sürekliliğini koruyan hem de bağlamsal koşullara göre içeriği ve işlevi değişebilen dinamik referans çerçevesi olarak varlığını devam ettirmektedir. Milliyetçi siyasetin sürdürülebilirliği söylemsel gücün kurumsal kapasiteye tahvil edilmesine bağlıdır. Bu süreçte kurumsal derinleşme yoluyla lider merkezli yapının veri temelli ve uzmanlaşmış yönetimle desteklenmesi gençlik odaklı dönüşüm sayesinde yeni kuşakların dijital vatandaşlık ve özgün istihdam politikalarıyla sisteme entegrasyonu ve son olarak bölgesel kalkınmayla yeşil dönüşüm ve yerel tedarik zincirleri üzerinden sosyo-ekonomik eşitsizliklerin giderilmesi belirleyici stratejik eksenler olarak öne çıkmaktadır. Bu vizyon, milliyetçiliğin toplumsal sözleşme zeminine evrilmesi için kritik önem taşımaktadır.

Veriler bütüncül olarak değerlendirildiğinde milliyetçiliğin Türkiye’deki seyrini belirleyen temel unsur siyasi sistemin kurumsal yapısıyla toplumsal dönüşümün ritmi arasındaki koordine. Hükümet sistemi, ittifak kuralları ve seçim mühendisliği gibi kurumsal unsurlarla kentleşme, artan eğitim düzeyi ve küresel bilgi akışı gibi toplumsal dinamikler koordineli olduğunda, milliyetçi söylem daha kapsayıcı ve etkili zemine kavuşmaktadır. Bu uyumun bozulduğu dönemlerde ise söylemin tonu yükselse dahi, politika üretimi ve kurumsal derinlik açısından boşluklar büyüebilmektedir. MHP’nin kurumsal hafızası ve sürekliliğe dayalı gücü ile İyi Parti’nin kapsayıcı yenilenme potansiyeli Türk demokrasisi için farklı kanallardan beslenen tamamlayıcı katkılar sunma

fırsatına sahiptir. Güvenlik, özgürlük ve refahı aynı ekseninde bütünleştiren yurttaşlık merkezli milliyetçilik Türkiye'nin mevcut sorunlarının çözümünde ve gelecekteki fırsatların değerlendirilmesinde yeni toplumsal sözleşmenin temelini oluşturma potansiyeline sahiptir.

MHP ve İyi Parti üzerinden gerçekleştirilen analiz Türkiye'de milliyetçiliğin primordial ve statik öz olmadığını değişen sosyo-ekonomik şartlar, demografik hareketlilik ve siyasi sistemin kurumsal teşvikleri doğrultusunda yeniden inşa edilen dinamik olgu olduğunu teorik bağlamda kanıtlamaktadır. Milliyetçiliğin ittifak siyaseti, güvenlik tehditleri ve kurumsal dönüşümler bağlamında farklı işlevler üstlenmesi, modernist kuramın milliyetçiliği modern siyasal süreçlerin ürünü olarak ele alan perspektifiyle uyumludur. Bununla birlikte, tarihsel referanslar, kolektif hafıza ve kimlik sürekliliği üzerinden şekillenen milliyetçi söylem etno-sembolcü yaklaşımın temel argümanlarıyla da paralellik göstermektedir. Bu bağlamda çalışma milliyetçiliğin Türk siyasetinde yalnızca ideolojik bir kimlik alanı olmadığını bununla birlikte siyasal alanı dizayn eden, ittifakları şekillendiren ve merkez-çevre ilişkilerini yeniden üreten hegemonik söylem alanı olduğunu ortaya koymaktadır.

References

- Adıgüzel, M. S. (2011). Ziya Gökalp'ın "Lisan" şiirini anahtar kelime yöntemiyle okuma denemesi. *Turkish Studies*, 6(4), 425–437. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.2515>
- Akdal, T. (2020). Siyasal ikna: 23 Haziran 2019 İstanbul yerel seçiminde adayların Facebook kullanımı. *Turkish Studies – Social Sciences*, 15(2), 683–702. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.42088>
- Akgün, S. (2012). 1942–1943 arası dönemde Kıbrıs Türk kimliğinin ilk kurumsallaşma hareketleri. *Turkish Studies*, 7(2), 127–143. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.3410>
- Akıncı, A., & Yavuzylmaz, O. (2018). Milliyetçilik, ırk-ırkçılık ilişkisi. *Turkish Studies*, 13(30), 75–84. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.14338>
- Akyüz, Ç. (2015). Yeni lisan, eski tarz: Ziya Gökalp'in koşma ve destanları. *Turkish Studies*, 10(4), 17–26. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.7806>
- Anderson, B. (2017). *Hayali cemaatler: Milliyetçiliğin kökenleri ve yayılması* (İ. Savaşır, Çev.). Metis Yayınları.
- Arslan, F. (2012). Hasan Âli Yücel'in mûsikî dünyası, Türk mûsikîsine bakışı ve "millî mûsikî" tartışmalarındaki yeri. *Turkish Studies*, 7(2), 297–308. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.3784>
- Aydın, Y. (2015). Milliyetçilik ve yazın bağlamında Türk romanında (1950–1980) gayrimüslim azınlıklar. *Turkish Studies*, 10(16), 31–58. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.9353>
- Baradat, P. L. (2012). *Siyasal ideolojiler: Kökenleri ve etkileri* (A. Aydın, Çev.). Siyasal Kitabevi.
- Başkan, S. (2016). Türk modernleşmesi ve erken Cumhuriyet döneminin "millî mimarlığı". *Turkish Studies*, 11(18), 97–116. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.9878>
- Belli, A. S. (2015). Milliyetçilik ve sosyal psikolojik zemini. *Turkish Studies*, 10(14), 419–426. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.6948>
- Birsel, H., & Özkaya Duman, O. (2013). Fransa'nın Suriye mandater yönetimi müfettişlerinden Pierre Bazantay gözüyle Yakındoğu'da bir milliyetçi çatışma alanı: İskenderun Sancağı (1934–1939). *Turkish Studies*, 8(7), 799–817. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.5431>
- Bora, T. (2017). *Cereyanlar: Türkiye'de siyasî ideolojiler*. İletişim Yayınları.
- Bora, T. (2017). *Türk sağının üç hali: Milliyetçilik, muhafazakârlık, İslamcılık* (10. bs.). Birikim Kitapları.
- Bora, T., & Can, K. (1999). *Devlet, ocak, dergâh: 12 Eylül'den 1990'lara ülkücü hareket* (Genişletilmiş bs.). İletişim Yayınları.
- Brass, P. R. (1991). *Ethnicity and nationalism: Theory and comparison*. Sage Publications.
- Breuilly, J. (1993). *Nationalism and the state*. Manchester University Press.
- Ceribaş, M. (2012). Sovyetler Birliği döneminde Kırgızistan'da folklor çalışmalarında ideolojik yaklaşımlar: Er Soltonoy destanı örneği. *Turkish Studies*, 7(1), 753–780. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.3007>
- Çağlayan, E. (2015). Halkevlerinin Vilayat-ı Şarkıyye'deki faaliyetleri (1932–1951). *Turkish Studies*, 10(9), 105–126. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8571>

- Çakır, F. (2016). 1980 askerî darbesi öncesi İngiliz Dışişleri Bakanlığı perspektifi'nden Milliyetçi Hareket Partisi. *Turkish Studies*, 11(2), 29–52. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.10050>
- Çalışkan, A. (2018). Cumhuriyet devri Türk şiirinde yeni gelenekçi ve/veya yeni milli edebiyat akımı şiiri ve şairleri: 1960 kuşağı. *Turkish Studies*, 13(20), 245–281. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.13974>
- Çalışkan, N. (2017). Mikro milliyetçilik özelinde Kur'an'a göre ırkçılık. *Turkish Studies*, 12(27), 393–410. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.12802>
- Çav, E. (2021). Cemil Meriç ile Ümit Meriç'in düşünce dünyalarının etkileşimleri, dönüşümleri ve farklılaşmaları üzerine bir inceleme. *Turkish Studies - Social Sciences*, 16(5), 1735–1750. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.52142>
- Çaylak, A., & Şahbaz, Y. (2018). Erken dönem Marksizm'in milliyetçilik ve ulusal sorun yaklaşımına eleştirel analiz. *Turkish Studies*, 13(26), 377–394. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.14216>
- Çoban, E. (2021). TBMM tutanaklarına göre Arapça ezan yasağının kaldırılmasına yönelik bir değerlendirme. *Turkish Studies - Social Sciences*, 16(6), 2189–2199. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.52232>
- Çog, M. (2015). Ubeydullah Efgani örneğinde milliyetçiliğin bir din adamındaki yansımaları. *Turkish Studies*, 10(9), 145–152. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8551>
- Davulcu, E. (2015). 1913–1914 yıllarında yayınlanan *Çocuk Dünyası* ve *Çocuk Duygusu* dergileri ve ticaretin millileşmesi ve Müslüman boykotajına ilişkin bu dergilerdeki yazılar. *Turkish Studies*, 10(9), 203–224. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8699>
- Demir, Ş. (2011). Düünden bugüne Türkiye'nin Suriye ve Ortadoğu politikası. *Turkish Studies*, 6(3), 691–713. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.2275>
- Dervişoğlu, F. M. (2015). Resmî tarih tezine farklı çıgırlar, kurumlar ve bir tarih âlimi: Zeki Velidi Togan. *Turkish Studies*, 10(8), 343–352. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8053>
- Dinç, E. N. (2016). Kadın ve aile hukuku ile ilgili meseleler bağlamında Gökalp'in fıkha bakışı. *Turkish Studies*, 11(8), 151–188. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.9524>
- Doğan, C. (2013). II. Meşrutiyet'in kimlik arayışlarına bir örnek: İttihâd-ı Anâsır-ı Osmaniye Heyeti, nizamnamesi, yapısı ve amaçları. *Turkish Studies*, 8(5), 173–192. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.4869>
- Erdil, M. (2025). Ziya Gökalp'in din sosyolojisi kuramı: Tarihsel ve teorik bir analiz. *Turkish Studies – Comparative Religious Studies*, 20(3), 973–987. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.86613>
- Evcı, U., & Kaminski, M. M. (2021). Shot in the foot: Unintended political consequences of electoral engineering in the Turkish parliamentary elections in 2018. *Turkish Studies*, 22(3), 481–494. <https://doi.org/10.1080/14683849.2020.1843443>
- Gedikli Berber, Ş. (2012). Osmanlı'dan Cumhuriyete geçişte Yahudilerin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne uyum süreci (Moiz Kohen örneği). *Turkish Studies*, 7(4), 1779–1800. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.4147>
- Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures*. Basic Books.
- Gellner, E. (2013). *Milliyetçiliğe bakmak* (S. Coşar & S. Öztürk, Çev.). İletişim Yayınları.

- Gökalp, E. (2007). Milliyetçilik: Kuramsal bir değerlendirme. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 279–298.
- Gündoğdu, M. A. (2016). Namık Kemal’in şiirlerinde “millet”, “şehitlik”, “maksat” ve “vatan” kavramları. *Turkish Studies*, 11(20), 245–264. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.9957>
- Gürsoy Ataman, G. (2015). Erken Cumhuriyet dönemi ve çok partili dönemin ilk yıllarında Batılılaşma ve insan hakları düşüncesinin bir örneği olarak Hasan Âli Yücel. *Turkish Studies*, 10(4), 243–261. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.7478>
- Güven Kılıçarslan, Z. (2019). İslam ve modernite. *Turkish Studies - Social Sciences*, 14(6), 3121–3130. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.30236>
- Haliloğlu, G. (2020). 19. yüzyıl Balkan milliyetçiliğine bir örnek: Bulgaristan’ın tarihsel Makedonya hayali. *Turkish Studies - Social Sciences*, 15(4), 1931–1944. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.42713>
- Harmancı, A. (2010). Yeni Türk edebiyatı’nda “Kızıllema”. *Turkish Studies*, 5(1), 1470–1491. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.1579>
- Hasanoğlu, İ. (2015). *Homo Sovieticus*: SSCB’de Sovyet halkı inşası çabaları. *Turkish Studies*, 10(5), 311–340. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.7543>
- Hobsbawm, E. J. (2017). *Millîyetler ve milliyetçilik: Program, mit, gerçeklik* (O. Akınhay, Çev.; 6. bs.). Ayrıntı Yayınları.
- İçli, G. (2015). Yeni toplumsal hareket teorileri üzerine bir değerlendirme. *Turkish Studies*, 10(14), 415–432. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8844>
- Kara, B. (2017). Dinsel milliyetçilik. *Turkish Studies*, 12(27), 121–138. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.11405>
- Karaca, M. F. (2023). 31 Mart 2019 yerel seçimleri ve sosyal medya. *Turkish Studies - Social Sciences*, 18(4), 1553–1582. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.70549>
- Karakoç, R. (2020). Türkiye’de siyasi partilerin milletvekili adaylarını belirleme usulleri: AK Parti, CHP, MHP örnekleri. *Turkish Studies - Social Sciences*, 15(3), 1223–1243. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.41939>
- Kaya, Ş., & Eroğlu, Y. (2021). Milliyetçilik ve çokkültürlülük denkleminde Avrupa üzerine sosyolojik bir analiz. *Turkish Studies - Social Sciences*, 16(6), 2037–2058. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.52131>
- Kaymak, G., & Öztürk Aykaç, N. (2015). Milliyetçi kimliğin dinsel dönüşümü. *Turkish Studies*, 10(6), 333–344. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.7424>
- Kedourie, E. (1971). *Nationalism*. Hutchinson.
- Kılıç, Y. (2015). Bir hatip ve eğitimci olarak Vanî Mehmed Efendi: Hayatı, edebî kişiliği ve eserleri. *Turkish Studies*, 10(12), 617–632. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.7670>
- Kızar, O., & Yavuz, C. (2019). Spordaki milliyetçilik anlayışının şiddete yansımaları üzerine çalışma. *Turkish Studies - Social Sciences*, 14(5), 2515–2524. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.23281>
- Kirchheimer, O. (1966). The transformation of the Western European party systems. In J. LaPalombara & M. Weiner (Eds.), *Political parties and political development*. Princeton University Press.

- Kobya, M. (2019). Ziya Gökalp'in çağdaşlık ve laikliği temellendirme çabası ve İslam. *Turkish Studies - Social Sciences*, 14(5), 1575–1587. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.22704>
- Kohn, H. (1944). *The idea of nationalism: A study in its origins and background*. Macmillan.
- Kohn, H. (2012). Milliyetçilik fikri. In M. Türköne (Ed.), *Milletler ve milliyetçilikler* (ss. 130–146). Etkileşim Yayınları.
- Köprülü, G. (2018). Avrupa'da korkunun değişen rengi. *Turkish Studies*, 13(24), 285–302. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.14109>
- Köroğlu, A. (2018). 1948 ve 1967 Arap-İsrail savaşlarını Türkiye İslamcılık düşüncesi üzerinden okumak: Süreklilik ve kırılmalar. *Turkish Studies*, 13(17), 303–319. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.13522>
- Mardin, Ş. (1990). Türk siyasetini açıklayabilmek için bir anahtar: Merkez-çevre ilişkileri. In *Türkiye'de toplum ve siyaset (Makaleler 1)* (ss. 30–66). İletişim Yayınları.
- Marx, K. (1992). *Kapital: Politik ekonominin eleştirisi* (Cilt 1). Sol Yayınları.
- Michels, R. (1962). *Political parties: A sociological study of the oligarchical tendencies of modern democracy*. Free Press.
- Mudde, C. (2007). *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge University Press.
- Osmanoğlu, A. E. (2013). Türkiye ve Mısır sosyal bilgiler ders kitaplarında milliyetçi değerler: Karşılaştırmalı bir analiz. *Turkish Studies*, 8(8), 989–1012. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.5483>
- Özbay, K. (2020). Milliyetçilik kuramları bağlamında sınırlar. *Turkish Studies - Social Sciences*, 15(4), 2083–2097. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.42732>
- Özdemir, F. (2009). Kızıl Elma'yı arayan üç yazar: Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp, Ragıp Şevki Yeşim. *Turkish Studies*, 4(3), 503–515. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.436>
- Özkan, Ö. (2019). Türk basının Nihâl Atsız'a yönelik yaklaşımı: Kafatası ölçe iddiasına dair örnek haber incelemesi. *Turkish Studies - Social Sciences*, 14(2), 937–962. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.22875>
- Özkırımlı, U. (2015). *Milliyetçilik kuramları* (5. bs.). Doğu Batı Yayınları.
- Özmen, C., & Öztürk, H. (2019). Nurettin Topçu'ya göre ahlak ve karakter eğitiminde okulun ve öğretmenin rolü. *Turkish Studies - Social Sciences*, 14(2), 151–165. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.14639>
- Öztürk, Y. K. (2015). Osmanlıdan Genç Türkiye'ye kalkınma stratejisinin teorik arka planı: 1914–1918 milli iktisat düşüncesi. *Turkish Studies*, 10(16), 131–144. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8988>
- Renan, E. (1946). *Millet nedir?* (Z. F. Fındıkoğlu, Çev.). Milli Eğitim Basımevi.
- Shils, E. A. (1957). Primordial, personal, sacred and civil ties: Some particular observations on the relationships of sociological research and theory. *The British Journal of Sociology*, 8(2), 130–145.
- Sınar Uğurlu, A. (2010). “İdeolog”-şair Ziya Gökalp'in kaleminden masallar. *Turkish Studies*, 5(2), 1025–1040. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.572>
- Smith, A. D. (1971). *Theories of nationalism*. Harper & Row.

- Soğukömeroğulları, M. (2013a). Tiyatro ile tarihten milliyetçiliğe: Türkiye’de Attila. *Turkish Studies*, 8(4), 1509–1533. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.2449>
- Soğukömeroğulları, M. (2013b). Türk romanında Türk Ocağı algısı. *Turkish Studies*, 8(7), 2217–2227. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.5453>
- Sütçü, T. (2012). Yeni Lisan Hareketi’nden ölümüne kadar Türk basınında Ziya Gökalp. *Turkish Studies*, 7(4), 2297–2311. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.4722>
- Şahin, H. (2017). Ziya Gökalp’in manzumelerinde kadın söylemi. *Turkish Studies*, 12(30), 653–672. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.12056>
- Şimşek, D. (2015). Kıbrıs basınında Türk Mukavemet Teşkilatı ve Kıbrıs meselesindeki rolü (*Halkın Sesi, Zaman, Bozkurt*). *Turkish Studies*, 10(13), 249–262. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8975>
- Şimşek, F. B. (2024). Ömer Seyfettin’in *Eski Kahramanlar* başlıklı hikâye serisinde millî şuurun inşası. *Turkish Studies - Language and Literature*, 19(2), 793–806. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.75326>
- Şimşek, Ş. (2022). 12 Eylül Atatürkçülüğünde milliyetçilik söylemini temellendirme biçimi olarak Atatürk’ün bazı politika ve pratiklerinin yorumlanması. *Turkish Studies - Social Sciences*, 17(1), 263–285. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.66260>
- Temur, N. (2011). Folklor-ideoloji-edebiyat üçgeninde Suat Taşer’in *Deli Dumru*lu. *Turkish Studies*, 6(4), 305–315. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.2837>
- Torun Çelik, E. (2016). Türk kadın kahramanı Kara Fatma. *Turkish Studies*, 11(15), 131–158. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.9834>
- Torun, Y. (2018). Siyasal bir ideoloji olarak milliyetçilik ve Türkiye’deki yansıması: Ziya Gökalp ve Türkçülük/Turancılık. *Turkish Studies*, 13(26), 1123–1142. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.14164>
- Tunç, G. (2010). Beş Hececiler’in şiirlerine kaynak olarak Anadolu köyleri. *Turkish Studies*, 5(3), 1629–1643. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.595>
- Türk, H. (2018). Ziya Gökalp ve *Yeni Hayat*. *Turkish Studies*, 13(20), 463–474. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.12787>
- Uğurlu, S. (2011). Türkiye’de folklor çalışmaları ve milliyetçilik. *Turkish Studies*, 6(3), 1535–1547. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.2325>
- Ulucan, Ö. (2019). Millî şair olarak bilinen Mehmet Akif Ersoy’un seçme eserlerinde milliyetçiliği yeniden düşünmek. *Turkish Studies - Language and Literature*, 14(2), 941–954. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.22858>
- Ulutaş, N., & Ulu, E. (2015). Türk romanında kimlik bunalımı. *Turkish Studies*, 10(16), 2095–2114. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8003>
- Üngüder, A. (2017). Kıbrıs’ta Türkçülük düşüncesinde *Hakikat* gazetesi başyazarı Mehmet Fikri’nin yeri. *Turkish Studies*, 12(22), 767–782. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.12170>
- Weber, M. (2006). *Sosyoloji yazıları* (T. Parla, Çev.). İletişim Yayınları
- Yegen, C. (2018). Siyasal bilgilenmede yerel haber sitelerinin rolü ve yeni medya tabanlı kentsel milliyetçilik. *Turkish Studies*, 13(6), 165–180. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.12926>
- Yeşilyurt, Y. (2022). Mehmet Akif Ersoy’un düşüncesinde toplum, millet ve milliyetçilik. *Turkish Studies - Comparative Religious Studies*, 17(1), 183–201. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.63668>

- Yıldırım, E. (2012). Erken Cumhuriyet yılları millî kimlik tartışmaları: Hasan Âli Yücel ve Türkiye’de hümanizma arayışları. *Turkish Studies*, 7(4), 745–763. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.4832>
- Yıldırım-Şahin, E. (2019). Tanrı Dağı’ndan Hira Dağı’na: Türk sağının tarihsel arka planı. *Turkish Studies - Social Sciences*, 14(7), 3571–3590. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.37364>
- Yılmaz, Z. (2013). Cumhuriyet dönemi Türk eğitim sisteminin gelişiminde idealizmin ve realizmin etkileri. *Turkish Studies*, 8(6), 1435–1442. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.5732>
- Yiğit, Y. (2010). Milliyetçilik çağında Prizren İttihat Cemiyeti. *Turkish Studies*, 5(3), 2462–2491. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.1053>
- Yussupova, S., & Zabun, B. (2020). Milliyetçilik, İslamcılık ve sekülerlik bağlamında eski Sovyet Müslüman kadınların toplumsal cinsiyet problemleri üzerine çalışma. *Turkish Studies - Social Sciences*, 15(6), 3327–3351. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.45447>
- Zavotçu, G. (2012). Ziya Gökalp’in manzûmeleri ve *Ala Geyik* hakkında. *Turkish Studies*, 7(4), 601–609. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.4177>

ETHICAL DECLARATIONS

Research and Publication Ethics

The author(s) declare that this manuscript is an original work prepared in accordance with the principles of scientific research and publication ethics. The manuscript has not been previously published and is not currently under consideration for publication elsewhere. All sources used in the preparation of this study have been properly cited and referenced. The author(s) confirm that the work contains no plagiarism, fabrication, falsification, or manipulation of data. The research findings are presented honestly and transparently in accordance with the principles of academic integrity.

Author Contributions

All authors have significantly contributed to the conception, design, analysis, and preparation of the manuscript. All authors have read and approved the final version of the manuscript and agree to its submission and publication.

Conflict of Interest

The author(s) declare that there is no conflict of interest regarding the publication of this manuscript.

Funding

This research did not receive any specific grant, financial support, or funding from any public, commercial, or non-profit funding agencies.

Artificial Intelligence (AI) Usage Disclosure

During the preparation of this manuscript, artificial intelligence tools may have been used solely for limited purposes such as language editing, translation assistance, and stylistic improvement. Any AI-assisted translations or language corrections were carefully reviewed and verified by the author(s). Artificial intelligence tools were not used to generate the core scientific content, research design, analysis, or scholarly conclusions. All academic responsibility for the content of the manuscript rests entirely with the author(s).

Copyright and Permissions

The author(s) confirm that all necessary permissions for copyrighted materials have been obtained where required and that the manuscript does not violate any intellectual property rights.

Author Approval

All authors confirm that they have read and approved the final version of the manuscript and consent to its submission and publication.

ETİK BEYANLAR

Araştırma ve Yayın Etiği

Yazar(lar), bu makalenin özgün bir çalışma olduğunu ve bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hazırlandığını beyan eder. Makale daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamış olup başka bir dergide değerlendirme sürecinde değildir.

Çalışmada kullanılan tüm kaynaklar akademik kurallara uygun biçimde atıflanmıştır. Yazar(lar), çalışmanın intihal, veri uydurma, veri tahrifi veya manipülasyon içermediğini; araştırma bulgularının bilimsel dürüstlük ilkelerine uygun şekilde sunulduğunu beyan eder.

Yazar Katkısı

Tüm yazarlar çalışmanın tasarlanması, yürütülmesi, analizi ve makalenin hazırlanmasına önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Tüm yazarlar makalenin son hâlini okuyup onaylamış ve yayımlanmasını kabul etmiştir.

Çıkar Çatışması

Yazar(lar), bu makalenin yayımlanmasına ilişkin herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Finansal Destek

Bu araştırma herhangi bir kamu kurumu, ticari kuruluş veya kâr amacı gütmeyen kuruluş tarafından finansal olarak desteklenmemiştir.

Yapay Zekâ Kullanım Beyanı

Makalenin hazırlanması sürecinde yapay zekâ araçlarından yalnızca dil düzenleme, çeviri desteği ve anlatım iyileştirmesi amacıyla sınırlı ölçüde yararlanılmış olabilir. Yapay zekâ araçları tarafından yapılan çeviri ve dil düzenlemeleri yazar(lar) tarafından dikkatle kontrol edilmiştir. Yapay zekâ araçları çalışmanın bilimsel içeriğinin, araştırma tasarımının, analizlerinin veya akademik sonuçlarının oluşturulmasında kullanılmamıştır. Makalenin içeriğine ilişkin tüm akademik sorumluluk yazar(lar)a aittir.

Telif Hakları ve İzinler

Yazar(lar), telif hakkı gerektiren materyaller kullanılmışsa gerekli izinlerin alındığını ve çalışmanın herhangi bir fikrî mülkiyet hakkını ihlal etmediğini beyan eder.

Yazar Onayı

Tüm yazarlar makalenin son hâlini okuduklarını, onayladıklarını ve yayımlanmasını kabul ettiklerini beyan eder.